

บทที่ 2

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

การประเมินหลักสูตรนับว่าเป็นขั้นตอนที่สำคัญในการหาข้อมูลเพื่อนำมาใช้ประโยชน์ในการตัดสินใจเพื่อหาข้อมูลในการปฏิบัติในการปรับปรุงและพัฒนา เพื่อให้การประเมินหลักสูตรครั้งนี้มีประสิทธิภาพ ผู้วิจัยจึงได้ศึกษาเอกสารและงานวิจัยอื่นๆที่เกี่ยวข้องกับการประเมินหลักสูตร ดังนี้

1. หลักการ แนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับหลักสูตร
 - 1.1 ความหมายของหลักสูตร
 - 1.2 ความสำคัญของหลักสูตร
 - 1.3 องค์ประกอบของหลักสูตร
 - 1.4 จุดมุ่งหมายของหลักสูตร
 - 1.5 ลักษณะของหลักสูตรที่ดี
 - 1.6 การนำหลักสูตรไปใช้
 - 1.7 การปรับปรุงแก้ไขหลักสูตร
2. การประเมินหลักสูตร
 - 2.1 ความหมายของการประเมินหลักสูตร
 - 2.2 จุดมุ่งหมายของการประเมินหลักสูตร
 - 2.3 ความสำคัญของการประเมินหลักสูตร
 - 2.4 ขั้นตอนในการประเมินหลักสูตร
 - 2.5 รูปแบบการประเมินหลักสูตร
 - 2.6 เกณฑ์การประเมินหลักสูตร
3. การประเมินหลักสูตรโดยใช้ชิปโมเดล (CIPP Model)
 - 3.1 การประเมินบริบท
 - 3.2 การประเมินปัจจัยเบื้องต้น
 - 3.3 การประเมินกระบวนการ
 - 3.4 การประเมินผลผลิต
4. หลักสูตรประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง สาขาวิชาช่างยนต์
5. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง
 - 5.1 งานวิจัยในประเทศ
 - 5.2 งานวิจัยต่างประเทศ

หลักการ แนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับหลักสูตร

การศึกษาหลักการ แนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับหลักสูตร ประกอบด้วย ความหมายของหลักสูตร ความสำคัญของหลักสูตร องค์ประกอบของหลักสูตร จุดมุ่งหมายของหลักสูตร เนื้อหาวิชา ลักษณะของหลักสูตรที่ดี การนำหลักสูตรไปใช้ ซึ่งมีรายละเอียดดังนี้

1. ความหมายของหลักสูตร

นักการศึกษาหลายท่าน ได้ให้ความหมายของหลักสูตรไว้ดังนี้

ศุภพงษ์ ปิ่นเวหา (2533, หน้า 7) ได้ให้ความหมายของหลักสูตรไว้ว่า หลักสูตร หมายถึง เป็นกระบวนการวิชาที่ประมวลรายวิชาโครงการและประสบการณ์ ซึ่งจัดขึ้นเพื่อเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมและพัฒนาผู้เรียนให้สามารถดำรงชีวิตในสังคมได้อย่างดีตามแผนการศึกษาที่กำหนด

วิชัย วงษ์ใหญ่ (2536, หน้า 127) ได้ให้ความหมายของหลักสูตรไว้ว่า หลักสูตร หมายถึง การวางแผนเกี่ยวกับกิจกรรมการเรียนการสอน เป็นแนวทางสำหรับปฏิบัติในอนาคต และการสอนเป็นกระบวนการที่ต้องลงมือปฏิบัติ (instruction is the how) ซึ่งหมายถึง การนำสิ่งที่ได้วางแผนไว้นำมาปฏิบัติจริง เพื่อให้บรรลุความสำเร็จตามเป้าหมายการปฏิบัติกิจกรรมการเรียนของผู้เรียน โดยการดูแลช่วยเหลือจากผู้สอน รวมถึงการพิจารณาภารกิจของบุคคลที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับหลักสูตร

สมเกียรติ ศรีสกุล (2539, หน้า 13) ได้ให้ความหมายของหลักสูตรไว้ว่า หลักสูตร หมายถึง มวลกิจกรรมและประสบการณ์ทั้งในและนอกหลักสูตร ซึ่งสถานศึกษาจัดขึ้นเพื่อให้การสนับสนุนและส่งเสริมให้ผู้เรียนได้พิจารณาในทุกๆด้าน

อมรา เล็กเรืองสินธุ์ (2540, หน้า 7) ได้ให้ความหมายของหลักสูตรไว้ว่า หลักสูตร หมายถึง เอกสารที่บรรจุแผนงานหรือโครงการและเนื้อหากิจกรรมต่างๆที่จัดให้แก่ผู้เรียน เพื่อพัฒนาผู้เรียนทั้งในด้านความรู้ ทักษะและพฤติกรรมต่างๆอันพึงปรารถนาของสังคมนั้นๆอันจะทำให้ผู้เรียนสามารถดำรงชีวิตอยู่ในสังคมได้อย่างมีความสุข โดยที่แผนงานหรือโครงการนั้นๆจะต้องมีองค์ประกอบที่สมบูรณ์ คือ มีจุดมุ่งหมายที่ชัดเจน มีกำหนดการเนื้อหาสาระ ประสบการณ์ที่มีคุณค่าต่อผู้เรียน มีแนวทางดำเนินชีวิตที่เป็นระบบระเบียบมีการกำหนดแผนงานและโครงการนั้นไปปฏิบัติในสถานศึกษาจนทำให้ผู้เรียนเกิดการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมจนสามารถวัดผลประเมินผลการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมของผู้เรียนได้

วิชัย ประสิทธิ์วุฒิเวชช์ (2542, หน้า 5) ได้ให้ความหมายของหลักสูตรไว้ว่า หลักสูตรไว้ว่า มวลประสบการณ์ที่จัดให้ผู้เรียน โดยมีแผนไว้ล่วงหน้าอย่างเป็นขั้นตอนกำหนดไว้ในเอกสารเพื่อเป็นแม่บทในการจัดการเรียนรู้การสอนตามระดับชั้น

พิชัย เสี่ยงมจิตต์ (2542, หน้า 6) ได้ให้ความหมายของหลักสูตรไว้ว่า หลักสูตร หมายถึง มวลประสบการณ์ทั้งหลายที่โรงเรียนจัดขึ้นทั้งในและนอกห้องเรียน เพื่อให้ผู้เรียนพัฒนาตามความมุ่งหมายที่กำหนดไว้

สาลี รักสุทรี (2544, หน้า 3) ได้ให้ความหมายของหลักสูตรไว้ว่าเป็นลักษณะมวลประสบการณ์หรือกิจกรรมที่จัดให้แก่ผู้เรียนทั้งในและนอกห้องเรียนอันจะส่งเสริมให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้เปลี่ยนแปลงพฤติกรรมด้านความรู้ ความคิด เจตคติและการปฏิบัติในทิศทางที่พึงประสงค์

สุนีย์ ภูพันธ์ (2546, หน้า 9 – 14) ได้ให้ความหมายของหลักสูตรในลักษณะต่างๆ

1. หลักสูตรในฐานะที่เป็นวิชาและเนื้อหาสาระที่มีการจัดให้แก่ผู้เรียนที่จัดขึ้นด้วยวัตถุประสงค์เฉพาะอย่างใดอย่างหนึ่ง

2. หลักสูตรในฐานะที่เป็นเอกสารหลักสูตรที่กลุ่มหนึ่งจัดให้กับคนอีกกลุ่มหนึ่ง ประกอบด้วยจุดหมาย หลักการ โครงสร้างเนื้อหาสาระอัตราเวลาเรียนรวมถึงกิจกรรมประสบการณ์และการประเมินผลการเรียน เพื่อให้ผู้เรียนมีความรู้ความสามารถมีเจตคติที่ดีในการอยู่ร่วมกันมีพฤติกรรมตามที่กำหนดไว้ในจุดประสงค์ของหลักสูตร

3. หลักสูตรในฐานะที่เป็นกิจกรรมต่างๆที่เตรียมไว้ และจัดให้แก่ผู้เรียนโดยโรงเรียนทั้งใน และนอกโรงเรียน เพื่อให้ผู้เรียนได้มีความรู้ ประสบการณ์และคุณลักษณะที่พึงประสงค์ตามที่กำหนด

4. หลักสูตรในฐานะแบบแผนสำหรับจัดโอกาสการเรียนรู้ หรือประสบการณ์ที่คาดหวังแก่นักเรียน เป็นแผนในการจัดการศึกษาเพื่อเป็นแนวทางให้ผู้ที่เกี่ยวข้องปฏิบัติโดยให้ผู้เรียนมีความรู้ความสามารถและพฤติกรรมตามที่กำหนด

5. หลักสูตรในฐานะที่เป็นมวลประสบการณ์ ซึ่งต้องครอบคลุมในเรื่องความรู้และประสบการณ์ทุกอย่างที่อยู่ในความรับผิดชอบของโรงเรียนที่จัดให้แก่ผู้เรียน เพื่อพัฒนาผู้เรียนให้เป็นไปตามจุดประสงค์ที่กำหนดไว้

6. หลักสูตรในฐานะที่เป็นจุดหมายปลายทาง ซึ่งจุดมุ่งหมายปลายทางเป็นสิ่งที่สังคมมุ่งหวังให้เด็กได้รับ กล่าวคือผู้ที่ศึกษาจนจบหลักสูตรแล้วจะมีคุณลักษณะตามที่กำหนดไว้

กูด (Good) (สุทธิลักษณ์ คณานันท์ 2548, หน้า 9, อ้างอิงจาก Good Carter V. 1973) ได้ให้ความหมายของหลักสูตรไว้ 3 ประการดังนี้

1. หลักสูตรหมายถึง เนื้อหาวิชาที่จะต้องจัดไว้เป็นระบบให้ผู้เรียนได้ศึกษา เช่น หลักสูตรสังคมศึกษา หลักสูตรศิลปศาสตร์ศึกษา

2. หลักสูตรหมายถึง ค่าโครงสร้าง ปลายทางของเนื้อหาหรือสิ่งเฉพาะที่จะต้องสอน ซึ่งโรงเรียนจัดให้แก่เด็กเพื่อให้มีความรู้หรือให้รับประกาศนียบัตรเพื่อให้สามารถเข้าเรียนต่อในทางอาชีพ

3. หลักสูตรหมายถึง กลุ่มวิชาและการจัดประสบการณ์ที่มีกำหนดไว้ ซึ่งนักเรียนได้เล่าเรียนภายใต้การแนะนำของโรงเรียนและสถานศึกษา

พิสนุ พงศ์ศรี (2549, หน้า 134) ได้ให้ความหมายของหลักสูตรไว้ว่าหลักสูตรหมายถึง การวางแผนการจัดระบบทางการศึกษาเกี่ยวกับประมวลวิชาประสบการณ์ต่างๆ การ

จัดการเรียนการสอน เพื่อเป็นแนวทางสำหรับการปฏิบัติให้ผู้เรียนมีคุณลักษณะต่างๆที่พึงประสงค์ตามจุดมุ่งหมายของหลักสูตร

จากแนวคิดของนักการศึกษาที่กล่าวถึงความหมายของหลักสูตร สรุปความหมายของหลักสูตร หมายถึง แนวการจัดประสบการณ์หรือแบบแผนในการจัดมวลประสบการณ์แก่ผู้เรียน ตามสภาพการเรียนรู้ หรือโครงการการจัดการศึกษาโดยมีการกำหนดวิธีการจัดการเรียนรู้ เพื่อให้ผู้เรียนเกิดผลการเรียนรู้ตามจุดประสงค์หรือจุดมุ่งหมายตามที่หลักสูตรกำหนดไว้ และเปรียบเสมือนแผนที่และเข็มทิศที่จะนำทางในการจัดศึกษาให้บรรลุผล หลักสูตรที่ดีจะต้องมีความชัดเจนเหมาะสมกับผู้เรียนและสังคม ซึ่งจะทำให้การนำหลักสูตรไปใช้และการจัดการเรียนการสอนเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ

2. ความสำคัญของหลักสูตร

นักการศึกษาหลายท่าน ได้ให้ความหมายของความสำคัญของหลักสูตรไว้ดังนี้

สมิทร คุณานุกร (2536, หน้า 199 - 200) กล่าวถึง ความสำคัญของหลักสูตรว่า หลักสูตรมีความสำคัญเพราะเป็นเครื่องชี้แนวทางหรือเป็นบทบาทผู้จัดของรัฐในการจัดการศึกษา เพื่อให้ผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษานำไปปฏิบัติอีกทั้งยังเป็นเกณฑ์มาตรฐานทางการศึกษาและควบคุมการจัดการเรียนการสอนของสถานศึกษา

ชาญชัย ศรีไสยเพชร (2537, หน้า 9) ได้ให้ความหมายความของสำคัญของหลักสูตรไว้ดังนี้

1. หลักสูตรที่เป็นเอกสารทางวิชาการ เพื่อให้บุคคลที่เกี่ยวข้องกับการศึกษานำไปปฏิบัติ
2. หลักสูตรเป็นเกณฑ์มาตรฐานเพื่อควบคุมการเรียนการสอนในสถาบันการศึกษา ระดับต่างๆ รวมทั้งเป็นเกณฑ์ในการจัดสรรงบประมาณ บุคลากร อาคาร สถานที่และวัสดุอุปกรณ์ทางการศึกษา
3. หลักสูตรเป็นแผนการดำเนินงานนักบริหารการศึกษาที่จะต้องอำนวยความสะดวกดูแลติดตามประเมินผลให้เป็นไปตามนโยบายของการจัดการศึกษา
4. หลักสูตรเป็นการปฏิบัติงานหรือเครื่องชี้แนวทางในการปฏิบัติงานของครู
5. หลักสูตรเป็นเครื่องมือของรัฐในการพัฒนาคนและพัฒนาเศรษฐกิจของชาติให้มีความเจริญก้าวหน้า
6. หลักสูตรเป็นเครื่องชี้วัดถึงความเจริญของชาติ เพราะถ้าประเทศชาติเรามีหลักสูตรการศึกษาที่เหมาะสมทันสมัยและมีประสิทธิภาพ เราก็ได้คนที่มีคุณภาพเหนือประเทศอื่นในโลก
7. หลักสูตรจะกำหนดแนวทางในการส่งเสริมความเจริญขององกวมที่ดีและมีการพัฒนาของเด็กตามจุดมุ่งหมายของการศึกษา

8. หลักสูตรจะกำหนดให้ลักษณะและรูปร่างของสังคมในอนาคตได้ว่าจะเป็นในลักษณะใด

9. หลักสูตรจะกำหนดแนวทางในการให้ความรู้ ทักษะและความสามารถ ความประพฤติที่จะเป็นประโยชน์ต่อสังคม อันเป็นการพัฒนากำลังคนซึ่งจะนำไปสู่การพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติที่ได้ผล

ใจทิพย์ เชื้อรัตนพงษ์ (2539, หน้า 39) ได้กล่าวถึงความสำคัญของหลักสูตรดังนี้

1. ความสำคัญของหลักสูตรต่อการศึกษา การศึกษาเป็นกระบวนการพัฒนาคนให้มีคุณธรรม ความรู้และประสบการณ์อย่างต่อเนื่อง ช่วยทำให้คนมีการพัฒนาชีวิตไปในทางที่ดีขึ้น เพื่อนำความเจริญและคุณประโยชน์สู่ตนเอง สังคม และประเทศชาติ ด้วยเหตุนี้การศึกษาจึงเป็นหน้าที่ของรัฐโดยตรง และจะต้องจัดการศึกษาในระดับต่าง ๆ อย่างดีที่สุด อย่างไรก็ตามในการจัดการศึกษาแก่เยาวชนและประชากรของประเทศนั้นจะต้องมีแนวทาง ในการจัดการศึกษาที่ให้เยาวชนในแต่ละวัยและแต่ละระดับการศึกษา ได้รับการศึกษาที่ทัดเทียมกัน และบรรลุจุดหมายที่กำหนดไว้ ดังนั้นจึงต้องมีหลักสูตรเพื่อเป็นแนวทางและเกณฑ์มาตรฐานทางการศึกษาสำหรับควบคุมการเรียนการสอนในแต่ละระดับการศึกษา การที่จะทราบว่า การศึกษาในระดับต่าง ๆ จะดีหรือไม่ดี สามารถศึกษาได้จากหลักสูตรการศึกษาในระดับนั้น ๆ ของประเทศ เพราะหลักสูตรเป็นเครื่องมือในการแปลงจุดหมายและนโยบายทางการศึกษา ของชาติสู่การปฏิบัติในสถาบันการศึกษาระดับต่าง ๆ ถ้าประเทศใดมีหลักสูตรที่เหมาะสม ทันสมัย และมีประสิทธิภาพ คนในประเทศนั้นก็ย่อมมีความรู้และศักยภาพในการพัฒนาประเทศ ได้อย่างเต็มที่

2. ความสำคัญของหลักสูตรต่อการสอน หลักสูตรเป็นแม่บทสำคัญต่อการ จัด การศึกษาในทุกระดับและทุกสาขาวิชา หลักสูตรจะระบุสิ่งที่คาดหวังจะเกิดขึ้นกับผู้เรียนและ แนวทางในการจัดให้ผู้เรียนได้รับประสบการณ์ต่าง ๆ ตามต้องการ หลักสูตรจึงเปรียบเสมือน พิมพ์เขียวของแปลนบ้านที่ใช้ในการสร้างบ้าน ส่วนการสอนเป็นกระบวนการหรือวิธีการที่ ประกอบด้วยกิจกรรมการเรียนรู้และเนื้อหาวิชา ซึ่งจะให้ผู้เรียนบรรลุจุดหมายหรือจุดประสงค์ ตามที่หลักสูตรระบุไว้ ครูผู้สอนต้องอาศัยหลักสูตรเพื่อช่วยในการสอน โดยศึกษาหลักสูตรให้ เข้าใจ แล้วนำไปแปลงเป็นภาคปฏิบัติหรือการสอน เพื่อให้ได้ผลการเรียนรู้ตามที่คาดหวังไว้

ธำรง บัวศรี (2542, หน้า 9) ได้ให้ความหมายความของสำคัญของหลักสูตรว่ามี 2 ส่วนไว้ดังนี้

1. ความสำคัญต่อการศึกษาของส่วนรวม จะเห็นได้ว่าประชากรของประเทศชาติ ที่มีลักษณะอย่างไร มีศักยภาพในการพัฒนาประเทศมากน้อยเพียงใด ประเทศมีความเป็น ประชาธิปไตยหรือไม่ ให้ดูจากจัดการศึกษาของประเทศนั้น เพราะถ้าทุกคนได้รับการศึกษา

ทั่วถึงก็แสดงให้เห็นถึงความเป็นประชาธิปไตยและถ้ายังต้องการศึกษาให้ลึกซึ่งลงไปถึงจิตใจ
คุณธรรมของคนในชาติก็จะต้องมุ่งไปที่การจัดการศึกษาและจุดมุ่งหมายของหลักสูตร

2. ความสำคัญต่อการเรียนการสอนในหลักสูตรนั้นเป็นสิ่งที่ชี้ให้เห็นแนวทางใน
การจัดมวลประสบการณ์แก่ผู้เรียน หลักสูตรจึงเปรียบเสมือนแผนที่เดินเรือ ซึ่งบอกให้ครูผู้สอนรู้
ว่าจะต้องตั้งเข็มทิศไปที่ทิศทางใดและจุดหมายปลายทางของการเรียนการสอน ดังนั้นหลักสูตรจึง
มีความสำคัญอย่างยิ่งในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน

ไพโรจน์ ดั่งวิเศษ (2543, หน้า 9) กล่าวถึง ความสำคัญของหลักสูตรว่า
หลักสูตรมีความสำคัญยิ่งในฐานะที่เป็นเอกสารที่กำหนดแนวทางในการจัดการเรียนการสอน
ของโรงเรียน ซึ่งผู้ที่เกี่ยวข้องในการจัดการศึกษาทุกฝ่ายต้องยึดถือเป็นแนวปฏิบัติ เพื่อพัฒนา
บุคคลให้มีประสิทธิภาพตามที่พึงประสงค์ให้แก่สังคมและประเทศชาติ

สุนีย์ ภูพันธ์ (2546, หน้า 17) ได้กล่าวถึงความสำคัญของหลักสูตร ดังนี้

1. หลักสูตรเป็นเสมือนบ้ำหลอมผลเมืองให้มีคุณภาพ
2. หลักสูตรเป็นมาตรฐานของการจัดการศึกษา
3. หลักสูตรเป็นโครงการและแนวทางในการให้การศึกษา
4. ในระดับโรงเรียนหลักสูตรให้แนวปฏิบัติแก่ครู
5. หลักสูตรเป็นแนวทางในการจะส่งเสริมความเจริญองงามและพัฒนาการของ
เด็กตามจุดมุ่งหมายของการศึกษา
6. หลักสูตรเป็นเครื่องมือที่กำหนดแนวทางในการจัดประสบการณ์ให้รู้ว่ามีผู้เรียน
และสังคมควรจะได้รับสิ่งใดบ้างที่จะเป็นประโยชน์แก่ผู้เรียนโดยตรง
7. หลักสูตรเป็นเครื่องมือกำหนดว่า วิธีการดำเนินชีวิตของผู้เรียนให้เป็นไปด้วย
ความราบรื่นและผาสุกเป็นอย่างไร
8. หลักสูตรเป็นเครื่องกำหนดว่า เนื้อหาสาระมีอะไรบ้างที่จะช่วยให้ผู้เรียนมีชีวิต
อยู่ในสังคมอย่างราบรื่นเป็นพลเมืองที่ดีของประเทศชาติและบำเพ็ญตนให้เป็นประโยชน์แก่
สังคม
9. หลักสูตรยอมทำนายลักษณะของสังคมในอนาคตว่าจะเป็นอย่างไร

10. หลักสูตรยอมจะกำหนดแนวทางความรู้ ความสามารถ ความประพฤติ ทักษะ
และเจตคติของผู้เรียนที่จะอยู่ร่วมในสังคม และบำเพ็ญตนให้เป็นประโยชน์ต่อชุมชนและบ้านเมือง

ปราโมทย์ จันทรเรือง (2548, หน้า 6 - 7) ได้กล่าวถึงความสำคัญของหลักสูตรไว้
ว่า หลักสูตรเปรียบเสมือนแผนที่เดินเรือ ซึ่งบอกให้กัปตันหรือครูผู้สอนรู้ว่าจะต้องตั้งเข็มทิศไป
ทางใดและจุดหมายปลายทางของการเรียนการสอนคืออะไร และระหว่างที่ไปจะต้องทำอะไบบ้าง
ต้องใช้สื่อหรืออุปกรณ์ช่วยหรือต้องมีการตรวจสอบประเมินผลหรือต้องปรับปรุงวิธีการอย่างใด
อย่างหนึ่งในการสอนนั้น ผู้เรียนต้องทราบล่วงหน้าว่าจะได้เรียนรู้อะไรบ้างและจะได้รับผล
อย่างไร

จากความสำคัญของหลักสูตรที่นักวิชาการหลายๆคนได้กล่าวมา สรุปได้ว่าหลักสูตรมีความสำคัญต่อการจัดการเรียนการสอนที่เป็นแผนและแนวทางปฏิบัติของครูในการกำหนดจุดหมาย หลักการ เนื้อหาสาระการเรียน การจัดกิจกรรมการเรียนการสอนและยังสามารถช่วยในการพัฒนาคนให้มีความสามารถในการปรับตัวเข้ากับสังคม โดยมีการกำหนดเกณฑ์มาตรฐานการศึกษาเพื่อควบคุมการเรียนการสอนให้มีประสิทธิภาพ

3. องค์ประกอบของหลักสูตร

นักการศึกษาหลายท่าน ได้ให้ความหมายขององค์ประกอบของหลักสูตรไว้ดังนี้
 สัจด์ อุทรานันท์ (2532, หน้า 182) ให้ความเห็นว่าหลักสูตรที่ดีควรประกอบด้วย 6 องค์ประกอบ คือ 1. เหตุผลและความจำเป็นของหลักสูตร 2. จุดมุ่งหมายทั่วไปและจุดมุ่งหมายเฉพาะ 3. เนื้อหาสาระและประสบการณ์ 4. การเสนอแนะเกี่ยวกับการจัดการการเรียนการสอน 5. การเสนอแนะเกี่ยวกับการใช้สื่อการเรียนการสอนและแหล่งวิทยาการในชุมชน 6. การประเมินผล

บุทพงษ์ ไทยวรรณ (2541, หน้า 10-12) ได้กล่าวว่าหลักสูตรมีองค์ประกอบที่สำคัญ 4 ประการ คือ

1. ความมุ่งหมาย เป็นตัวการที่กำหนดทิศทางในการจัดการศึกษาตามหลักสูตรนั้นๆว่าจะจัดการศึกษาเพื่ออะไรและผู้ที่จะเรียนจบหลักสูตรแล้วมีลักษณะเช่นใด
2. เนื้อหาสาระของหลักสูตรที่เป็นข้อกำหนดหัวข้อวิชาต่างๆ ในหลักสูตร เพื่อจัดให้ผู้เรียนได้เรียน การกำหนดเนื้อหาจะต้องสอดคล้องกับจุดมุ่งหมาย เนื้อหาสาระของหลักสูตร ต้องเป็นสิ่งที่มีความสำคัญและเป็นประโยชน์ต่อผู้เรียน
3. การนำหลักสูตรไปใช้เป็นการนำเอาหลักสูตรไปสู่การปฏิบัติที่จะประกอบด้วยกิจกรรม ได้แก่ การจัดทำวัสดุหลักสูตร การจัดเตรียมความพร้อมด้านบุคลากร สิ่งแวดล้อมและการดำเนินการสอน
4. การประเมินผล เป็นกระบวนการที่จะตรวจสอบว่าหลักสูตรนั้น มีข้อดี ข้อเสียอย่างไร ยังใช้ได้ดีในปัจจุบันหรือไม่ ทั้งนี้หากพบข้อบกพร่องของหลักสูตรจะต้องมีการปรับปรุงต่อไป

กาญจนา คุณารักษ์ (2543, หน้า 46) กล่าวว่าหลักสูตรมีองค์ประกอบที่สำคัญได้แก่

1. จุดประสงค์ หมายถึง แนวทางของการเรียนการสอนที่จะทำให้ผู้เรียนรู้อะไร จุดประสงค์อะไรในการสอน ต้องสอนเนื้อหาอะไร สอนให้แก่ใคร สอนทำไมและจะมีวิธีการสอนอย่างไรและการประเมินผลเป็นอย่างไร

2. เนื้อหาวิชา หมายถึง สาระของความรู้และประสบการณ์ในการแสวงหาความรู้ตามศาสตร์สาขาวิชานั้นๆ เนื้อหาวิชาจะเป็นรายละเอียดของสาระความรู้และประสบการณ์ดังกล่าวที่จะนำมาถ่ายทอดให้กับผู้เรียนได้มีคุณสมบัติตามจุดประสงค์ของหลักสูตร

3. วิธีสอนและการจัดดำเนินการ หมายถึง การแปลงจุดประสงค์ของหลักสูตรไปสู่การสอนและสอนเนื้อหาวิชาตามที่หลักสูตรกำหนดด้วยการใช้วิธีการสอนแบบต่างๆที่หลากหลาย เพื่อให้ผู้เรียนประสบความสำเร็จ มีความรู้ สมรรถภาพ ทักษะ เจตคติและคุณสมบัติตามจุดประสงค์ของหลักสูตร

4. การประเมินผลหลักสูตร หมายถึง เป็นการประเมินเพื่อที่ปรับปรุงการเรียนการสอนและประเมินว่าผู้เรียนมีความรู้ ความสามารถ ทักษะ เจตคติและคุณสมบัติตามจุดประสงค์ของหลักสูตรหรือไม่ โดยใช้จุดประสงค์เป็นแนวทางและเป็นเกณฑ์ในการประเมิน

อ้าง บัณฑิต (2542, หน้า 8-9) ได้ให้ความหมายขององค์ประกอบที่สำคัญของหลักสูตร มีดังต่อไปนี้

1. เป้าหมายและนโยบายการศึกษา หมายถึง สิ่งที่รัฐต้องการตามแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติในเรื่องที่เกี่ยวข้องกับการศึกษา

2. จุดมุ่งหมายของหลักสูตร หมายถึง ผลส่วนรวมที่ต้องการให้เกิดแก่ผู้เรียนหลังจบหลักสูตรไปแล้ว

3. รูปแบบและโครงสร้างของหลักสูตร หมายถึง ลักษณะที่เป็นแผนผังที่แสดงการแจกแจงวิชา

4. จุดประสงค์ของวิชา หมายถึง ผลที่ต้องการให้เกิดแก่ผู้เรียนหลังจากที่เรียนจบ

5. เนื้อหา หมายถึง สิ่งที่ต้องการให้ผู้เรียนได้เรียนรู้

6. จุดประสงค์การเรียนรู้ หมายถึง สิ่งที่ต้องการให้ผู้เรียนได้เรียนรู้ ได้มีทักษะและความสามารถ หลังจากที่ได้เรียนเนื้อหาที่กำหนดไว้

7. ยุทธศาสตร์การเรียนการสอน หมายถึง วิธีการที่จะจัดการเรียนการสอนที่เหมาะสมและมีหลักเกณฑ์ เพื่อให้บรรลุตามจุดประสงค์ของการเรียนรู้

8. การประเมินผล หมายถึง การประเมินผลการเรียนรู้ เพื่อใช้ในการปรับปรุงการเรียนการสอนและหลักสูตร

9. วัสดุหลักสูตรหรือสื่อการเรียนการสอน หมายถึง เอกสารสิ่งพิมพ์หรือวัสดุอุปกรณ์ต่างๆ เทคโนโลยีการศึกษาที่ช่วยส่งเสริมคุณภาพและประสิทธิภาพของการเรียนการสอน

สำลี รักสุทธี (2544, หน้า 17) ได้กล่าวถึงองค์ประกอบของหลักสูตร ดังนี้

1. หลักการ จุดหมาย โครงสร้าง แนวการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนรวมทั้งแผนดำเนินการเกี่ยวกับกระบวนการใช้หลักสูตรด้านอื่นๆของกลุ่มวิชา รายวิชาต่างๆ
2. ระเบียบการวัดและประเมินผลการเรียน และคู่มือการประเมินผลการเรียนในแต่ละระดับ
3. สื่อการเรียนการสอนที่ปรากฏอยู่ในรูปของหนังสืออ่านประกอบในลักษณะอื่นๆ

เอกรินทร์ สีมหาศาล (2546 หน้า 234 - 235) ได้ให้ความหมายขององค์ประกอบของหลักสูตรสถานศึกษาที่สำคัญหลักๆอยู่ 7 ประการ ดังต่อไปนี้

1. ทิศทางและเป้าหมายของการจัดการศึกษาของสถานศึกษา
2. จุดหมายของหลักสูตรสถานศึกษา
3. คุณลักษณะอันพึงประสงค์ของผู้เรียน
4. โครงสร้างของหลักสูตรสถานศึกษา
5. กิจกรรมพัฒนาผู้เรียน
6. การวัดและประเมินผลการเรียนรู้
7. ปัจจัยส่งเสริมการเรียนรู้และแหล่งเรียนรู้อื่นๆ

พิสนุ พองศรี (2549, หน้า 134) ได้ให้ความหมายขององค์ประกอบของหลักสูตรมี 4 ประการ คือ

1. จุดมุ่งหมายหรือวัตถุประสงค์เป็นขั้นการกำหนดคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของผู้เรียนทั้ง 3 ด้าน คือ ด้านพุทธานุภาพ ด้านจิตพิสัย ด้านทักษะพิสัย
2. เนื้อหาวิชาและการเรียน เป็นเนื้อหาสาระสำคัญที่ต้องจัดไว้อย่างเป็นระบบเพื่อเอื้อต่อการบรรลุจุดหมายของหลักสูตร
3. การนำหลักสูตรไปใช้หรือการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนที่เป็นหน้าที่ของผู้สอนและผู้ที่เกี่ยวข้องที่จะต้องจัด คู่มือครู แผนการสอน เอกสารต่างๆเพื่อให้บรรลุจุดประสงค์
4. ประเมินผลทั้งในด้านเนื้อหาวิชาความรู้เป็นไปตามกลุ่มสาระการเรียนรู้และคุณลักษณะอันพึงประสงค์

จากทัศนะของนักการศึกษาดังกล่าว สรุปได้ว่า หลักสูตรมีองค์ประกอบที่สำคัญ 4 ประการ ประกอบด้วย 1) จุดมุ่งหมายหรือวัตถุประสงค์ 2) เนื้อหาวิชาการเรียนรู้ 3) การนำหลักสูตรไปใช้ 4) การวัดและประเมินผลการเรียนรู้ซึ่งแต่ละองค์ประกอบของหลักสูตรมีความเกี่ยวข้องสัมพันธ์กันและสอดคล้องซึ่งกันและกันจะขาดองค์ประกอบใดองค์ประกอบหนึ่งไปไม่ได้ ถ้ามีหลักสูตรใดที่มีองค์ประกอบไม่ครบตามที่นักวิชาการกล่าวมาแล้วก็ถือว่าหลักสูตรนั้นเป็นหลักสูตรที่ไม่มีคุณภาพขาดความน่าเชื่อถือ

4. จุดมุ่งหมายของหลักสูตร

นักการศึกษาหลายท่าน ได้ให้ความหมายของจุดมุ่งหมายของหลักสูตรไว้ดังนี้
 ช่าง บัวศรี (2542, หน้า 165) ได้กล่าวว่าการกำหนดจุดมุ่งหมายของหลักสูตรมีหลักสำคัญควรสอดคล้องกับปรัชญาหรืออุดมการณ์ของสังคม จุดหมายที่กำหนดขึ้นต้องสนับสนุนแนวคิดประชาธิปไตย ได้แก่ อีสรภาพ ความเสมอภาคและการใช้เหตุผลเป็นต้น ขณะเดียวกันจะต้องสอดคล้องกับหลักธรรมคำสั่งสอนของพุทธศาสนา สอดคล้องและส่งเสริมค่านิยมของสังคม เช่น การให้ความเคารพต่อผู้ใหญ่ การแต่งกายที่สุภาพในที่ชุมชน การมีความซื่อสัตย์สุจริต การมีความกตัญญูต่อผู้มีอุปการคุณ การให้ความช่วยเหลือซึ่งกันและกัน มุ่งสนองความต้องการและการแก้ปัญหาของสังคมจะต้องวิเคราะห์ให้ละเอียดรอบคอบว่าสภาพปัญหาและความต้องการที่แท้จริงของสังคมคืออะไร สนองความต้องการของผู้เรียนสอดคล้องและส่งเสริมจุดมุ่งหมายของหลักสูตรระดับอื่นด้วยและต้องสามารถนำไปปฏิบัติได้

สุนีย์ ภูพันธ์ (2546, หน้า 185 – 186) ได้กล่าวถึงจุดมุ่งหมายหลักสูตรที่ตั้นควร มีลักษณะที่สำคัญ ดังนี้

1. ควรตั้งบนรากฐานทางการศึกษาที่ถูกต้อง เช่น พื้นฐานทางจิตวิทยาปรัชญา สังคมวิทยาและธรรมชาติของความรู้ จะต้องอยู่บนรากฐานของความจริงและสามารถนำไปปฏิบัติได้
2. สอดคล้องกับความต้องการของสังคมสามารถสนองความต้องการของสังคมและชาติ
3. ต้องสอดคล้องกับความต้องการของเด็ก สามารถให้สนองความต้องการของผู้เรียนตามหลักจิตวิทยาการเรียนรู้ที่เหมาะสมกับวัย
4. ต้องมุ่งสร้างเสริมค่านิยม ขนบธรรมเนียมและวัฒนธรรม โดยให้รู้และเข้าใจว่าสิ่งใดควรอนุรักษ์ไว้รู้จักสร้างสรรค์วัฒนธรรมให้เจริญก้าวหน้า
5. ต้องเน้นและส่งเสริมคุณสมบัติส่วนบุคคล ของผู้เรียนให้มีความเจริญงอกงามหลายด้านตลอดจนส่งเสริมให้เป็นคนคิดเป็นมีความสนใจ ความกระตือรือร้นมีอาชีพตามความถนัด
6. ต้องช่วยให้ผู้เรียนได้รับประโยชน์จากการศึกษาให้มากที่สุดไม่ว่าจะเป็นด้านความรู้ความเข้าใจทักษะและเจตคติ อันจะก่อให้เกิดค่านิยมที่ถูกต้องและพฤติกรรมที่พึงปรารถนาของสังคม
7. ต้องมีความชัดเจนไม่คลุมเครือและมีความต่อเนื่องกันทุกข้อโดยไม่มีความขัดแย้ง
8. ยืดหยุ่นได้และเปลี่ยนแปลงได้ตามความเหมาะสมกับสภาพที่เปลี่ยนแปลง

จากทัศนะของนักการศึกษาดังกล่าว พอสรุปได้ว่า จุดมุ่งหมายของหลักสูตร คือ การกำหนดสิ่งที่ต้องการในตัวผู้เรียนและความต้องการของผู้เรียน เพื่อนำผลมาพัฒนาและปรับปรุงหลักสูตรให้มีความยืดหยุ่น ความทันสมัยและความรวดเร็วในการเปลี่ยนแปลงทางสังคม ขณะเดียวกันจะต้องสอดคล้องคุณธรรมจริยธรรมควบคู่ไปด้วย

5. ลักษณะของหลักสูตรที่ดี

นักการศึกษาหลายท่านได้กล่าวถึงลักษณะของหลักสูตรที่ดีไว้หลายแนวคิด ดังนี้ เซเลอร์, และอเล็กซานเดอร์ (Saylor, & Alexander, 1974, p. 44 - 45) กล่าวว่า หลักสูตรที่ดีควรมีลักษณะดังนี้

1. เนื้อหาสาระสำคัญของหลักสูตรครอบคลุมข้อมูลที่ได้มาจากนักเรียน สังคม กระบวนการเรียนและความรู้ที่ควรได้รับระหว่างการศึกษหรือไม่อย่างไร
2. จุดมุ่งหมายไว้อย่างชัดเจนและเป็นที่ยอมรับของผู้ที่เกี่ยวข้อง
3. กระบวนการเรียนของผู้เรียนจะมีโอกาสก้าวหน้าและมีอิสระที่จะพัฒนาตามความสามารถ ความสนใจ ตามแนวทางของตนเองได้
4. นักเรียน และครูมีความเข้าใจตรงกันในเรื่องเกี่ยวกับแผนการเรียนต่างๆ ในหลักสูตร
5. จุดมุ่งหมายที่สำคัญที่มีความสอดคล้องกับโอกาสที่จะเรียนในแต่ละกลุ่ม เพื่อบรรลุจุดมุ่งหมาย
6. มีความเหมาะสมและคล่องตัวที่จะนำไปใช้ได้จริง
7. แผนงานเหมาะสมกับศูนย์กลางการศึกษาที่โรงเรียน
8. ความต้องการที่จะเป็นแรงผลักดันจากภายนอกที่จะได้รับการพิจารณาผ่านกระบวนการที่กำหนดไว้อย่างสมดุลหรือไม่
9. แผนงานของหลักสูตรมีความกว้างขวางหรือไม่
10. กลุ่มที่รับผิดชอบในการวางแผนนั้น เป็นตัวแทนของบุคคลที่เกี่ยวข้อง เช่น นักเรียน ผู้ปกครอง ประชาชน โดยส่วนรวมและกลุ่มอาชีพผู้ปกครอง

สุนีย์ ภูพันธ์ (2546, หน้า 19 – 20) กล่าวว่าไว้ว่าลักษณะของหลักสูตรที่ดีจะต้องมีลักษณะดังต่อไปนี้

1. ตรงความมุ่งหมายของการศึกษา
2. ตรงตามลักษณะของพัฒนาการของเด็กวัยต่างๆ
3. ตรงตามลักษณะวัฒนธรรมขนบธรรมเนียมประเพณีและเอกลักษณ์ของชาติ
4. มีเนื้อหาสาระของเรื่องที่สอนบริบูรณ์เพียงพอ
5. สอดคล้องกับชีวิตประจำวันของผู้เรียน
6. ควรสำเร็จขึ้นด้วยความร่วมมือของทุกฝ่าย
7. ต้องยืดหยุ่นได้ตามความเหมาะสมกับสภาพการณ์ต่าง ๆ

8. ต้องให้นักเรียนได้เรียนรู้ต่อเนื่องกันไปและจะต้องเรียงลำดับความยากง่ายไม่ให้ขาดตอนจากกัน

9. ต้องเป็นประสบการณ์ที่เกี่ยวกับชีวิตประจำวันของเด็ก

10. ต้องเพิ่มพูนและส่งเสริมทักษะเบื้องต้นที่จำเป็นของเด็ก

11. ส่งเสริมให้เด็กเกิดความรู้ทักษะเจตคติในความคิดริเริ่มมีความคิดสร้างสรรค์

ในกาดำเนินชีวิต

12. ต้องส่งเสริมให้เด็กทำงานเป็นอิสระและทำงานร่วมกันเป็นหมู่คณะ

13. บอกแนวทาง การวิธีสอนและอุปกรณ์สื่อการสอนประกอบเนื้อหาสาระที่จะ

สอนไว้อย่างเหมาะสม

14. มีการประเมินผลอยู่ตลอดเวลา

15. จัดประสบการณ์โดยให้นักเรียนได้เกิดความรู้ ความเข้าใจ และมีโอกาสแก้ปัญหาต่างๆ โดยเฉพาะปัญหาครอบครัว ชุมชนและประเทศชาติ

16. ส่งเสริมให้เด็กรู้จักแก้ปัญหา

17. จัดประสบการณ์ที่มีความหมายต่อชีวิตของเด็ก

18. จัดประสบการณ์ และกิจกรรมหลายๆอย่างเพื่อเปิดโอกาสให้เด็กเลือกอย่าง

เหมาะสมตามความสนใจ ความต้องการและความสามารถของแต่ละบุคคล

19. วางกฎเกณฑ์ไว้อย่างเหมาะสม แก่การนำไปปฏิบัติและสะดวกแก่การวัด

และประเมินผล

สุชาติ ชัยวุฒิ (2546, หน้า 26) ได้กล่าวถึง ลักษณะของหลักสูตรที่ดังต่อไปนี้

1. จัดเชื่อมโยงหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐานทุกๆ ด้านและพิจารณาให้ได้ตามมาตรฐานที่กำหนด

2. จัดให้ตอบสนองความต้องการ ความถนัด ความสนใจของผู้เรียนเหมาะสมกับวัยและความสามารถ

3. จัดให้ตอบสนองความแตกต่างระหว่างบุคคลทุกกลุ่มเป้าหมายที่เข้าเรียน

4. ใช้บริบทของท้องถิ่นเป็นส่วนส่งเสริมกระบวนการเรียนรู้ แหล่งเรียนรู้ท้องถิ่น

ในชุมชน

จากทัศนะของนักวิชาการทางการศึกษาดังกล่าว สรุปได้ว่า ลักษณะของหลักสูตรที่ดีควรมีลักษณะสอดคล้องกับสภาพสังคม เศรษฐกิจและความต้องการของผู้เรียน โดยมีจุดมุ่งหมายของหลักสูตรกำหนดไว้ชัดเจน เพื่อเป็นแนวทางในการจัดการศึกษาและหลักสูตรที่สร้างขึ้นด้วยความร่วมมือของทุกฝ่ายที่รับผิดชอบในสถานศึกษา

6. การนำหลักสูตรไปใช้

มีนักวิชาการศึกษามากมายท่านได้ให้ความคิดเห็นหรือความหมายของการนำหลักสูตรไปใช้ ดังนี้

สังต์ อุทรานันท์ (2535, หน้า 260) ได้ให้ความเห็นเกี่ยวกับการนำหลักสูตรไปใช้ว่าเป็นขั้นตอนของการพัฒนาหลักสูตรไปสู่การเรียนการสอนในห้องเรียน ได้แก่การจัดเอกสารประกอบหลักสูตร การเตรียมบุคลากร การบริหารและบริการหลักสูตรและการนิเทศการใช้หลักสูตร

ธำรง บัวศรี (2542, หน้า 165) กล่าวว่า การนำหลักสูตรไปใช้ หมายถึงกระบวนการเรียนการสอนสำหรับสอนเป็นประจำทุกวัน การดำเนินงานและกิจกรรมต่างๆในอันที่จะทำให้หลักสูตรที่สร้างขึ้นดำเนินไปสู่การปฏิบัติเพื่อให้บรรลุเป้าหมายนับแต่การเตรียมบุคลากร อาคารสถานที่ วัสดุอุปกรณ์ สภาพแวดล้อมและการจัดการเรียนการสอนในโรงเรียนแนวคิดเกี่ยวกับการนำหลักสูตรไปใช้

โซเวน (Sowell, 1996, pp.245- 247) กล่าวว่า การนำหลักสูตรไปใช้ควรเริ่มโดยการใช้กลวิธีหลายรูปแบบในการกระตุ้นผู้ที่เกี่ยวข้องโดยเฉพาะครู ให้อยอมรับการเปลี่ยนแปลงเกี่ยวกับการใช้หลักสูตรไปใช้มีกระบวนการที่ประกอบด้วย

1. ขั้นริเริ่ม ได้แก่ การจัดกิจกรรมที่ช่วยให้ผู้ที่เกี่ยวข้องโดยเฉพาะครูได้เข้าใจหลักสูตรใหม่หรือหลักสูตรที่ปรับปรุงใหม่ ในรูปแบบของการประชุมการพัฒนาวิชาชีพ การพัฒนาครูประจำการและการประชุมพิเศษให้กับครูและผู้ที่เกี่ยวข้องได้เข้าใจบทบาทของตนเองในฐานะผู้ใช้หลักสูตร

2. ขั้นกลาง ได้แก่ การจัดกิจกรรมที่จะมีความหลากหลายให้กับครูในระหว่างการนำหลักสูตรไปใช้เพื่อช่วยให้ครูปรับเปลี่ยนพฤติกรรมให้สอดคล้องกับแนวคิดใหม่ในหลักสูตรใหม่พยายามทำให้กระบวนการนำหลักสูตรก้าวหน้าไปในทางที่ดี

3. ขั้นคุ้นเคย ได้แก่ ขั้นที่เกี่ยวข้องกับครูเป็นรายบุคคล ในขั้นนี้ครูจะเฝ้าดูผลของหลักสูตรใหม่หรือหลักสูตรปรับปรุงใหม่ ครูมีประสบการณ์เพียงพอในการนำหลักสูตรตามที่คาดหวัง

สุนีย์ ภูพันธ์ (2546, หน้า 218) ได้กล่าวไว้ว่า การนำหลักสูตรไปใช้เป็นขั้นตอนที่สำคัญของการพัฒนาหลักสูตร เป็นกระบวนการของการดำเนินการและกิจกรรมต่างๆในการนำหลักสูตรสู่โรงเรียนและการจัดการเรียนการสอน เพื่อให้บรรลุจุดมุ่งหมายของหลักสูตร การนำหลักสูตรไปใช้ในด้านการบริหารและบริการหลักสูตรกับการนิเทศและติดตามผลการใช้หลักสูตร โดยเริ่มจากขั้นวางแผนและเตรียมการในการนำหลักสูตรไปใช้ ในด้านการตรวจสอบลักษณะของหลักสูตร การทดลองใช้หลักสูตร การประชาสัมพันธ์หลักสูตรและการเตรียมบุคลากรที่เกี่ยวข้อง ขั้นต่อมา คือ ดำเนินการนำหลักสูตรไปใช้อย่างมีระบบและขั้นสุดท้ายต้องติดตามประเมินผลการนำหลักสูตรไปใช้ การนำหลักสูตรไปใช้เป็นกระบวนการที่สำคัญที่จะทำให้

หลักสูตรที่สร้างขึ้นบรรลุผลตามจุดหมายและเป็นกระบวนการที่ต้องได้รับความร่วมมือจากบุคคลที่เกี่ยวข้องหลายฝ่ายและที่สำคัญที่สุดคือครูผู้สอนที่นำหลักสูตรไปใช้

จากนักวิชาการศึกษาหลายท่านได้ให้ความหมายการนำหลักสูตรไปใช้ สามารถสรุปได้ว่า การนำหลักสูตรไปใช้เป็นการนำหลักสูตรไปสู่การปฏิบัติเพื่อให้ผู้ที่เกี่ยวข้องสามารถใช้หลักสูตรได้บรรลุจุดมุ่งหมายในกิจกรรมการเรียนการสอนต่างๆ เพื่อกระตุ้นให้ผู้ใช้หลักสูตรมีความรู้ ความเข้าใจในกระบวนการนำหลักสูตรไปใช้ให้เกิดความก้าวหน้าในทางที่ดีและผู้ที่เกี่ยวข้องสามารถนำหลักสูตรไปใช้ได้อย่างมีประสิทธิภาพ

7. การปรับปรุงแก้ไขหลักสูตร

เป็นขั้นตอนที่เกิดขึ้นหลังจากได้ผ่านกระบวนการการประเมินหลักสูตรแล้ว ซึ่งเมื่อมีการใช้หลักสูตรไประยะหนึ่งอาจจะมีการเปลี่ยนแปลงทางสภาวะแวดล้อมและสังคมจนทำให้หลักสูตรขาดความเหมาะสมจำเป็นต้องมีการปรับปรุงแก้ไขให้เหมาะสมกับสภาวะแวดล้อมที่เปลี่ยนไป สวัสดิ์ อุทรานันท์ (2532, หน้า 190) มี 2 แบบดังนี้

1. หลักสูตรฉบับปรับปรุง เป็นการปรับปรุงในสาระสำคัญของหลักสูตร อาทิ เช่น วัตถุประสงค์ของหลักสูตร โครงสร้างของหลักสูตร ชื่อหลักสูตร เนื้อหาสาระสำคัญในหมวดวิชา

2. หลักสูตรปรับปรุงเล็กน้อย (ปรับปรุงย่อย) เป็นการปรับปรุงของระดับรายวิชา อาทิ เช่น เปลี่ยนชื่อรายวิชา การเปลี่ยนรหัสวิชา การเพิ่มรายวิชาเพิ่ม การปรับคำอธิบายรายวิชา โดยไม่กระทบโครงสร้างหลักสูตรและเนื้อหาสาระ

การประเมินหลักสูตร

1. ความหมายของการประเมินหลักสูตร

นักการศึกษาหลายท่าน ได้ให้ความหมายของการประเมินหลักสูตรไว้ดังนี้

ใจทิพย์ เชื้อรัตนพงษ์ (2539, หน้า 192) ได้ให้ความหมายของการประเมินหลักสูตรว่า การประเมินหลักสูตร หมายถึง การรวบรวมวิเคราะห์ข้อมูลแล้วนำข้อมูลมาใช้ในการตัดสินใจข้อบกพร่องหรือปัญหา เพื่อหาทางปรับปรุงแก้ไขส่วนประกอบทุกส่วนของหลักสูตรให้มีคุณภาพดียิ่งขึ้นหรือตัดสินหาคุณค่าของหลักสูตรนั้น

ชมพันธ์ุ กุญชร ณ อยุธยา (2540, หน้า 72) ได้ให้ความหมายของการประเมินหลักสูตรว่า การประเมินหลักสูตร หมายถึง กระบวนการที่ชี้ให้เห็นว่าในการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ให้กับผู้เรียนนั้นได้บรรลุจุดมุ่งหมายของการศึกษาตามที่ระบุไว้ในหลักสูตร

กาญจนา คุณารักษ์ (2540, หน้า 220) ได้ให้ความหมายของการประเมินหลักสูตรว่าเป็นการเตรียมข้อสนเทศ เพื่อประโยชน์ในการตัดสินใจระยะต่าง ๆ ของการพัฒนาหลักสูตร

ศิริชัย กาญจนวาสี (2542, หน้า 21) ได้ให้ความหมายของการประเมินหลักสูตรว่าเป็นกระบวนการศึกษาสิ่งต่าง ๆ โดยใช้ระเบียบวิธีวิจัยเป็นการตรวจสอบการบรรลุผลตามวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้ เป็นการช่วยเสนอสารสนเทศเพื่อการตัดสินใจเป็นการสนอง

สารสนเทศแก่ผู้ที่เกี่ยวข้องทั้งหลายด้วยการบรรยายอย่างลุ่มลึกเป็นการตัดสินใจคุณค่าของสิ่งที่มี
มุ่งประเมิน

อำนาจ จันท์แป้น (2540, หน้า 23) ได้สรุปการประเมินดังนี้

1. ศึกษาหลักสูตรหรือสิ่งที่จะประเมิน
2. กำหนดจุดประสงค์ของการประเมิน
3. กำหนดวิธีการ ซึ่งประกอบด้วย วิธีการที่เหมาะสม ตัวบ่งชี้และเกณฑ์ในการประเมิน กลุ่มผู้ให้ข้อมูลและเวลาที่ใช้ในการประเมิน
4. เลือกและสร้างเครื่องมือเพื่อใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล
5. รวบรวมข้อมูล
6. จัดทำข้อมูล ซึ่งได้แก่ การวิเคราะห์ข้อมูล สรุป อภิปรายและเสนอแนะ
7. รายงานผลการประเมิน

สมิตร คุณากร (2536, หน้า 27) ได้ให้ความหมายของว่าเป็น การประเมินหลักสูตร หมายถึง การหาคำตอบว่าหลักสูตรสัมฤทธิ์ผลตามที่กำหนดไว้ในความมุ่งหมายหรือไม่ มากน้อยเพียงใดและอะไรเป็นสาเหตุที่ต้องมีการประเมินหลักสูตร

บรรพต สุวรรณประเสริฐ (2544, หน้า 54) ได้ให้ความหมายของการประเมินหลักสูตรว่า การประเมินหลักสูตรหมายถึง การพิจารณาเกี่ยวกับการประสบความสำเร็จตามจุดประสงค์ของหลักสูตร ขอบเขตของหลักสูตร คุณภาพในการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมในตัวผู้เรียนและสมรรถภาพในตัวผู้เรียนที่สัมพันธ์กับสิ่งที่สำคัญในรายวิชาต่างๆ เครื่องมือและอุปกรณ์ที่ใช้ในหลักสูตร

สำราญ มีแจ้ง (2544, หน้า 15 – 17) ได้ให้ความหมายของการประเมินหลักสูตรไว้ว่า

1. การประเมิน คือ การพิจารณาตัดสินคุณภาพว่าจะคุ้มกับสิ่งที่ลงทุนไปหรือไม่ ในทางการศึกษา คือการพิจารณาคุณค่าของการลงทุนทางการศึกษานั้นเอง
2. การประเมิน คือ การประเมินคุณค่าของงานทางการศึกษา เช่น หลักสูตรทางวิชาการต่างๆหรือกระบวนการสอน ฯลฯ

$$\text{การประเมิน} = \text{ผลตัดสินเปรียบเทียบ} = \frac{\text{ข้อมูลจากผลงานจริง} \text{ ๑}}{\text{ข้อมูลจากผลงานที่พึงปรารถนา}}$$

3. การประเมิน คือ กระบวนการที่ช่วยผู้ตัดสินใจ ได้แก่ การเลือกสาระบางอย่าง การรวบรวมสาระ การวิเคราะห์สาระแล้วรายงานสรุปผลให้ผู้มีหน้าที่ตัดสินใจเลือก

3.1 การประเมิน คือ กระบวนการรวบรวมข้อมูลที่ไม่ได้จากการวัดหรือการทดสอบอย่างใดอย่างหนึ่งเพียงอย่างเดียว

3.2 ในการรวบรวมสาระเพื่อประเมินต้องกระทำการตัดสินใจเพื่อเลือกสาระต่างๆ อย่างมีระบบ

3.3 ในการรายงานสาระต่างๆ ให้แก่ผู้ตัดสินใจที่จะต้องทำอย่างมีระบบและตรงตามที่ผู้ตัดสินใจต้องการอยู่ในรูปแบบที่เขาจะนำไปใช้ได้ทันที

3.4 การตัดสินใจแบบต่างๆ อาจใช้วิธีการประเมินแบบต่าง ๆ ก็ได้

4. การประเมินผล คือ กระบวนการที่ต้องประมาณค่าซึ่งเกี่ยวข้องกับการยอมรับคุณค่าเฉพาะบางอย่างและใช้เครื่องมือสังเกตหลายแบบเป็นพื้นฐานการตัดสินใจคุณค่า

5. การประเมิน คือ การรวบรวมข้อมูลหรือหลักฐานที่ไว้สำหรับการตัดสินใจและตรวจสอบกับนโยบายและคุณค่าที่ใช้เป็นพื้นฐาน

6. การประเมินมีจุดหมายเพื่อจะตอบคำถามเกี่ยวกับการเลือกการสนับสนุนและการหาคุณค่าของเอกสารและกิจกรรมทางการศึกษา

7. การประเมิน คือ ขบวนการที่พิจารณาค่าหรือจำนวนของสิ่งหนึ่งสิ่งใดโดยใช้เกณฑ์หรือมาตรฐานที่กำหนดไว้

วิภาวดี ไพเมือง (2545, หน้า 11) ได้ให้ความหมายของการประเมินหลักสูตร หมายถึง การพิจารณาตัดสินคุณค่าของหลักสูตรที่ได้สร้างขึ้น เพื่อช่วยในการตัดสินใจในการที่จะพัฒนาหลักสูตรต่อไปและเพื่อให้การประเมินหลักสูตรมีความน่าเชื่อถือ ได้ข้อมูลที่เป็นประโยชน์ต่อการพิจารณาตัดสินใจในการพัฒนาหลักสูตร จึงต้องมีการประเมินหลักสูตรอย่างเป็นระบบและมีขั้นตอน โดยใช้เครื่องมือที่เชื่อถือได้

บุญชม ศรีสะอาด (2546, หน้า 95) ได้กล่าวว่า การประเมินหลักสูตรเป็นกิจกรรมในกระบวนการพัฒนาหลักสูตร ที่มีความสำคัญมาก ช่วยให้การพัฒนาหลักสูตรเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ ครบวงจรของการพัฒนาหลักสูตรการประเมินหลักสูตร หมายถึง การพิจารณา เปรียบเทียบและตัดสินเกี่ยวกับองค์ประกอบต่างๆในระบบหลักสูตรว่ามีความสัมพันธ์กันอย่างไร มีความสอดคล้องระหว่างมาตรฐาน ความมุ่งหวัง และการปฏิบัติจริงเพียงใด หลักสูตรนั้นมีประสิทธิภาพเพียงใด มีผลกระทบอย่างไร ทั้งนี้เพื่อนำข้อมูลดังกล่าวมาใช้ปรับปรุงหลักสูตรนั้นให้ดีขึ้น การพัฒนาหลักสูตรจะขาดการประเมินหลักสูตรไม่ได้เลย โดยมีขั้นตอนการประเมิน ดังนี้

1. ขั้นตอนกำหนดวัตถุประสงค์หรือจุดมุ่งหมายในการประเมินซึ่งจะให้ผู้ประเมินต้องกำหนดวัตถุประสงค์และเป้าหมายของการประเมินให้ชัดเจนว่าจะประเมินอะไรในส่วนใดด้วยวัตถุประสงค์อย่างไร

2. ชั้นกำหนดหลักเกณฑ์ที่จะต้องใช้ในการประเมินผลซึ่งมีการกำหนดเกณฑ์และวิธีการประเมินเปรียบเสมือนเข็มทิศที่จะนำไปสู่เป้าหมายของการประเมิน

3. ชั้นสร้างเครื่องมือและวิธีการเก็บรวบรวมข้อมูลซึ่งจะเป็นเครื่องมือที่ใช้ในการประเมินหรือเครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล

จากทัศนะของนักวิชาการทางการศึกษาดังกล่าว สรุปได้ว่า การประเมินหลักสูตรหมายถึง กระบวนการที่จะพิจารณาถึงคุณค่า คุณภาพ จุดเด่น จุดด้อยและความสำคัญของหลักสูตรโดยการเก็บรวบรวมข้อมูลแล้วนำมาวิเคราะห์ข้อมูล เพื่อนำมาใช้ประโยชน์ในการตัดสินคุณค่าและปรับปรุงหลักสูตรให้เป็นไปตามเป้าหมายที่ได้วางไว้ให้มีความเหมาะสม

2. จุดมุ่งหมายของการประเมินหลักสูตร

นักการศึกษาหลายท่านกล่าวถึงจุดมุ่งหมายของการประเมินหลักสูตรไว้ ดังนี้
 ใจทิพย์ เชื้อรัตนพงษ์ (2539, หน้า 192 - 193) ได้กล่าวไว้ว่า การประเมินหลักสูตร มีจุดมุ่งหมาย ที่สำคัญดังนี้

1. เพื่อหาทางปรับปรุงแก้ไขสิ่งบกพร่องที่พบในองค์ประกอบของหลักสูตร เช่น จุดหมาย โครงสร้าง เนื้อหา การวัดผล มีความสอดคล้องเหมาะสมหรือไม่
2. เพื่อหาทางปรับปรุงแก้ไขระบบการบริหารหลักสูตร
3. เพื่อช่วยในการตัดสินใจของผู้บริหาร ว่าควรใช้หลักสูตรต่อไปหรือยกเลิกการใช้หลักสูตรหรือปรับปรุงแก้ไข
4. เพื่อต้องการทราบคุณภาพของผู้เรียน ซึ่งที่เป็นผลผลิตของหลักสูตร ว่ามีการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมไปตามความคาดหวังของหลักสูตรหรือไม่

วิชัย วงษ์ใหญ่ (2539, หน้า 217) ได้กล่าวไว้ว่า การประเมินหลักสูตรนั้นมีวัตถุประสงค์เพื่อพิจารณาทบทวนเกี่ยวกับคุณภาพของหลักสูตร โดยใช้ผลการวัดในแง่มุมต่างๆ ของสิ่งที่จะประเมินนำมาพิจารณาร่วมกัน เช่น ตัวเอกสารของหลักสูตร วัสดุหลักสูตรกระบวนการในการเรียนการสอน ตัวผู้เรียน ความคิดเห็นของผู้ใช้หลักสูตรและความคิดเห็นจากผู้เกี่ยวข้องในชุมชนและสังคม แนวการประเมินหลักสูตรสามารถทำได้เป็น 3 ระยะด้วยกัน คือ

1. ระยะก่อนโครงการ หมายถึง การสร้างและพัฒนาหลักสูตร
2. ระยะระหว่างโครงการ หมายถึง การนำหลักสูตรไปใช้
3. ระยะหลังโครงการ หมายถึง การติดตามประเมินหลักสูตรทั้งระบบ

จุดมุ่งหมายของการประเมินหลักสูตรที่ปฏิบัติส่วนใหญ่ มีอยู่ 2 ประเภท คือ

1. การประเมินเพื่อการปรับปรุงหลักสูตร คือ การประเมินที่จะเกิดในระหว่างการพัฒนาหลักสูตรมีวัตถุประสงค์เพื่อใช้ผลการประเมินให้เป็นประโยชน์ในการปรับปรุงเปลี่ยนแปลงหลักสูตร โดยมีการวัดผลเป็นระยะๆ ในระหว่างการทดลองใช้หลักสูตรแล้วนำผลจากการวัดมาประเมินว่าแต่ละขั้นตอนของหลักสูตรมีความเหมาะสมและสามารถปฏิบัติได้ดี

เพียงใดมีปัญหาและอุปสรรคอะไรบ้าง ซึ่งจะเป็นประโยชน์แก่นักพัฒนาหลักสูตร ในการที่จะปรับปรุงส่วนประกอบทุกส่วนของหลักสูตร ได้ถูกต้องก่อนที่จะนำไปใช้จริงต่อไป

2. การประเมินเพื่อสรุปผลว่า คุณค่าของการพัฒนาหลักสูตรจะมีความเหมาะสมหรือไม่ หลักสูตรได้สนองความต้องการของผู้เรียนและสังคมเพียงใด ควรจะใช้ได้ต่อไปหรือควรยกเลิกทั้งหมดหรืออาจยกเลิกบางส่วนและปรับแก้ไขในส่วนใด

สิ่งที่ต้องประเมินในการประเมินหลักสูตร

การประเมินหลักสูตรมีจุดประสงค์หลายด้านและใช้ระยะเวลาในการดำเนินงานนานพอสมควร โดยแบ่งเป็นช่วง ๆ ซึ่งสรุปสิ่งที่ต้องประเมินดังนี้

1. การประเมินเอกสารหลักสูตรถือว่าเป็นการตรวจสอบความสอดคล้องระหว่างหลักการ จุดหมาย โครงสร้าง จุดประสงค์ เนื้อหา การจัดประสบการณ์การเรียนและการประเมินผลว่ามีมากน้อยเพียงใด ภาษาที่ใช้สามารถสื่อสารได้ตรงกันหรือไม่ ข้อจำกัดการใช้หลักสูตรมีความชัดเจนในการปฏิบัติหรือไม่ มาตรฐานของหลักสูตรเหมาะสมกับกลุ่มเป้าหมาย และระดับการศึกษาหรือไม่ การประเมินลักษณะนี้มักจะทำให้ผู้ที่เกี่ยวข้องตรวจสอบการใช้แบบสอบถามหรือแบบสัมภาษณ์

2. การประเมินระบบหลักสูตรที่เป็นการตรวจสอบหลักสูตรว่า บรรลุจุดประสงค์หรือไม่ จุดประสงค์มีความเที่ยงตรงหรือไม่ หลักสูตรที่วางไว้เหมาะสมกับผู้เรียนหรือไม่ วิธีสอนสอดคล้องกับจุดประสงค์หรือไม่ เนื้อหาสาระเหมาะสมหรือไม่ สื่อการเรียนการสอนเหมาะสมหรือไม่ เป็นการประเมินทั้งระบบพร้อมกัน

3. การประเมินระบบบริหารหลักสูตร เป็นการประเมินการบริหารที่มีอิทธิพลและส่งผลกระทบต่อการใช้หลักสูตร ปัจจัยการบริหารที่ควรพิจารณา คือ โครงสร้างและระบบของสถาบัน อาคารสถานที่ บรรยากาศทางสังคม สถาบัน การติดต่อสื่อสาร ลำดับเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นในสถาบัน เวลา คุณสมบัตินักเรียนและผู้เรียน งบประมาณที่ใช้รวมถึงการนิเทศ

4. การประเมินผลสัมฤทธิ์ของผู้เรียน ซึ่งจะเป็นการประเมินคุณภาพและปริมาณความรู้ ทักษะและเจตคติของผู้เรียน ตามเกณฑ์มาตรฐานขั้นต่ำที่กำหนดไว้ในหลักสูตร

5. การประเมินผลการสอนของครูผู้สอน ประเมินวิธีการสอนว่าบรรลุจุดประสงค์หรือไม่ องค์ประกอบที่ควรศึกษา ได้แก่ แผนการสอน จุดประสงค์ เนื้อหา วิธีสอน สื่อการเรียนการสอน การประเมินผลรวมทั้งบุคลิกภาพ ความสามารถ ความสัมพันธ์กับผู้เรียน การสร้างบรรยากาศในชั้นเรียน การจัดการในชั้นเรียนและเจตคติของผู้สอนที่มีต่อหลักสูตร

6. การประเมินการติดตามผลผู้สำเร็จการศึกษา เป็นการศึกษาวาสถานภาพของผู้สำเร็จการศึกษาในด้านต่าง ๆ เช่น ความรู้ ความสามารถ ทักษะและเจตคติต่อวิชาชีพ ความสามารถปฏิบัติงานได้จริง ความสามารถในการแก้ปัญหาและการปรับตัวในการทำงาน สิ่งที่ประสบความสำเร็จและความล้มเหลวในการประกอบอาชีพ ความสนใจในการศึกษาต่อ ความคาดหวังที่จะแสวงหาความก้าวหน้าในอาชีพ

ทิตานา แคมมณี (2544, หน้า 134) ได้กล่าวว่า จุดมุ่งหมายของการประเมินหลักสูตร พอสรุปได้ดังนี้

1. เพื่อหาทางปรับปรุงแก้ไขข้อบกพร่องของส่วนประกอบต่างๆ ของหลักสูตร เช่น จุดหมาย โครงสร้าง วัตถุประสงค์ เนื้อหาและการวัดผล เพื่อนำมาปรับปรุงหลักสูตรให้มีคุณภาพ

2. เพื่อหาคุณภาพของผลผลิตของหลักสูตรว่าเน้นผู้เรียนจะต้องมีการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมและผลสัมฤทธิ์ตามความมุ่งหวังของหลักสูตรหรือไม่

3. เพื่อตัดสินคุณค่าของหลักสูตรจากผู้ที่เกี่ยวข้องว่าควรจะใช้หลักสูตรต่อไปอีกหรือไม่ หรือควรยกเลิกการใช้หลักสูตรเพียงบางส่วน หรือยกเลิกทั้งหลักสูตร

สุนีย์ ภูพันธ์ (2546, หน้า 250 - 251) ได้กล่าวไว้ว่า การประเมินหลักสูตรมีจุดมุ่งหมายดังนี้

1. เพื่อหาคุณค่าของหลักสูตรว่าสามารถสนองวัตถุประสงค์ของหลักสูตร สนองความต้องการของผู้เรียนและสังคมหรือไม่

2. เพื่ออธิบายและพิจารณาว่าลักษณะของส่วนประกอบต่างๆ ของหลักสูตร เช่น หลักการ จุดหมาย การเรียนรู้ สื่อการเรียนการสอนและการประเมินผลมีความสอดคล้องหรือสนองความต้องการหรือไม่

3. เพื่อตัดสินว่าหลักสูตรมีคุณภาพดีหรือไม่ดี เหมาะสมหรือไม่เหมาะสม

4. เพื่อตัดสินว่าการบริหารงานด้านวิชาการและด้านหลักสูตรว่าเป็นไปในทางที่ถูกต้องหรือไม่ เพื่อหาแนวทางแก้ไข

5. เพื่อติดตามผลผลิตจากหลักสูตร

6. เพื่อหาแนวทางปรับปรุงแก้ไขสิ่งบกพร่องที่พบในองค์ประกอบของหลักสูตร

7. เพื่อช่วยในการตัดสินว่าจะควรใช้หลักสูตรต่อไปหรือควรจะให้ปรับปรุงหรือควรยกเลิกการใช้หลักสูตร

พิสนุ พงศ์ศรี (2549, หน้า 135 - 136) ได้กล่าวไว้ว่า การประเมินหลักสูตรมีจุดมุ่งหมายหลายประการ ดังนี้ คือ

1. ทำให้ได้ข้อมูลสารสนเทศต่างๆ ที่ทราบถึงความจำเป็นและความต้องการของประชากรเป้าหมายของหลักสูตร

2. ได้สารสนเทศที่เป็นประโยชน์ต่อการปรับปรุง แผนงาน กิจกรรมและหลักสูตรให้เหมาะสมก่อนนำไปปฏิบัติ เพื่อลดโอกาสเสี่ยงต่ออุปสรรคที่จะทำให้หลักสูตรล้มเหลว

3. การประเมินหลักสูตรที่ต้องพัฒนาขึ้นจะทำให้ทราบถึงความเหมาะสมของตัวหลักสูตรที่ได้พัฒนาขึ้นว่าเหมาะสมหรือไม่อย่างไร ควรจะปรับปรุงหลักสูตรให้สอดคล้องตรงกับวัตถุประสงค์ที่พัฒนาขึ้น

4. การประเมินความก้าวหน้าของการนำหลักสูตรไปใช้ ที่ทำให้ทราบจุดเด่น จุดด้อย ของการบริหารหลักสูตร การพัฒนาบุคลากร กิจกรรมการเรียน การพัฒนาสื่อ การใช้สื่อ การเรียน การวัดและการประเมินผลการเรียนเพื่อเพิ่มประสิทธิผลของการใช้หลักสูตรให้เกิดผลตามวัตถุประสงค์ของหลักสูตร

5. การประเมินความสำเร็จของหลักสูตร จะทำให้ทราบว่า การใช้หลักสูตรได้ผลตามจุดมุ่งหมายหรือไม่ ผู้เรียนมีความรู้ความสามารถเพียงใด ผู้สำเร็จการศึกษานำความรู้ไปใช้ได้มากน้อยเพียงใด คุ่มค่าหรือไม่ ควรจะปรับปรุงและพัฒนาส่วนใดเพื่อเป็นการลดโอกาสการสูญเปล่าอีกทางหนึ่ง

6. การประเมินหลักสูตรจะทำให้กับผู้รับผิดชอบหลักสูตรและผู้ใช้หลักสูตรทราบจุดอ่อนของหลักสูตรและเกิดแรงจูงใจในการพัฒนาปรับปรุงหลักสูตรให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

จากทัศนะของนักวิชาการทางการศึกษาดังกล่าว สรุปได้ว่า การประเมินหลักสูตร หมายถึง การพิจารณาตัดสินคุณค่าหรือคุณภาพของหลักสูตรว่าเป็นไปตามจุดประสงค์ของหลักสูตรหรือไม่ เพื่อให้ได้มาซึ่งข้อมูลสารสนเทศในการค้นหาข้อบกพร่องของหลักสูตร คุณภาพของผู้เรียนตลอดจนการบริหารหลักสูตร การจัดการเรียนการสอนและประเมินผล คุณภาพของผู้เรียนว่าเป็นไปตามจุดประสงค์ของหลักสูตรหรือไม่เพื่อนำข้อมูลมาปรับปรุงแก้ไขให้หลักสูตรมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

3. ความสำคัญของการประเมินหลักสูตร

การประเมินหลักสูตรเป็นสิ่งสำคัญอย่างยิ่งที่จะทำให้ทราบว่า หลักสูตรมีคุณภาพหรือไม่ การประเมินมีความสำคัญในการรู้จักการศึกษา การจัดทำหรือพัฒนาหลักสูตรอาศัยผลจากการประเมินหลักสูตรเป็นสำคัญ มีนักการศึกษากล่าวถึงความสำคัญของการประเมินหลักสูตรไว้ดังนี้

สังต์ อุทรานันท์ (2532, หน้า 279 - 304) ได้กล่าวว่าการประเมินหลักสูตรเป็นส่วนที่สำคัญและจำเป็นอย่างมากต่อคุณภาพของหลักสูตรเพราะจะทำให้ทราบคุณค่าของหลักสูตรว่าเป็นอย่างไร สามารถนำไปใช้ได้ดีเพียงใด ผลที่ได้จากการใช้หลักสูตรเป็นอย่างไร ข้อมูลที่ได้จากการประเมินหลักสูตรจะเป็นประโยชน์อย่างยิ่งต่อการปรับปรุงหลักสูตรใหม่ให้มีคุณค่าสูงขึ้น อันจะเป็นผลให้การนำหลักสูตรไปสู่ความสำเร็จตามเป้าหมายที่วางไว้ การประเมินหลักสูตรยังสำคัญต่อการนำผลมาใช้ในการปรับปรุงแก้ไขข้อบกพร่องของหลักสูตร

พิสนุ พงศ์ศรี (2549, หน้า 135-136) ได้กล่าวว่า การประเมินหลักสูตรมีบทบาทสำคัญในการตัดสินใจปรับปรุงและพัฒนาหลักสูตรหลายประการ คือ

1. ทำให้ได้ข้อมูลสารสนเทศต่างๆ
2. ได้ข้อมูลสารสนเทศที่จะเป็นประโยชน์ต่อการปรับปรุง แผนงาน กิจกรรมและหลักสูตรให้เหมาะสม

3. การพัฒนาในตัวหลักสูตรที่จะพัฒนาขึ้นทำให้ทราบความเหมาะสมของตัวหลักสูตรว่าสอดคล้องตรงตามวัตถุประสงค์

4. การประเมินความก้าวหน้าของการนำหลักสูตรไปใช้

5. ประเมินความสำคัญของหลักสูตร

6. การประเมินหลักสูตรทำให้ทราบจุดอ่อนของหลักสูตร

จากทัศนะของนักวิชาการทางการศึกษาดังกล่าว สรุปได้ว่า การประเมินหลักสูตรมีความสำคัญอย่างมากในการจัดการศึกษา เพราะการประเมินทำให้ทราบถึงข้อดี ข้อบกพร่องของหลักสูตร และสามารถที่จะสนองความต้องการของผู้เรียนได้ตรงตามจุดมุ่งหมายของหลักสูตร หรือไม่ เพื่อจะได้นำข้อมูลต่างๆ เหล่านั้นนำมาปรับปรุงแก้ไขหลักสูตรให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

4. ขั้นตอนในการประเมินหลักสูตร

นักการศึกษา กล่าวถึงขั้นตอนในการประเมินหลักสูตรไว้ ดังนี้

โชติ เพชรชื่น (2544, หน้า 6 - 8) ได้เสนอขั้นตอนในการประเมินหลักสูตรดังนี้

1. ขั้นพิจารณาเป้าหมาย

1.1 ระบุผู้ที่ต้องการทราบผลการประเมิน

1.2 ตั้งวัตถุประสงค์ของการประเมิน

1.3 อธิบายข้อมูลที่ต้องการจะได้

1.4 กำหนดสถานการณ์ที่จะเก็บข้อมูล

1.5 กำหนดหลักการที่ผู้ประเมินจะต้องปฏิบัติ

2. ขั้นเตรียมการ

2.1 กำหนดเวลาและผู้ที่จะให้ข้อมูล

2.2 กำหนดเครื่องมือและเทคนิคการเก็บรวบรวมข้อมูล

2.3 พิจารณาตัวอย่างที่จะใช้สำหรับการประเมิน

2.4 เลือกหรือพัฒนาเครื่องมือสำหรับเก็บข้อมูล

3. ขั้นปฏิบัติ ขั้นนี้เป็นการรวบรวมข้อมูลที่ต้องการ

4. ขั้นวิเคราะห์

4.1 กำหนดเกณฑ์การประเมินหลักสูตร

4.2 พิจารณาถึงผลกระทบและผลพลอยได้ที่เกิดจากหลักสูตร

4.3 พิจารณาถึงลำดับขั้นในการใช้หลักสูตรทุกชั้น

4.4 พิจารณาถึงความสัมพันธ์ระหว่างสาเหตุและผลที่เกิดจากหลักสูตร

5. การเขียนรายงาน

5.1 ดีความหมายของผลการวิเคราะห์

5.2 สรุปหรือให้ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับคุณภาพของหลักสูตร

5.3 บันทึกแหล่งข้อมูลและบุคลากรที่ให้ข้อเสนอแนะ

5.4 แนะนำวิธีการปฏิบัติจากข้อเสนอแนะ

5.5 รายงานผลต่อผู้ที่ต้องการทราบ

พิสนุ พงศ์ศรี (2549, หน้า 137 - 141) ได้กล่าวว่าการประเมินหลักสูตรมีขั้นตอนดังนี้

1. การศึกษาวิเคราะห์หลักสูตร
2. การศึกษารูปแบบหรือแนวทางการประเมิน
3. การกำหนดวัตถุประสงค์หรือประเด็นการประเมิน
4. การกำหนดขอบเขตการประเมิน
5. การพัฒนาตัวชี้วัด กำหนดเกณฑ์ และค่าน้ำหนัก
6. ออกแบบการประเมินหรือกำหนดกรอบแนวคิด
7. การสร้างและพัฒนาเครื่องมือเก็บข้อมูล
8. การใช้สถิติวิเคราะห์ข้อมูล
9. การเขียนรายงานการประเมิน

ทาบ (Taba, 1962, p.324) ได้ให้แนวทางในการประเมินหลักสูตรเป็นกระบวนการมีขั้นตอนดังนี้

1. วิเคราะห์และตีความตามวัตถุประสงค์ของหลักสูตรให้มองเห็นกระจ่างชัดในเชิงพฤติกรรม คือ การปฏิบัติได้จริง
2. คัดเลือกและสร้างเครื่องมือที่เหมาะสมสำหรับค้นหาหลักสูตร
3. ใช้เครื่องมือที่สร้างขึ้นประเมินผลหลักสูตรตามเกณฑ์ที่ตั้งไว้
4. รวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับภูมิหลังของนักเรียนและลักษณะของการสอนเพื่อนำมาประกอบในการแปลผลของการประเมิน
5. แปลผลการประเมินเพื่อนำมาปรับปรุงหลักสูตรและการสอนต่อไป

จากทัศนะของนักวิชาการทางการศึกษาดังกล่าวสรุปได้ว่า ขั้นตอนในการประเมินหลักสูตร มีขั้นตอนดังนี้ 1) การวิเคราะห์หลักสูตร 2) การกำหนดวัตถุประสงค์ของหลักสูตร 3) เครื่องมือและวิธีการที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล 4) การวิเคราะห์ข้อมูล 5) เขียนรายงานการประเมินหลักสูตร

5. รูปแบบการประเมินหลักสูตร

การประเมินหลักสูตรมีวิธีการหลายรูปแบบ ซึ่งขึ้นอยู่กับจุดมุ่งหมาย ความสะดวกและข้อมูลที่มีผู้ประเมินจะหาได้ ในการประเมินหลักสูตรนั้นควรจะประเมินทั้งระบบของหลักสูตร มิใช่ประเมินเพียงจุดใดจุดหนึ่ง หรือส่วนใดส่วนหนึ่งของหลักสูตรเท่านั้น เลวี (Lewy 1977, หน้า 10) ได้จำแนกรูปแบบการประเมินหลักสูตรได้ 3 ลักษณะดังนี้คือ

1. การประเมินสัมฤทธิ์ผลของหลักสูตรซึ่งจะเป็นการประเมินผลผลิตที่ได้มาจากหลักสูตรโดยยึดวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้เป็นเกณฑ์ ควรใช้กับหลักสูตรที่ได้ผ่านการใช้เสร็จสิ้นลงไป

แล้ว รูปแบบการประเมินหลักสูตรลักษณะนี้ ได้แก่ รูปแบบการประเมินหลักสูตรของ ราฟท์ ดับบลิว ไทเลอร์ (Ralph.W.Tyler) รูปแบบการประเมินหลักสูตร ลีเจ ครอนบาค (Lee J. Cronbael) และรูปแบบการประเมินของไมเคิล สควิปเวน (Michael Scriven)

2. การประเมินคุณค่าของหลักสูตรว่าเป็นการประเมินเพื่อพิจารณาหลักสูตรนั้น สามารถนำไปใช้ในสถานการณ์ที่กำหนดไว้ได้ดีเพียงใด ได้ผลคุ้มค่าหรือไม่ การประเมินลักษณะนี้เพื่อนำสิ่งที่เกิดขึ้นจริงทั้งในด้านปัจจัยเบื้องต้น กระบวนการและผลผลิต นำไปเปรียบเทียบกับเกณฑ์เพื่อตัดสินคุณค่าของหลักสูตร การประเมินลักษณะนี้ใช้ได้กับหลักสูตรที่อยู่ระหว่างการดำเนินการใช้แล้วเมื่อเสร็จสิ้นการดำเนินการใช้หลักสูตร เช่น การประเมินของโรเบิร์ต อี สเตค (Robert E Stake)

3. การประเมินเพื่อมาตัดสินใจว่าเป็นการประเมินเพื่อที่จะนำข้อมูลที่ได้ไปใช้ประกอบการตัดสินใจ โดยเชื่อว่าหลักสูตรที่ดีจะส่งผลกระทบต่ออนาคต การประเมินหลักสูตรรูปแบบนี้คำนึงการทำงานอย่างเป็นระบบเกี่ยวกับการเก็บข้อมูล วิเคราะห์ข้อมูลและการนำเสนอผลรูปแบบการประเมิน

รูปแบบการประเมินหลักสูตรที่สำคัญ ได้แก่

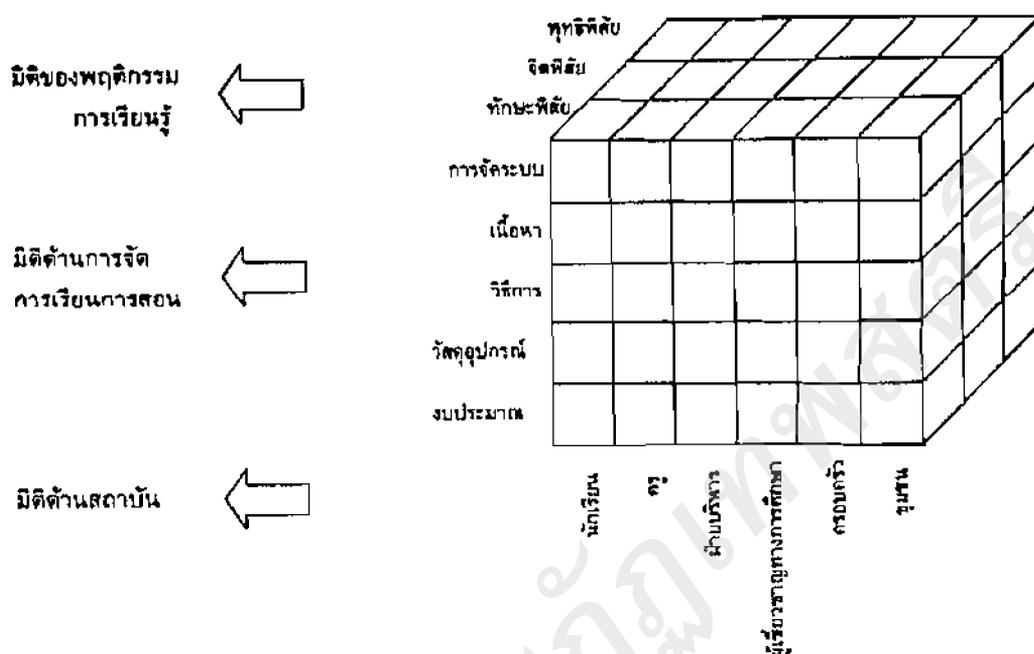
1. รูปแบบการประเมินของแฮมมอนด์ (Hammond)

เยาวตี ราชชัย วิบูลย์ศรี (2549, หน้า 158) ได้กล่าวถึงรูปแบบการประเมินหลักสูตรของแฮมมอนด์ (Hammond) ไว้ว่า การประเมินโปรแกรมการศึกษา โดยเน้นหนักทางด้านโครงการนวัตกรรมในระดับท้องถิ่น ซึ่งมีลักษณะเป็นโมเดล 3 มิติ แสดงดังในภาพ 2

1. มิติด้านพฤติกรรมเรียนรู้ มิติในส่วนนี้แบ่งออกได้เป็น 3 ส่วนย่อยคือ

1.1 ด้านพุทธิสัย หมายถึง การเรียนรู้เนื้อหาวิชาการต่างๆที่ต้องใช้ปัญญา และสมองเป็นที่ตั้ง

1.2 จิตพิสัย หมายถึง การอบรมสั่งสอนให้เป็นคนดี มีความประพฤติที่ถูกต้อง มีความสนใจในค่านิยมที่เหมาะสม

ภาพ 2 แนวคิดการประเมินของแฮมมอนต์
ที่มา : (เยาวดี ราชชัย วิบูลย์ศรี, 2548, หน้า 158)

1.3 ทักษะพิสัย หมายถึง การเรียนรู้ที่เน้นด้านการทำงานด้วยการใช้ทักษะทางกล้ามเนื้อ

2. มิติด้านการจัดการเรียนการสอน มิติในส่วนนี้แบ่งรายละเอียดได้ดังนี้

2.1 การจัดการระบบ การจัดการระบบในส่วนนี้สามารถแบ่งออกเป็น 2 ส่วนย่อย คือ

2.1.1 เวลา หมายถึง ช่วงเวลาและลำดับขั้นตอนของการใช้เวลาในการจัดการเรียนการสอน

2.1.2 การจัดกลุ่มนักเรียน ซึ่งแบ่งออกเป็นลักษณะย่อย คือ การจัดกลุ่มนักเรียนตามระดับของการพัฒนาทางการเรียนรู้และ การจัดกลุ่มนักเรียนเพื่อกิจกรรมการเรียนการสอน

2.2 เนื้อหา หมายถึง องค์ความรู้เกี่ยวกับหลักสูตรและการจัดการเรียนการสอน

2.3 วิธีการ หมายถึง กระบวนการที่ก่อให้เกิดหรือนำไปสู่การจัดการเรียนการสอนที่เหมาะสม

2.4 สิ่งอำนวยความสะดวก หมายถึง วัสดุอุปกรณ์และครุภัณฑ์ที่อำนวยความสะดวกในด้านต่างๆ

2.5 ค่าใช้จ่าย หมายถึง รายจ่ายในการจัดหาวัสดุอุปกรณ์ ครุภัณฑ์ที่จำเป็นต้องใช้

3. มิติด้านสถาบัน มิติในส่วนนี้แบ่งออกเป็น 6 ด้าน คือ ตัวนักเรียน ครูผู้บริหารผู้เชี่ยวชาญ ครอบครัวและชุมชนแวดล้อม

3.1 นักเรียน เช่น อายุ ระดับชั้น เพศ ภูมิหลังทางครอบครัว

3.2 ครู ผู้บริหารและผู้เชี่ยวชาญประกอบด้วย

3.2.1 ข้อมูลส่วนตัว

3.2.2 ข้อมูลทางการศึกษา

3.2.3 ข้อมูลด้านสภาพแวดล้อม

3.3 ครอบครัว ประกอบด้วย

3.3.1 ระดับการมีส่วนร่วมในกิจกรรม

3.3.2 ลักษณะทั่วไปของครอบครัว

3.3.3 รายได้

3.3.4 สถานที่พักอาศัย

3.3.5 ระดับการศึกษาและอาชีพของบิดามารดา

3.3.6 อัตราการเคลื่อนย้าย

3.4 ชุมชนแวดล้อม ประกอบด้วย

3.4.1 สภาพแวดล้อมทั่วไปทางภูมิศาสตร์

3.4.2 ลักษณะภูมิหลังของประชากร

3.4.3 ลักษณะโครงสร้างทางเศรษฐกิจ

3.4.4 ลักษณะภูมิหลังทางสังคม

จากแนวคิดรูปแบบการประเมินของแฮมมอนด์ (Hammond) พอสรุปได้ดังนี้ คือ การที่ประเด็นว่าการจัดการเรียนการสอนที่มีวัตถุประสงค์ปลายทาง คือ ความต้องการให้ผู้เรียนเกิดการเปลี่ยนแปลงในด้าน 1) มิติด้านการจัดการเรียนการสอน 2) มิติด้านสถาบัน โดยมีจุดเน้นสำคัญที่มีการกำหนดและการวัดผลตามวัตถุประสงค์เชิงพฤติกรรม โดยใช้การประเมินเป็นปัจจัยพื้นฐานเพื่อการตัดสินใจเกี่ยวกับการจัดการเรียนการสอนของสถานศึกษารวมทั้งผลสัมฤทธิ์ด้านพฤติกรรมของผู้เรียน

2. รูปแบบการประเมินของไทเลอร์ (Tyler Model)

ไทเลอร์ (Tyler อ้างถึงใน สมคิด พรหมจรรย์, 2550, หน้า 51) ได้ให้ความหมายของการประเมินว่า การประเมิน คือการเปรียบเทียบพฤติกรรมที่เกิดขึ้นกับจุดมุ่งหมายเชิงพฤติกรรมที่กำหนดไว้ โดยมีความเชื่อว่าจุดมุ่งหมายที่ตั้งไว้อย่างชัดเจน รัดกุมและจำเพาะเจาะจงแล้ว จะเป็นแนวทางช่วยในการประเมินได้เป็นอย่างดีในภายหลัง เขาได้เสนอแนวคิดเกี่ยวกับการประเมิน โดยเสนอเป็นกรอบความคิดครั้งแรกในปี ค.ศ. 1943 โดยเน้นการกำหนด

วัตถุประสงค์ของโครงการให้อยู่ในรูปของวัตถุประสงค์เชิงพฤติกรรมแล้วประเมินความสำเร็จของวัตถุประสงค์เหล่านั้น โดยมีแนวความคิดว่าโครงการประสบความสำเร็จหรือไม่ดูได้จากผลผลิตของโครงการว่าตรงตามจุดมุ่งหมายที่ตั้งไว้แต่แรกหรือไม่เท่านั้น แนวคิดลักษณะนี้เรียกว่าแบบจำลองยึดความสำเร็จของจุดมุ่งหมายเป็นหลัก (Goal Attainment Model)

ไทเลอร์ มีความคิดเห็นว่าจุดมุ่งหมายของการประเมินนั้นคือ

1. เพื่อตัดสินว่าจุดมุ่งหมายของการศึกษาที่ตั้งไว้ในรูปของจุดมุ่งหมายเชิงพฤติกรรมนั้นประสบผลสำเร็จหรือไม่ ส่วนใดที่ประสบผลสำเร็จก็อาจเก็บไว้ใช้ได้ต่อไป แต่ส่วนใดที่ไม่ประสบผลสำเร็จก็จะได้ปรับปรุงแก้ไขต่อไป
2. เพื่อประเมินค่าความก้าวหน้าทางการศึกษาของกลุ่มประชากรขนาดใหญ่ เพื่อให้สาธารณชนได้ข้อมูลที่น่าเชื่อถือได้ ในอันที่จะช่วยเข้าใจปัญหาและความต้องการทางการศึกษาและใช้ข้อมูลนั้นเป็นแนวทางในการที่จะปรับปรุงนโยบายทางการศึกษาที่คนส่วนใหญ่เห็นด้วยได้

จากจุดมุ่งหมายของการประเมินโครงการดังกล่าว จะเห็นได้ว่าไทเลอร์ เห็นว่าการประเมินโครงการเป็นส่วนหนึ่งของการเรียนการสอนและผู้เชี่ยวชาญด้านหลักสูตรควรจะทำการประเมินผลโครงการเป็นงานส่วนหนึ่งของการพัฒนาหลักสูตร โดยไทเลอร์ ได้จัดลำดับขั้นในการเรียนการสอนและการประเมินผลดังนี้

1. ตั้งจุดมุ่งหมายเชิงพฤติกรรมด้วยข้อความที่ชัดเจน เฉพาะเจาะจง โดยบ่งบอกถึงพฤติกรรมที่ต้องการวัดในภายหลังด้วย
2. กำหนดเนื้อหา หรือประสบการณ์ทางการศึกษาที่ต้องใช้ให้บรรลุตามความมุ่งหมายที่ตั้งไว้
3. เลือกวิธีการเรียนการสอนที่เหมาะสมในการที่จะทำให้เนื้อหาที่วางไว้ประสบผลสำเร็จ
4. ประเมินผลโครงการ โดยการตัดสินด้วยการวัดผลทางการศึกษาหรือทดสอบสัมฤทธิ์ผลในการเรียน

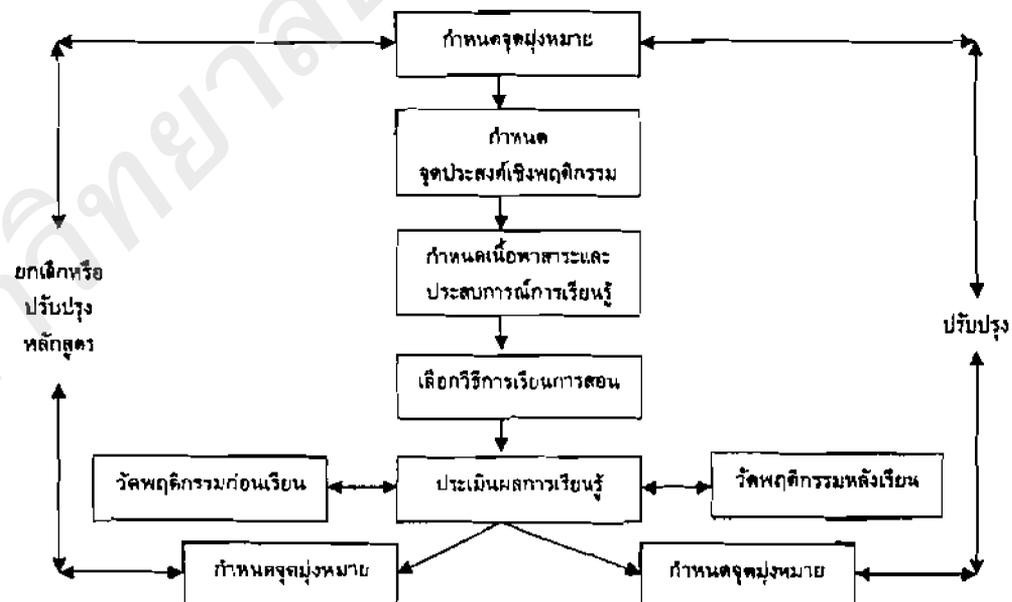
ดังนั้น เราจะเห็นได้ว่า ไทเลอร์ คิดว่าการประเมินผลโครงการเป็นส่วนหนึ่งของการเรียนการสอน การประเมินนั้นอาศัยแบบทดสอบสัมฤทธิ์ผลทางการศึกษา (Achievement Tests) การประเมินและการสังเกตเป็นพื้นฐานในการประเมินคุณค่าของโครงการ

ในการประเมินผลโครงการนั้น ไทเลอร์มีความเห็นว่าต้องยึดความสำเร็จของคนส่วนใหญ่เป็นเกณฑ์ในการตัดสินความสำเร็จของโครงการ กลุ่มตัวอย่างขนาดเล็กจะถือเป็นความสำเร็จของโครงการย่อมไม่ได้ และการตีความจากคะแนนที่ได้จากการทดสอบเพื่อการประเมินผลนั้นอาศัยคะแนนรวมเป็นหลัก และข้อสอบที่ใช้้นั้นควรเป็นแบบทดสอบที่มีลักษณะเป็นเอกพันธ์ (Homogeneity) จึงจะสามารถตีความของคะแนนรวมได้ถูกต้อง การประเมินผลตามแนวคิดของ ไทเลอร์อาศัยการวัดพฤติกรรมเฉพาะอย่างก่อนและหลังการเรียน (pre - post

measurement of performance)และมีการกำหนดเกณฑ์ไว้ก่อนล่วงหน้าว่าความสำเร็จจะระดับใด จึงจะถือว่าจุดมุ่งหมายที่ตั้งไว้ประสบผลสำเร็จ จะเห็นได้ว่าการประเมินตามแนวคิดของไทเลอร์นี้เหมาะสำหรับการประเมินผลสรุป (summative evaluation) มากกว่าการประเมินผล ความก้าวหน้า

การประยุกต์ใช้แนวความคิดของไทเลอร์มาใช้ในการประเมินโครงการเกี่ยวกับการเรียนการสอน ดังนี้

1. กำหนดจุดมุ่งหมายที่แท้จริงทางการศึกษา ซึ่งได้แก่ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน โดยเขียนในรูปจุดประสงค์เชิงพฤติกรรม
2. จัดเนื้อหาการเรียนการสอนให้สอดคล้องกับจุดประสงค์
3. ทำการทดสอบผู้เรียนก่อนทำการเรียนการสอน
4. เลือกวิธีสอนให้เหมาะสม
5. ทำการทดสอบผู้เรียนเมื่อจบการเรียนการสอนแล้ว
6. ประเมินประสิทธิภาพของโครงการด้วยการเปรียบเทียบคะแนนก่อนเรียน และหลังเรียนว่าแตกต่างกันอย่างไร และมีนักเรียนร้อยละเท่าไรที่ผ่านเกณฑ์
7. นำผลของการเปรียบเทียบมาศึกษาจุดบกพร่องในการเรียนการสอนเพื่อแก้ไขปรับปรุงต่อไป แนวคิดดังกล่าวแสดงได้ดังภาพ

ภาพ 3 รูปแบบการประเมินหลักสูตรของไทเลอร์

ที่มา : (สารานุกรม มีแจ้ง, 2544, หน้า 115)

จากแนวคิดรูปแบบการประเมินของไทเลอร์ พอสรุปได้ดังนี้ คือ การเปรียบเทียบสิ่งที่ผู้เรียนสามารถกระทำได้จริงหลังจากที่ได้จัดการเรียนการสอนแล้วกับวัตถุประสงค์เชิงพฤติกรรมซึ่งได้กำหนดขึ้นไว้ก่อนที่จะจัดการเรียนการสอน

3. รูปแบบการประเมินของครอนบาค (Cronbach's Concepts and Model)

สุมิต ดิรกานันท์ (2548, หน้า 41) กล่าวว่า ครอนบาค (Cronbach) พัฒนาแบบจำลอง ขึ้นในปี ค.ศ. 1963 เพื่อแก้ไขข้อบกพร่องของ Tyler จุดเน้นของแบบจำลองนี้เป็นการประเมินเพื่อสร้างสารสนเทศในการตัดสินใจที่เกี่ยวกับการปรับปรุงรายวิชาการและปรับปรุงนักเรียนและการจัดการบริหาร วิธีการประเมินประกอบด้วย

1. การประเมินผลสัมฤทธิ์ทางการศึกษาเหมือน Tyler
2. ประเมินกระบวนการเรียนการสอน
3. ประเมินประสิทธิภาพ
4. ประเมินทัศนคติ
5. การติดตามผลหลังการเรียนรู้

สำราญ มีแจ้ง (2544, หน้า 116 -118) ได้กล่าวว่า ตามความคิดเห็นของครอนบาค นั้นการประเมินผลมีความหมายกว้างๆว่า คือ การเก็บรวบรวมข้อมูลและใช้ข้อมูลนั้นเพื่อการตัดสินใจเกี่ยวกับโครงการทางการศึกษา คำว่า โครงการในความเห็นของครอนบาคนั้น อาจจะเป็นกิจกรรมใดก็ได้ เช่น กิจกรรมการเรียนการสอน คำแนะนำที่แจกจ่ายให้คนส่วนใหญ่ปฏิบัติ ตาม หรือการทดลองทางการศึกษาก็ได้ ครอนบาคมีความเห็นว่าการประเมินผลนั้นเกี่ยวข้องกับกิจกรรมมากมายหลายอย่างและไม่มีหลักการใดที่จะครอบคลุมได้ว่าจะยึดกิจกรรมใดๆได้บ้าง ในทุกๆสถานการณ์ ดังนั้นจึงเชื่อว่าการทดสอบสัมฤทธิ์ผลในการเรียนเพียงอย่างเดียวไม่เพียงพอสำหรับการประเมินผล

จุดมุ่งหมายของการประเมินผลนั้นอาจแยกได้ 3 ประการคือ

1. เพื่อปรับปรุงรายวิชา (course improvement) เพื่อตัดสินใจว่าอุปกรณ์การเรียนการสอน และวิธีการสอนใดที่น่าพอใจ และมีส่วนใดที่ดำเนินการอยู่แล้วต้องแก้ไข
2. เพื่อตัดสินใจเกี่ยวกับตัวบุคคล (decision about individual) เช่น การตัดสินใจในการวางแผน การคัดเลือก หรือการแยกกลุ่ม หรือแจ้งให้ผู้อยู่ในโครงการทราบว่าส่วนใดที่เขาเด่น และส่วนใดที่เขาต้องปรับปรุงแก้ไข เป็นต้น
3. เพื่อการตัดสินใจเกี่ยวกับระเบียบวิธีในการบริหาร (administrative regulation) เช่น เพื่อการตัดสินใจว่าระบบการศึกษาของโรงเรียนดีหรือไม่อย่างไรและครูแต่ละคนของโรงเรียนมีประสิทธิภาพดีหรือไม่อย่างไร เป็นต้น

สำหรับการประเมินผลโครงการเรียนการสอนนั้นครอนบาคมีความเห็นว่าควรทำการสอบทั้งจุดมุ่งหมายที่ตั้งไว้และผลพลอยได้อื่น (side effects) ของโครงการนั้นด้วย ไม่ควรแต่จะทำการประเมินเฉพาะแต่จุดมุ่งหมายที่ตั้งไว้แต่เพียงอย่างเดียวการทดสอบนั้นควรทดสอบความรู้ความสามารถทั่วไปของผู้เรียนซึ่งมีความสำคัญมากกว่าการทดสอบความรู้ความจำที่เฉพาะเจาะจงของแต่ละรายวิชาเพราะสิ่งเหล่านี้ได้วัดจากการวัดผลของแต่ละรายวิชาแล้ว ขั้นตอนในการประเมินผลโครงการเกี่ยวกับการเรียนการสอนนั้น ครอนบาค มีความเห็นดังนี้

1. บรรยายโครงการนั้นให้กว้างที่สุดเท่าที่จะทำได้ แม้ว่าเนื้อหาในการบรรยายนั้นจะเกี่ยวกับโครงการแต่เพียงผิวเผินก็ตาม

2. การประเมินผลนั้นควรประเมินผลที่เกิดขึ้นทุกๆ ด้าน ไม่เฉพาะแต่ผลที่เกิดตามจุดมุ่งหมายที่ตั้งไว้เท่านั้น เช่น ทักษะคติ ความสนใจ การเลือกอาชีพ ความก้าวหน้าทั่วไป กำลังทางสติปัญญา และความถนัดในการเรียนวิชาอื่นๆ ด้วย

3. การวิเคราะห์คะแนนควรมีการวิเคราะห์คะแนนของแต่ละข้อซึ่งจะมีความสำคัญมากกว่าคะแนนรวม

4. ไม่จำเป็นต้องทำการทดสอบกลุ่มตัวอย่างด้วยข้อสอบชุดเดียวกันแต่ควรทำการทดสอบด้วยข้อสอบหลายๆชุดกับกลุ่มตัวอย่างขนาดกลางที่แตกต่างกันซึ่งจะได้ผลที่ดีมากกว่าการทดสอบกลุ่มใหญ่ด้วยข้อสอบเพียงชุดเดียว

5. การสัมภาษณ์และข้อทดสอบแบบอัตนัยอาจจะมีความจำเป็นในการประเมินผลโครงการแต่ไม่ควรใช้กับกลุ่มตัวอย่างขนาดใหญ่ เพราะว่่าสิ้นเปลืองค่าใช้จ่ายมาก

6. ในการประเมินผลไม่ควรใช้การเปรียบเทียบระหว่างกลุ่มที่เรียนเนื้อหาหรือวิธีที่แตกต่างกัน เพราะว่าเป็นการยากยิ่งที่จะตีความ ผลที่เกิดขึ้นเนื่องจากการทำให้กลุ่มตัวอย่างเท่าเทียมกันนั้นทำได้ยากเพราะการเก็บข้อมูลอาจมีความลำเอียง (bias) ซึ่งยากต่อการแก้ไข นอกจากนี้ ครอนบาค เชื่อว่าผลที่ได้จากการเปรียบเทียบในลักษณะกลุ่มควบคุมและกลุ่มทดลองนั้นให้ผลได้ไม่เที่ยงตรงนักครอนบาคมีแนวความคิดเกี่ยวกับแนวการประเมินที่ไม่มีการเปรียบเทียบ (noncomparative evaluation) และเชื่อในการศึกษาภาคตัดขวาง (crosssectional study) ไม่เชื่อในแนวความคิดการประเมินที่มีการเปรียบเทียบ (comparative evaluation) หรือการทดลอง (experimental) และการศึกษาแบบจุลภาค (micro studies)

เยาวดี ราชชัย วิบูลย์ศรี (2549, หน้า 33 - 34) กล่าวว่า วิธีการประเมินผลตามความคิดของครอนบาค มี 4 ขั้นตอน ดังนี้

1. การศึกษากระบวนการ (process studies) ได้แก่การศึกษาภาวะการณ์ต่างๆที่จะเกิดขึ้นในชั้นเรียน เช่น การที่นักเรียนทำแบบฝึกหัดไม่ถูกต้อง การสังเกตผลการใช้สื่อ การซักถามนักเรียนขณะดำเนินการสอนหรือขณะทำกิจกรรมต่างๆภาวะการณ์ที่เกิดขึ้นเหล่านี้สามารถจะนำมาเป็นข้อมูลเพื่อการพัฒนาหรือปรับปรุงรายวิชาได้เป็นอย่างดี

2. การวัดศักยภาพผู้เรียน (proficiency measurement) ครอนบาคให้ความสำคัญต่อคะแนนรายข้อมากกว่าคะแนนจากแบบทดสอบทั้งฉบับโดยให้ทัศนะว่าคะแนนจากแต่ละข้อสามารถชี้ให้เห็นถึงสิ่งที่ผู้เรียนได้เรียนรู้แล้วและสิ่งที่จะพัฒนาต่อไปด้วยเหตุนี้ ครอนบาคจึงให้ความสำคัญต่อการสอบเพื่อวัดสมรรถภาพของผู้เรียนระหว่างการเรียนการสอนว่ามีความสำคัญมากกว่าการสอบประจำปลายภาคเรียนหรือการสอบปลายปี

3. การวัดทัศนคติ (attitude measurement) ครอนบาคเป็นผู้ให้ทัศนะว่า การวัดทัศนคติเป็นผลที่เกิดจากการเรียนการสอนส่วนหนึ่งมีความสำคัญเช่นกัน การวัดทัศนคติอาจทำได้หลายวิธี เช่นการสัมภาษณ์ การตอบแบบสอบถาม และอื่นๆ

4. การติดตามผล (follow-up studies) เป็นขบวนการติดตามผลการทำงาน หรือภาวะการเลือกการศึกษาต่อในสาขาต่างๆ รวมทั้งการให้บุคคลที่เรียนในระดับชั้นพื้นฐานที่ผ่านมาแล้วได้ประเมินถึงข้อดีและข้อจำกัดของวิชาต่างๆ ว่าควรมีการปรับปรุงเพิ่มเติมอย่างไร เพื่อช่วยในการพัฒนาหรือปรับปรุงรายวิชาเหล่านั้นต่อไป

จากแนวคิดรูปแบบการประเมินของครอนบาค สรุปได้ว่า การประเมินที่เหมาะสมนั้นต้องพิจารณาหลายๆ ด้านของการประเมินด้านการเรียนการสอนนั้นไม่ควรประเมินเฉพาะจุดมุ่งหมายที่ตั้งไว้เท่านั้น แต่ควรประเมินหรือตรวจสอบผลข้างเคียงของการจัดกิจกรรมต่างๆ เพื่อค้นหาข้อบกพร่องของการจัดการเรียนการสอน ซึ่งจะได้หาทางปรับปรุงแก้ไขกระบวนการเรียนการสอนให้มีประสิทธิภาพต่อไป

4. รูปแบบการประเมินของสคริฟเวน (Scriven's Evaluation Ideologies and Model)

สคริฟเวน (Scriven) ได้ให้ความหมายของการประเมิน คือ การรวบรวมข้อมูล การตัดสินใจเลือกใช้เครื่องมือเพื่อเก็บข้อมูล และการกำหนดเกณฑ์ประกอบการประเมิน เป้าหมายสำคัญของการประเมินคือ การตัดสินคุณค่าของโครงการ

จุดมุ่งหมายที่สำคัญของการประเมินมี 2 ประการ คือ

1. การประเมินความก้าวหน้า (formative evaluation) เป็นการประเมินระหว่างที่โครงการกำลังดำเนินการอยู่ โดยมีจุดมุ่งหมายเพื่อปรับปรุงโครงการให้ดีขึ้น เพราะการประเมินช่วยให้ข้อมูลย้อนกลับที่เป็นประโยชน์ต่อการปรับปรุงและพัฒนาโครงการ

2. การประเมินผลสรุป (summative evaluation) เป็นประเมินเมื่อสิ้นสุดโครงการ มีจุดมุ่งหมายเพื่อตัดสินคุณค่าของโครงการ ตลอดจนค้นหาสิ่งที่ดีของโครงการเพื่อนำไปใช้กับสถานการณ์อื่นที่คล้ายคลึงกันต่อไป

สมคิด พรหมจ้อย (2550, หน้า 56 – 57) ได้กล่าวไว้ว่า สคริฟเวน (Scriven) ได้เสนอแนะว่าในเรื่องของการประเมินเพื่อปรับปรุงหรือดูความก้าวหน้าของโครงการ การประเมินความก้าวหน้า (formative evaluation) ไม่จำเป็นต้องใช้นักประเมินมืออาชีพ อาจจะเป็นนักประเมินสมัครเล่น หรือเป็นผู้ที่ทำงานเกี่ยวกับโครงการนั้นๆ ก็ได้แต่ถ้าเป็นการประเมินเพื่อตัดสินคุณค่าหรือการประเมินผลสรุป (summative evaluation) นั้น ควรจะแยกหน้าที่และความ

รับผิดชอบของบุคคลต่างๆ ให้ชัดเจน รวมทั้งควรจะได้มีการปรึกษาหารือกันระหว่างนักประเมินกับผู้ดำเนินงานในโครงการด้วย

วิธีการประเมิน ในการประเมินมีวิธีการที่สามารถนำไปใช้ได้ 2 วิธีคือ

1. การประเมินก่อนมีการปฏิบัติงาน หรือการประเมินคุณค่าภายใน (intrinsic evaluation) คือการประเมินคุณค่าของเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูล เช่น เนื้อหา จุดมุ่งหมาย กระบวนการ การให้คะแนนและเจตคติของครู เป็นการประเมินก่อนที่จะนำไปปฏิบัติงาน

2. การประเมินความคุ้มค่าการปฏิบัติงาน (payoff evaluation) คุณค่าจากผลที่เกิดขึ้นจากการใช้เครื่องมือวัดกับนักเรียน เป็นการประเมินในส่วนซึ่งเป็นผลที่มีต่อผู้รับบริการจากการดำเนินโครงการ เช่น ผลที่ได้จากคะแนนสอบหรือผลกระทบท่อสุขภาพอนามัยของผู้บริหาร ฯลฯ การประเมินคุณค่าการปฏิบัติงานให้ความสนใจเกี่ยวกับผลของโครงการที่เกิดกับผู้รับบริการ ซึ่งจัดว่าเป็นการตัดสินคุณค่าของโครงการโดยอิงเกณฑ์ภายนอก

จากแนวคิดรูปแบบการประเมินของสคริฟเวน สรุปได้ว่า การรวบรวมข้อมูลและการตัดสินใจในการใช้เครื่องมือไม่ควรเน้นหนักที่การประเมินตามจุดมุ่งหมายที่วางไว้เท่านั้น ควรจะประเมินผลกระทบต่างๆ ที่เกิดขึ้นด้วย โดยเฉพาะความสำคัญในการศึกษาธรรมชาติของความผิดพลาดไม่เพียงแต่ทราบผลต่างๆ ไปเท่านั้น

5. รูปแบบการประเมินของอัลคิน (alkin's concept of evaluation)

สมคิด พรหมจ้อย (2550, หน้า 53 – 54) ได้กล่าวว่า มาร์วิน ซี อัลคิน (Marvin C Alkin, 1969) ได้เสนอรูปแบบการประเมินเรียกว่า CSE (Center for the study of Evaluation Approach) จุดเน้นของการประเมินตามแนวคิดของอัลคิน คือการประเมินเพื่อการตัดสินใจ อัลคินได้ให้ความหมายของการประเมินว่า เป็นกระบวนการกำหนดขอบเขตของสิ่งที่เกี่ยวข้องกับการตัดสินใจ การเลือกข้อมูลข่าวสารที่เหมาะสม การเก็บรวบรวมข้อมูลและการวิเคราะห์ข้อมูล เพื่อนำไปสู่การจัดทำรายงานสรุปให้กับผู้มีอำนาจในการตัดสินใจในการเลือกแนวทางที่เหมาะสมกับการดำเนินงานของโครงการ

จากความหมายของการประเมินตามความคิดของอัลคินนั้น การประเมินจะประกอบด้วย การจัดหาและวิเคราะห์ข้อมูลเพื่อที่จะนำไปใช้ในการตัดสินใจในการประเมิน จำเป็นต้องประเมินในเรื่องต่างๆ 5 ด้านดังนี้

1. การประเมินระบบ (system assessment) เป็นขั้นการอธิบายหรือพรรณนาสภาพของระบบเพื่อเปรียบเทียบสภาพที่แท้จริงและความคาดหวังที่จะให้เกิดขึ้น การประเมินระบบจะช่วยให้เราสามารถกำหนดขอบเขตและวัตถุประสงค์ที่เหมาะสม สิ่งที่จะต้องศึกษาได้แก่ ความต้องการของประชาชน ชุมชนและสังคมที่มีต่อสภาพการณ์ปัจจุบัน สำหรับการประเมินระบบแต่ละส่วนจำเป็นต้องใช้เทคนิคและวิธีการต่างๆ กัน

2. การประเมินเพื่อวางแผนโครงการ (program planning) ซึ่งเป็นการประเมินก่อนที่จะมีการดำเนินโครงการเพื่อหาข้อมูลข่าวสารมาใช้ในการตัดสินใจ พิจารณาทางเลือกที่เหมาะสมของโครงการ นักประเมินต้องหาข้อมูลที่แสดงความคาดหวังที่จะบรรลุเป้าหมายพร้อมกับประเมินผลที่จะได้รับจากการใช้วิธีดำเนินการต่างๆด้วย เพื่อให้สามารถเห็นข้อเปรียบเทียบในการหาทางเลือกที่เหมาะสม โดยใช้วิธีที่แตกต่างกันออกไปตามลักษณะของปัญหา โดยทั่วไปจะใช้การประเมินจากเกณฑ์ภายนอก และการประเมินจากเกณฑ์ภายใน

3. การประเมินการนำไปใช้หรือการดำเนินโครงการ (program implementation) เป็นการประเมินขณะที่โครงการกำลังดำเนินงาน เพื่อตรวจสอบดูว่าการดำเนินของโครงการนั้นได้เป็นไปตามขั้นตอนต่างๆ ที่ได้วางแผนไว้หรือไม่ ผลที่เกิดมีความสอดคล้องกับสิ่งที่วางแผนไว้ หรือคาดหวังไว้เพียงใด

4. การประเมินเพื่อปรับปรุงโครงการ (program improvement) เป็นการประเมินเพื่อหาข้อมูลที่น่ามาใช้ในการดำเนินโครงการให้บรรลุจุดมุ่งหมาย และมีผลที่ไม่คาดคิดมาก่อนเกิดขึ้นบ้างหรือไม่ ดังนั้น นักประเมินจึงมีบทบาทสำคัญในการที่จะหาข้อมูลเกี่ยวกับความสำเร็จหรือความล้มเหลวในทุกๆ ด้านของโครงการตลอดจนผลกระทบของโครงการที่มีต่อโครงการอื่นเพื่อนำมาใช้ในการปรับปรุงโครงการต่อไป

5. การประเมินเพื่อการยอมรับโครงการ (program certification) ซึ่งขั้นตอนนี้นักประเมินต้องหาข้อมูลข่าวสาร รายงานต่อผู้มีอำนาจตัดสินใจ เพื่อใช้ข้อมูลในการพิจารณาตัดสินคุณค่าของโครงการ และศักยภาพในการสรุปอ้างอิงไปสู่สถานการณ์อื่นๆ หรือนำไปใช้กับโครงการในสถานการณ์อื่นๆ ได้กว้างขวางเพียงใดในขั้นนี้ข้อมูลที่ได้จากนักประเมินจะทำให้ผู้บริหารได้ตัดสินใจว่า ควรจะดำเนินการกับโครงการในลักษณะใดอาจจะยกเลิกหรือปรับปรุงใหม่ หรืออาจจะขยายโครงการออกไปอีก เป็นต้น

ประชุม รอดประเสริฐ (2547, หน้า 90) กล่าวว่า แอลคิน (Marvin C Alkin) จำแนกการประเมินโครงการได้เป็น 5 ประเภท แต่ละประเภทของการประเมินโครงการมีลักษณะคล้ายกับกระบวนการพัฒนาโครงการกล่าวคือ

1. การประเมินระบบ (system assessment) หมายถึง การศึกษาที่ความเป็นไปได้ของโครงการ การประเมินความต้องการในการจัดทำโครงการ การวิเคราะห์ข้อมูลต่างๆ ก่อนที่จะนำไปใช้เพื่อการดำเนินงานโครงการ วิเคราะห์ผลตอบแทนที่จะได้รับจากการจัดทำโครงการ รวมทั้งการคาดคะเนผลกระทบต่างๆ ที่อาจเกิดขึ้นจากการดำเนินโครงการ การประเมินโครงการประเภทนี้บางทีเรียกว่า "การประเมินก่อนตกลงใจดำเนินงานโครงการ (pre – evaluation)"

2. การประเมินเพื่อวางแผนโครงการ (program planning) หมายถึง การจัดทำโครงการหรือรูปแบบของโครงการให้เหมาะสม และสอดคล้องกับส่วนประกอบ รายละเอียด และข้อมูลต่างๆ ที่โครงการมีอยู่ การประเมินโครงการประเภทนี้เป็นการจัดทำโครงการให้พร้อมก่อนการดำเนินงานโครงการ หรือการนำโครงการไปปฏิบัติตนเอง

3. การประเมินการนำไปใช้หรือการดำเนินโครงการ (program implementation) หมายถึง การประเมินกระบวนการในการดำเนินงานของโครงการให้เป็นไปตามแผนงานที่ได้กำหนดไว้ การประเมินประเภทนี้มีชื่อเรียกต่างกัน เช่น การประเมินขณะปฏิบัติงาน (operational หรือ on - going evaluation) หรือเรียกว่า การประเมินกระบวนการ (process evaluation) หรืออาจใช้คำว่า การถ่ายทอดการดำเนินงาน (transactions) เป็นต้น

4. การปรับปรุงโครงการ (program improvement) หมายถึง การตรวจสอบหาข้อบกพร่องของโครงการแล้วปรับปรุงแก้ไขโครงการนั้นให้ดำเนินการต่อไปอย่างต่อเนื่องการประเมินโครงการประเภทนี้เป็นการประเมินเมื่อโครงการได้เสร็จสิ้นแล้ว (end - of project evaluation) อย่างทันทีทันใด โดยเปรียบเทียบกับวัตถุประสงค์ของโครงการแล้วปรับปรุงแก้ไขตามข้อมูลย้อนกลับ (feedback) ที่เกิดขึ้นนั้นเพื่อให้โครงการมีผลงานตามวัตถุประสงค์ที่ได้กำหนดไว้

5. การตัดสินใจยอมรับโครงการ (program certification) หมายถึงการประเมินผลกระทบต่างๆ หลังจากทีโครงการได้เสร็จสิ้นแล้ว โครงการที่ดำเนินการไปนั้นก่อให้เกิดผลต่อองค์การหรือสังคมอย่างไรบ้าง สมควรทีโครงการนี้จะดำเนินการต่อไป หรือจะต้องสิ้นสุดลงโดยไม่ต้องทำอีกต่อไป การประเมินโครงการประเภทนี้อาจเรียกว่า "การประเมินหลังโครงการสิ้นสุด (ex - poste' evaluation หรือ post project evaluation)

จากแนวคิดรูปแบบการประเมินของอัลคินนี้ สรุปได้ว่า เป็นการประเมินเพื่อนำไปใช้ในการตัดสินใจโดยมีนักประเมินทำหน้าที่เป็นผู้เชี่ยวชาญในการหาและเตรียมข้อมูล รวมทั้งสรุปและรายงานให้ผู้มีอำนาจในการตัดสินใจได้ทราบ เพื่อหาทางที่เหมาะสมนับเป็นการประเมินที่มีระบบ คือมีการประเมินวางแผนโครงการ เพื่อช่วยให้ได้วิธีการบรรลุวัตถุประสงค์ของโครงการ มีการประเมินระหว่างดำเนินโครงการ เพื่อปรับปรุงจากการตรวจสอบและสุดท้ายคือ การประเมินเพื่อรับรองโครงการ อย่างไรก็ตาม แนวคิดดังกล่าวยังขาดแนวปฏิบัติที่ชัดเจน จึงยังไม่แพร่หลายโดยเฉพาะอย่างยิ่งการนำไปใช้ยังไม่กว้างเท่าที่ควร แต่ก็ได้ให้แนวคิดพื้นฐานของการประเมินโครงการ ซึ่งเป็นที่ยอมรับกันว่าควรจะมีการประเมินอย่างเป็นระบบเพื่อให้การดำเนินโครงการเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพต่อไป

6. รูปแบบการประเมินของสตัฟเฟิลบีม (Stufflebeam : CIPP Model)

สตัฟเฟิลบีม (Daniel L. Stufflebeam, 1985) ได้เสนอแนวคิดเกี่ยวกับรูปแบบการประเมินที่เรียกว่า ชิปปโมเดล (CIPP Model) เป็นรูปแบบ การประเมินที่รู้จักกันอย่างแพร่หลาย เป็นรูปแบบการประเมินที่มีระบบแบบแผนอย่างชัดเจนและสามารถนำไปใช้ในการประเมินโครงการ ๆ ได้อย่างกว้างขวาง

การประเมินของ สตัฟเฟิลบีม มีลักษณะที่สำคัญ 3 ประการ ดังนี้

1. จุดมุ่งหมายที่สำคัญของการประเมิน คือ การจัดหาข้อมูลของสารสนเทศ เพื่อนำมาใช้ในการตัดสินใจ คุณค่าของการประเมินจะมากน้อยเพียงใดจึงขึ้นอยู่กับข้อมูลสารสนเทศที่ได้มานั้นสามารถที่จะนำไปใช้ประโยชน์ในการตัดสินใจมากน้อยเพียงใด

2. การประเมินเป็นกระบวนการที่เป็นวัฏจักร กล่าวคือ เป็นกระบวนการที่ต้องมีความต่อเนื่อง ครอบคลุมของการดำเนินงานโครงการ ตั้งแต่เริ่มจนกระทั่งสิ้นสุดโครงการ

3. กระบวนการประเมิน ประกอบด้วยขั้นตอนที่สำคัญ 3 ขั้นตอน คือ

3.1 การระบุบรรยายข้อมูล การเก็บรวบรวมข้อมูล

3.2 การวิเคราะห์ข้อมูล

3.3 การจัดเตรียมข้อมูลสารสนเทศให้กับผู้มีอำนาจในการตัดสินใจนำไปใช้

สมหวัง พิธิยานุวัฒน์ (2545, หน้า 184 - 194) กล่าวว่า การประเมินแบบ CIPP Model ไม่ใช่เป็นการประเมินแต่เพียงแต่ให้บรรลุวัตถุประสงค์เท่านั้น แต่ยังเป็นการประเมินเพื่อให้ได้รายละเอียด เพื่อช่วยในการตัดสินใจเกี่ยวกับโครงการ โดยเฉพาะการประเมินผลโครงการประชุม ซึ่งมีลักษณะเป็นการประเมินความก้าวหน้าเพื่อบ่งชี้ จุดเด่น จุดด้อย ของการประชุมเพื่อนำผลไปปรับปรุงกิจกรรม แผนการประชุมได้ทันที่ และมีการประเมินรวมสรุปหลังโครงการประเมินสิ้นสุดลง แล้วบ่งชี้ผลสัมฤทธิ์ของโครงการประชุมที่เหมาะสม กรอบความคิดการประเมินแบบ CIPP Model จึงเป็นที่นิยมใช้เพราะนักประเมินจะได้ข้อดี ข้อบกพร่องและประสิทธิภาพของโครงการที่จะประเมินได้เป็นอย่างดี ช่วยในการตัดสินใจของผู้บริหารได้เป็นอย่างมาก ทั้งยังเป็นแบบจำลองที่เข้าใจง่าย สะดวกในการปฏิบัติ จึงเป็นที่นิยมอย่างกว้างขวาง

รูปแบบ CIPP Model นั้นประเภทของการตัดสินใจที่แตกต่างกันจำเป็นต้องใช้สารสนเทศในการตัดสินใจที่แตกต่างกัน สตัฟเฟิลบีมได้จำแนกการตัดสินใจและการประเมินเพื่อการบริหารและการวางแผนไว้ 4 ประเภท ดังรายละเอียดต่อไปนี้

1. การประเมินสภาวะแวดล้อมหรือบริบท (context evaluation) เป็นการประเมินสภาพเศรษฐกิจ สังคม นโยบายทางการศึกษา นโยบายทางการเมือง ความต้องการของสังคม ปัญหาอุปสรรคต่าง ๆ ตลอดจนปรัชญาทางการศึกษา ซึ่งจะนำไปใช้ประโยชน์ในการตัดสินใจวางแผน กำหนดนโยบาย กำหนดเป้าหมาย และจุดมุ่งหมายที่เหมาะสมกับโครงการ

2. การประเมินตัวป้อน หรือปัจจัยนำเข้า (input evaluation) เป็นการตรวจสอบความพร้อมของปัจจัยเบื้องต้นต่าง ๆ เช่น บุคลากร อาคารสถานที่ งบประมาณหรืออื่น ๆ โดยจะนำไปใช้ประโยชน์ในการตัดสินใจวางโครงการ หรือหาวิธีการที่จะดำเนินโครงการให้บรรลุจุดมุ่งหมายที่ตั้งไว้ ซึ่งเป็นวิธีการหรือยุทธวิธีที่เป็นไปได้กับทรัพยากรด้านต่าง ๆ ที่มีอยู่

3. ประเมินกระบวนการ (process evaluation) เป็นการประเมินขณะดำเนินการเพื่อระบุจุดเด่นจุดด้อยของแนวทางที่เลือกใช้ โดยเฉพาะอย่างยิ่งกระบวนการบริหาร กระบวนการจัดกิจกรรมต่างๆหลังจากนำแผนไปปฏิบัติจริงเพื่อจะได้ปรับปรุงแก้ไขกระบวนการต่าง ๆ ให้เหมาะสมได้ทันที่ขณะที่ขณะที่ยังดำเนินงานนั้นกำลังกระทำอยู่เพื่อให้สามารถดำเนินการตามจุดมุ่งหมายที่กำหนดไว้ด้วยดี

4. การประเมินผลผลิต (product evaluation) เป็นการประเมินหลังจากการดำเนินโครงการสิ้นสุดลงแล้ว เพื่อเป็นการตัดสินใจคุณค่า ผลผลิตของโครงการทั้งในด้านปริมาณและคุณภาพ ซึ่งเป็นเครื่องบ่งชี้ว่าในการดำเนินงานนี้ได้บรรลุผลตามวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้มากน้อยเพียงใด ซึ่งจะช่วยให้ผู้บริหารนำไปใช้ประกอบการตัดสินใจว่าจะปรับปรุงโครงการ หรือให้ดำเนินการโครงการต่อไปหรือยุบเลิกโครงการนั้น ๆ ไปเลย ความสัมพันธ์ระหว่างประเภทของการตัดสินใจและประเภทของการประเมิน

นอกจากนี้ สตีฟเฟิลมีมนได้นำเสนอประเภทของการตัดสินใจที่สอดคล้องกับประเด็นที่ประเมินดังนี้

1. การตัดสินใจเพื่อการวางแผน (planning decisions) เป็นการตัดสินใจที่ใช้ข้อมูลจากการประเมินสภาพแวดล้อมที่ได้นำไปใช้ในการกำหนดจุดประสงค์ของโครงการให้สอดคล้องกับแผนการดำเนินการ

2. การตัดสินใจเพื่อกำหนดโครงสร้างของโครงการ (structuring decisions) เป็นการตัดสินใจที่ใช้ข้อมูลจากปัจจัยเบื้องต้นที่ได้นำไปใช้ในการกำหนดโครงสร้างของแผนงานและขั้นตอนการทำงานของโครงการ

3. การตัดสินใจเพื่อนำโครงการไปปฏิบัติ (implementing decisions) เป็นการตัดสินใจที่ใช้ข้อมูลจากการประเมินกระบวนการเพื่อพิจารณาควบคุมการดำเนินการให้เป็นไปตามแผนและปรับปรุงแก้ไขการดำเนินการให้มีประสิทธิภาพมากที่สุด

4. การตัดสินใจเพื่อการทบทวนโครงการ (recycling decisions) เป็นการตัดสินใจที่ใช้ข้อมูลจากการประเมินผลผลิตที่เกิดขึ้นเพื่อพิจารณายุติ ล้มเลิกหรือปรับขยายโครงการที่จะนำไปใช้ในโอกาสต่อไป

อ้าง บัควรี (2542, หน้า 341) ได้กล่าวถึงลักษณะของการประเมินหลักสูตรตามรูปแบบของสตัลเฟิลบีมซึ่งสรุปได้ดังตาราง 1

ตาราง 1 แนวคิดในการประเมินผลตามรูปแบบของสตัฟเฟิลบีม

มิติการประเมิน	จุดหมาย	วิธีการ	ประโยชน์ในการตัดสินใจ
บริบท	เพื่อให้ข้อมูลในการกำหนดจุดมุ่งหมายของหลักสูตร อันได้แก่ ปัญหา ความต้องการ สภาพแวดล้อม ฯลฯ	วิเคราะห์สิ่งแวดล้อม เปรียบเทียบสิ่งที่เป็นอยู่และคาดหวัง	เพื่อกำหนดจุดประสงค์และเป้าหมาย
ปัจจัยเบื้องต้น	เพื่อตรวจสอบว่าทรัพยากรและความสามารถที่มีอยู่ และแผนที่จะปฏิบัติตามหลักสูตรเป็นอย่างไร	ตรวจสอบความสามารถของหน่วยงาน ยุทธศาสตร์ และวิธีการที่จะปฏิบัติให้บรรลุผล	เพื่อเลือกแหล่งสนับสนุนวิธีการและกิจกรรม
กระบวนการ	เพื่อตรวจสอบว่ามีข้อบกพร่องอะไรในกระบวนการ เพื่อคาดคะเนปัญหาที่จะเกิดขึ้นและเพื่อเก็บข้อมูลไว้เป็นหลักฐาน	ควบคุมกำกับกิจกรรมต่างๆด้วยความเอาใจใส่ตลอดเวลา	เพื่อแก้ไขปรับปรุงดำเนินการให้มีประสิทธิภาพ
ผลผลิต	เพื่อเปรียบเทียบข้อมูลที่ได้จากการประเมินผลกับจุดประสงค์และข้อมูลจากบริบท ปัจจัยเบื้องต้นหรือกระบวนการเปลี่ยนแปลง	กำหนดเกณฑ์ในการวัดและนำไปเปรียบเทียบกับมาตรฐานที่มีอยู่	เพื่อตัดสินใจว่าเลิกหรือทำต่อไป หรือจะปรับปรุงอย่างไร

จากแนวคิดตามรูปแบบการประเมินแบบซิป (CIPP Model) สรุปได้ว่า เป็นรูปแบบการประเมินที่มีครอบคลุมตั้งแต่บริบท ปัจจัยเบื้องต้น กระบวนการและผลผลิตของหลักสูตร ซึ่งผลจากการประเมิน สามารถนำไปเป็นข้อมูลให้ผู้ที่เกี่ยวข้องใช้นำมาพิจารณาในการตัดสินใจว่าหลักสูตรมีคุณค่าหรือควรมีการปรับปรุงเปลี่ยนแปลงส่วนไหนบ้างของหลักสูตร จึงทำให้หลักสูตรนั้นมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

6. เกณฑ์การประเมินและตัวชี้วัด

การประเมินนั้นต้องมีเกณฑ์และตัวชี้วัด (indicator) ระดับความสำเร็จให้ทราบโดยทั่วไปแล้วเกณฑ์ที่ใช้ในการประเมิน ไพโรจน์ ภัทรนรากุล (2541, หน้า 44) ได้กล่าวไว้ดังนี้

1. เกณฑ์ประสิทธิภาพ (efficiency) มีตัวชี้วัดเช่น สัดส่วนของผลผลิตต่อค่าใช้จ่าย ผลิตภาพต่อหน่วยเวลา ผลิตภาพต่อกำลังคน ระยะเวลาในการให้บริการต่อผู้บริการ
 2. เกณฑ์ประสิทธิผล (effectiveness) มีตัวชี้วัดเช่น ระดับการบรรลุเป้าหมาย ระดับการบรรลุตามเกณฑ์มาตรฐาน ระดับการมีส่วนร่วม ระดับความเสี่ยงของโครงการ
 3. เกณฑ์ความพอเพียง (adequacy) เป็นตัวชี้วัด เช่น ระดับความพอเพียงของทรัพยากร การขาดแคลนปัจจัยการผลิต และปัจจัยอื่น เป็นต้น
 4. เกณฑ์ความพึงพอใจ (satisfaction) ตัวชี้วัด เช่น ระดับความพึงพอใจของโครงการ และผู้มีส่วนได้ส่วนเสียของโครงการ เป็นต้น
 5. เกณฑ์ความเป็นธรรม (equity) มีตัวชี้วัดคือ การให้โอกาสกับผู้ด้อยโอกาส ความเป็นธรรมระหว่างเพศ ระหว่างกลุ่มอาชีพ ฯลฯ
 6. เกณฑ์ความก้าวหน้า (progress) มีตัวชี้วัด เช่น ผลผลิตเปรียบเทียบกับเป้าหมายรวมกิจกรรมที่ทำแล้วเสร็จ ทรัพยากร และเวลาที่ใช้ไป มีความเหมาะสมเพียงใด เป็นต้น
 7. เกณฑ์ความยั่งยืน (sustainability) ตัวชี้วัด เช่น ความอยู่รอดของหลักสูตร ด้านเศรษฐกิจสมรรถนะด้านสถาบัน ความเป็นไปได้ในด้านการขยายผลของหลักสูตร
 8. เกณฑ์ความเสียหายของหลักสูตร (externalities) มีตัวชี้วัด เช่น ผลกระทบด้านสิ่งแวดล้อม ผลกระทบด้านเศรษฐกิจ ผลกระทบด้านสังคมและวัฒนธรรม เป็นต้น
- ตัวชี้วัด (indicators) ความสำเร็จ หมายถึง ตัวชี้วัดที่แสดงหรือระบุประเด็นที่ต้องการจะวัดหรือประเมิน หรือตัวแปรทางเศรษฐกิจและสังคม ที่ต้องทำการศึกษา โดยจะมีการระบุลักษณะที่ค่อนข้างเป็นรูปธรรม ทั้งส่วนที่มีลักษณะเชิงปริมาณ และลักษณะเชิงคุณภาพ
- หลักการสร้างตัวชี้วัดที่ดี
- การสร้างตัวชี้วัดที่ดี จำเป็นจะต้องมีหลักการ ที่ใช้เป็นเป้าหมายในการดำเนินการ ดังนี้

1. เลือกใช้ / สร้างตัวชี้วัดที่เป็นตัวแทนที่สำคัญเท่านั้น
2. คำอธิบาย หรือการกำหนดตัวชี้วัดควรเป็นวลีที่มีความชัดเจน

3. ตัวชี้วัดอาจจะกำหนดได้ทั้งเชิงปริมาณ และเชิงคุณภาพก็ได้
4. ควรนำจุดประสงค์ของหลักสูตร หรือประเด็นการประเมินมากำหนดตัวชี้วัด
5. การเก็บรวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับตัวชี้วัดควรรวบรวมข้อมูล ทั้งจากแหล่งปฐม

ภูมิและทฤษฎีภูมิ

ขอยกตัวอย่างการจำแนกประเภทของตัวชี้วัดตามลักษณะของสิ่งที่ได้รับการประเมินตามแบบจำลองการประเมินผลตาม CIPP Model คือ

1. ตัวชี้วัดด้านบริบท (context) ตัวชี้วัดสามารถพิจารณาได้จากสิ่งต่าง ๆ ดังนี้
 - 1.1 สภาวะแวดล้อมของ ก่อนมีหลักสูตร (ปัญหาวิกฤต)
 - 1.2 ความจำเป็น หรือความต้องการขณะนั้น และอนาคต
 - 1.3 ความเข้าใจร่วมกันของทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องกับหลักสูตร
2. ตัวชี้วัดด้านปัจจัยนำเข้า (input) ตัวชี้วัดสามารถพิจารณาได้จากสิ่งต่าง ๆ

ดังนี้

- 2.1 ความชัดเจนของวัตถุประสงค์ของหลักสูตร
- 2.2 ความพร้อมของทรัพยากร เช่น งบประมาณ คน วัสดุอุปกรณ์เวลาและกฎระเบียบ เป็นต้น
- 2.3 มีความเหมาะสมของขั้นตอนระหว่างปัญหา สาเหตุของปัญหา และกิจกรรม

กิจกรรม

3. ตัวชี้วัดด้านกระบวนการ (process) ตัวชี้วัดสามารถพิจารณาได้จากสิ่งต่าง ๆ ดังนี้
 - 3.1 การตรวจสอบกิจกรรม เวลาและทรัพยากรของหลักสูตร
 - 3.2 ความยอมรับของประชาชนและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับหลักสูตรใน

พื้นที่

- 3.3 การมีส่วนร่วมของประชาชน และหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง
- 3.4 ภาวะผู้นำ

4. ตัวชี้วัดด้านผลผลิต (product) ตัวชี้วัดสามารถพิจารณาได้จากสิ่งต่าง ๆ

ดังนี้

- 4.1 อัตราการมีงานทำของประชาชนที่ยากจน
- 4.2 รายได้ของประชาชน
- 4.3 ความพึงพอใจของประชาชน

5. ตัวชี้วัดด้านผลลัพธ์ (outcomes) ตัวชี้วัดสามารถพิจารณาได้จากสิ่งต่างๆ

ดังนี้

- 5.1 คุณภาพชีวิตของตนเอง และครอบครัวตามเกณฑ์มาตรฐาน
- 5.2 การไม่อพยพย้ายถิ่น
- 5.3 การมีส่วนร่วมในการพัฒนาชุมชน

6. ตัวชี้วัดด้านผลกระทบ (impact) ตัวชี้วัดสามารถพิจารณาได้จากสิ่งต่าง ๆ

ดังนี้

- 6.1 ผลกระทบทางบวก / เป็นผลที่คาดหวังจากการมีหลักสูตร
- 6.2 ผลกระทบทางลบ / เป็นผลที่ไม่คาดหวังจากหลักสูตร

เกณฑ์และตัวชี้วัดดังกล่าวสามารถใช้เป็นเครื่องมือในการประเมินผลหลักสูตรได้ดีซึ่งจะครอบคลุม มิติด้านเศรษฐกิจ สังคม ด้านบริหารจัดการ ด้านทรัพยากร และด้านสิ่งแวดล้อม นอกจากนี้ยังสามารถวัดถึงความสำเร็จและความล้มเหลวของหลักสูตรพัฒนาต่างๆ ของรัฐได้ ซึ่งในทางปฏิบัตินักประเมินผลจะต้องนำเกณฑ์และตัวชี้วัดดังกล่าวมาปรับใช้ให้เหมาะสมกับลักษณะ และบริบทของหลักสูตรด้วย

เครื่องชี้วัดการประเมินผล

การประเมินผลเป็นการเปรียบเทียบระหว่างผลการปฏิบัติงานจริง (actual results) กับผลที่คาดว่าจะได้รับ (expected results) โดยชี้ให้เห็นว่าปฏิบัติงานจริงเกิดขึ้นตรงกับเป้าหมายที่กำหนดไว้หรือไม่ โดยทั่วไปตัวชี้วัดจะต้องมีองค์ประกอบสำคัญ 3 ประการ คือ

1. ตัวชี้วัด อาจจะมีทั้งตัวชี้วัดเชิงปริมาณหรือคุณภาพ แต่อย่างไรก็ตามจะต้องสามารถให้ค่าหรือบ่งบอกลักษณะที่ชัดเจนของสิ่งที่จะทำการวัดว่ามีปริมาณหรือคุณลักษณะอย่างไร

2. การกำหนดเกณฑ์มาตรฐานในการประเมินเปรียบเทียบการเปลี่ยนแปลงเคลื่อนไหวในตัวชี้วัดนั้นๆ ถึงแม้ตัวชี้วัดจะมีความชัดเจนในการกำหนดค่าแต่ยังไม่สามารถนำไปวิเคราะห์หาข้อสรุปในการประเมินได้ จนกว่า จะได้มีการเปรียบเทียบ กับเกณฑ์มาตรฐานหรือเป้าหมายการดำเนินงานที่กำหนดไว้

3. เงื่อนไขด้านเวลาและสถานที่ ในการประเมินค่าของตัวชี้วัด นอกจากขึ้นอยู่กับเกณฑ์มาตรฐานเพื่อการเปรียบเทียบแล้ว ยังขึ้นอยู่กับเงื่อนไขทั้งในด้านเวลาและสถานที่ กล่าวคือ ตัวชี้วัดจะบ่งบอกสถานภาพของสิ่งที่จะวัดเฉพาะในช่วงเวลาใดเวลาหนึ่ง หรือในขอบเขต บริเวณสถานที่หรือพื้นที่ ที่ได้ระบุไว้ในการประเมินหรือตรวจสอบเท่านั้น

ตัวชี้วัดผลงาน

1. วัตถุประสงค์ของ คุณลักษณะที่สามารถสังเกตเห็น วัดได้ในเชิงปริมาณ
2. ผลงานหรือสิ่งที่จะเกิดขึ้นนอกจากการนำเอาทรัพยากร (input) มาใช้ในการดำเนินกิจกรรม (process) KPI (Key Performance Indicator) หรือ OVI (Objectively Verifiable Indicator) หมายถึง สิ่ง que แสดงภาพให้เข้าใจถึงความสำเร็จซึ่งสามารถตรวจสอบได้ สังเกตได้หรือสอบวัดได้ ณ ช่วงเวลาใดเวลาหนึ่ง โดยอาจเป็นลักษณะเฉพาะ หรือภาพรวมก็ได้ ในเชิงปริมาณ และ/หรือ คุณภาพที่จะสามารถอธิบายถึงความสำเร็จได้ครบถ้วนบริบูรณ์ หรืออย่างน้อยจะต้องอธิบายได้ไม่น้อยกว่าร้อยละ 70 ในรูปของข้อความ อัตราส่วน สัดส่วน ร้อยละ หรือความสัมพันธ์ระหว่างข้อมูลในลักษณะต่าง ๆ นอกจากนี้ยังจะต้องมีลักษณะเป็นหลักฐานที่มีร่องรอยแสดงว่ามีการดำเนินงานจริง และมีใช้ ความคิดเห็น หรือคำบอกกล่าว

ตัวชี้วัดทางสังคม (social indicators) หมายถึง สิ่ง que แสดงออกเป็นตัวเลขที่ใช้วัดแง่มุม ต่าง ๆ ที่ เกี่ยวข้องกับแนวคิดทางสังคม ซึ่งเป็นเชิงนามธรรมให้เป็นตัวแปรเชิงรูปธรรมที่สามารถจัดได้ภายใต้ระบบสารสนเทศ อันหนึ่งอันเดียวกัน เพื่อประกอบการตัดสินใจของผู้บริหาร

ค่าของตัวชี้วัดโดยทั่วไปค่าของตัวชี้วัดจะแสดงออกในรูปของตัวเลข

1. จำนวน (number) คือ ตัวเลขที่แสดงถึงจำนวนสิ่งของหนึ่ง เช่น จำนวนศูนย์พัฒนาเทคโนโลยีประจำตำบล จำนวนสวนสาธารณะในกรุงเทพฯ และอื่นๆ เป็นต้น
2. ร้อยละ (percentage) คือ จำนวนของเลขกลุ่มหนึ่ง ซึ่งนำมาเปรียบเทียบกับเลขอีกกลุ่มหนึ่งโดยปรับให้เลขกลุ่มหลังมีค่าเท่ากับ 100 เช่น รายได้จากภาษีเป็นร้อยละ 35 ของรายจ่ายประจำ เป็นต้น
3. อัตราส่วน (ratio) คือ ข้อมูลที่แสดงความสัมพันธ์เปรียบเทียบระหว่างจำนวนของเลขกลุ่มหนึ่งกับจำนวนของเลขอีกกลุ่มหนึ่งซึ่งอยู่ในเหตุการณ์เดียวกันหรือเกี่ยวข้องกัน เช่น อัตราส่วนของครูต่อนักเรียน เท่ากับ 1:25 เป็นต้น
4. สัดส่วน (proportion) คือ ข้อมูลที่แสดงความสัมพันธ์ระหว่างจำนวนของเลขกลุ่มหนึ่งกับจำนวนของเลขอีกกลุ่มหนึ่ง โดยที่จำนวนเลขในกลุ่มแรกนั้น เป็นส่วนหนึ่งหรือรวมอยู่ในจำนวนของเลขกลุ่มหนึ่งด้วย เช่น เจ้าหน้าที่การเกษตรที่มีความรู้ด้านเทคโนโลยีการเกษตร เท่ากับ 3 ใน 5 ของเจ้าหน้าที่ทั้งหมด เป็นต้น
5. อัตรา (rate) คือ อัตราส่วนระหว่างเลขจำนวนหนึ่งกับเลขอีกจำนวนหนึ่งภายในระยะเวลาหนึ่ง เช่น จำนวนผู้เข้ารับการบำบัดการติดยาเสพติดทุก 500 คน จะมีผู้เข้ารับการบำบัดซ้ำ 10 คน เป็นต้น
6. ค่าเฉลี่ย (average mean) คือ ตัวเลขหนึ่งซึ่งเฉลี่ยจากกลุ่มตัวเลขจำนวนหนึ่งที่เป็นประเภทเดียวกัน (รวมค่าของจำนวนตัวเลขกลุ่มตัวอย่างหนึ่งแล้วหารด้วยจำนวนตัวอย่างนั้นทั้งหมด)

การประเมินหลักสูตรโดยใช้ชิปโมเดล (CIPP Model)

การประเมินหลักสูตรประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง สาขาวิชาช่างยนต์ พุทธศักราช 2548 มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลสุวรรณภูมิ ศูนย์สุพรรณบุรี ผู้วิจัยเลือกใช้รูปแบบการประเมินแบบชิป (CIPP Model) โดยมีจุดมุ่งหมายเพื่อเก็บรวบรวมข้อมูลมาวิเคราะห์ให้ได้สารสนเทศที่มีประโยชน์ เพื่อให้ผู้ที่เกี่ยวข้องกับการใช้หลักสูตร สามารถนำไปใช้เป็นทางเลือกในการตัดสินใจในการดำเนินงานหลักสูตรให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น ดังนั้นผู้วิจัยสรุปสาระสำคัญขององค์ประกอบทั้ง 4 ด้าน ดังนี้

1. การประเมินบริบทหรือสภาพแวดล้อม (context evaluation)

การประเมินบริบท หรือ สภาพแวดล้อม คือ สภาพปัญหาและความต้องการของสังคม ตลอดจนปรัชญาและแนวคิดต่างๆที่จะนำไปสู่จุดมุ่งหมายของหลักสูตร (นวรรตน์ สุขสม, 2540, หน้า 35) สิ่งที่เป็นพื้นฐานของหลักสูตร ได้แก่ ปรัชญาการศึกษา แผนพัฒนาความต้องการของชุมชน (นิเทศสุขกิจ ทัพชัย, 2541, หน้า 19) การประเมินสิ่งแวดล้อม ปัญหาต่างๆ และความต้องการ เพื่อให้ทราบสภาพและปัญหาภายนอกที่เป็นแรงกดดันอยู่นั้นมีผลต่อสภาพปัจจุบันอย่างไรและแก้ปัญหาที่ประสบอยู่ได้ จุดมุ่งหมายเพื่อช่วยให้ได้ข้อมูลในการกำหนดจุดประสงค์ของหลักสูตร (ธำรง บัวศรี, 2542, หน้า 339) การประเมินสภาพแวดล้อมและความต้องการให้เกิดการเปลี่ยนแปลง โดยเริ่มประเมินจากลักษณะทั่วไปของหลักสูตร และสภาพที่เป็นจริงอยู่ในปัจจุบัน นำไปเปรียบเทียบกับสภาพที่ควรจะเป็นเพื่อนำไปสู่เหตุผลและความจำเป็นที่จะต้องกำหนดเป็นนโยบายของหลักสูตรใหม่ (ศักดิ์ศรี ปาณะกุล, 2543, หน้า 139) การประเมินบริบทเป็นการประเมินสิ่งที่เป็นพื้นฐานของหลักสูตร เช่น นโยบายความต้องการ เพื่อนำไปสู่การกำหนดหลักการและเหตุผลสำหรับใช้ในการตั้งจุดประสงค์ของหลักสูตร (วิไล ทองแผ่, 2546, หน้า 29) การประเมินสภาพแวดล้อม แนวคิดปรัชญาการศึกษา วัฒนธรรมและความต้องการของคนในชุมชนที่จะทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงหลักสูตร (นุชจิรา ปาสาเนา, 2548, หน้า 34) จากการศึกษาผลงานวิจัยที่ผ่านมาพบว่า ผู้ที่นำรูปแบบการประเมินแบบชิป (CIPP Model) มาประยุกต์ใช้ในการประเมินบริบทดังนี้ ปฏิพัฒน์ แก้วมุล (2546, บทคัดย่อ) ทำการศึกษาเกี่ยวกับการประเมินหลักสูตรประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง (ปวส) พุทธศักราช 2540 สาขาวิชาช่างยนต์ในสถาบันศึกษา สังกัดกรมอาชีวศึกษา เขตการศึกษา 10 ผลการศึกษาพบว่า จุดประสงค์ของหลักสูตร โครงสร้างของหลักสูตรและเนื้อหาวิชามีความเหมาะสม เนาวลักษณ์ กลิ่นหอม (2547, บทคัดย่อ) ทำการศึกษาเกี่ยวกับการประเมินหลักสูตรวิทยาศาสตร์มหาบัณฑิต สาขาวิชาโภชนศาสตร์ศึกษา มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ผลการวิจัยพบว่า วัตถุประสงค์มีความสอดคล้องกับความต้องการของนักศึกษา ครอบคลุมและนำไปปฏิบัติได้จริง นวรรตน์ จันทร์ภิบาล (2547, บทคัดย่อ) ทำการศึกษาเกี่ยวกับการประเมินหลักสูตรวิชาชีพระยะสั้น สาขาวิชาคอมพิวเตอร์ วิทยาลัยสารพัดช่าง ผลจากการศึกษาพบว่า จุดประสงค์ของหลักสูตร โครงสร้างของหลักสูตรและ

เนื้อหาวิชามีความเหมาะสม แต่ควรปรับปรุงเรื่องสัดส่วนโครงสร้างจำนวนชั่วโมงทฤษฎี
 ไพโรจน์ จิวสิทธิประไพ (2549,บทคัดย่อ) ทำการศึกษาเกี่ยวกับการประเมินหลักสูตรวิชาชีพ
 ระยะสั้น พุทธศักราช 2540 ประเภทวิชาช่างอุตสาหกรรม สาขาช่างยนต์ วิชาช่างซ่อม
 เครื่องยนต์แก๊สโซลีน150 ชั่วโมง : ศึกษาเฉพาะกรณีวิทยาลัยการอาชีพหันคา ผลจากการศึกษา
 พบว่า จุดประสงค์ของหลักสูตร โครงสร้างของหลักสูตรและเนื้อหาวิชามีความเหมาะสมและมี
 ข้อเสนอแนะว่า ควรมีการสำรวจความสนใจของผู้เรียนก่อนเปิดสอนและควรมีหลักสูตรที่
 หลากหลาย อาริรัตน์ สังข์มงคล (2550,บทคัดย่อ) ทำการศึกษาเกี่ยวกับการประเมินหลักสูตร
 ระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง พุทธศักราช 2546 สาขาวิชาเลขานุการ ผลการศึกษาพบว่า
 จุดมุ่งหมายของหลักสูตร เนื้อหาวิชาของหลักสูตรอยู่ในระดับมาก ส่วนโครงสร้างของหลักสูตร
 อยู่ในระดับน้อย เอื้อศุภศรี แก้วเจียรนัย (2550,บทคัดย่อ) ทำการศึกษาเกี่ยวกับการประเมิน
 หลักสูตรวิทยาศาสตร์บัณฑิต สาขาวิชาเทคโนโลยีปิโตรเคมี (หลักสูตรนานาชาติ) สถาบัน
 เทคโนโลยีพระจอมเกล้าเจ้าคุณทหารลาดกระบัง ผลการศึกษาพบว่า จุดประสงค์ของหลักสูตร
 โครงสร้างของหลักสูตรและเนื้อหาวิชาของหลักสูตรมีความสอดคล้องเหมาะสมอยู่ในระดับมาก
 ชญานุณี ศิริอินทร์ (2551,บทคัดย่อ) ทำการศึกษาเกี่ยวกับการประเมินหลักสูตรศิลปศาสตร
 มหาวชิตร สาขาจิตวิทยาอุตสาหกรรมและองค์กร คณะศิลปศาสตร์ประยุกต์ ผลการศึกษา
 พบว่า วัตถุประสงค์ของหลักสูตร โครงสร้างของหลักสูตรมีความสอดคล้องเหมาะสมอยู่ในระดับ
 มาก ฤทธิรงค์ โชติวงษ์ (2552,บทคัดย่อ) ทำการศึกษาเกี่ยวกับการประเมินหลักสูตรกลุ่มสาระ
 การเรียนรู้การงานอาชีพและเทคโนโลยีช่วงชั้นที่ 2 ของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่
 การศึกษาสุพรรณบุรี เขต 3 ผลการศึกษาพบว่าจุดประสงค์ของหลักสูตร โครงสร้างของ
 หลักสูตรและเนื้อหาวิชา มีความเหมาะสม

จากที่กล่าวมาสรุปได้ว่า การประเมินบริบทหรือสภาพแวดล้อมของหลักสูตรทั้งด้าน
 ทฤษฎีและผลงานวิจัยที่ผ่านมา พบว่าเป็นการประเมินสภาพแวดล้อม ลักษณะทั่วไปของ
 หลักสูตร ความต้องการให้เกิดการเปลี่ยนแปลงสิ่งที่เป็นพื้นฐานของหลักสูตรเพื่อนำไปสู่การ
 กำหนดหลักการและเหตุผลในการนำมากำหนดจุดประสงค์ของหลักสูตร สามารถนำมาใช้ในการ
 ประเมิน คือ

1. นโยบายและแผน
2. จุดประสงค์ของหลักสูตร
3. โครงสร้างของหลักสูตร
4. เนื้อหาวิชาของหลักสูตร
5. ความต้องการของหลักสูตร

ดังนั้น การประเมินหลักสูตรครั้งนี้ ผู้วิจัยจึงเลือกประเด็นสำคัญของบริบทมาใช้ในการ
 การประเมิน คือ

1. จุดประสงค์ของหลักสูตร หมายถึง ความต้องการที่จะให้เกิดกับผู้เรียนหลังจากสำเร็จการศึกษาหลักสูตรไปแล้ว
2. โครงสร้างหลักสูตร หมายถึง กลุ่มรายวิชาที่ผู้เรียนจะต้องเรียนตลอดหลักสูตร
3. เนื้อหาวิชาของหลักสูตร หมายถึง เนื้อหาวิชาที่กำหนดไว้ในหลักสูตร

2. การประเมินปัจจัยเบื้องต้น (input evaluation)

การประเมินปัจจัยเบื้องต้น คือ สิ่งที่น่ามาใช้ในการดำเนินการในหลักสูตร ได้แก่ บุคลากร งบประมาณ วัสดุอุปกรณ์และสื่อสนับสนุนต่างๆ (อัจฉรา หัสป่าเรอ, 2538, หน้า 27) สภาพความพร้อมของทรัพยากรต่างๆที่มีความเกี่ยวข้องกับการใช้หลักสูตร เช่น อาคารสถานที่ บุคลากรและงบประมาณ (นวรรตน์ สุขสม, 2540, หน้า 35) เป็นการประเมินความสามารถของระบบกลยุทธ์ในเชิงปัจจัยที่มีอยู่และกลยุทธ์ที่เป็นไปได้ในเชิงปฏิบัติ (สมหวัง พิธิยานุวัฒน์, 2541, หน้า 171) เป็นการประเมินว่าทรัพยากรที่ใช้การดำเนินงานมีอะไรบ้าง พอเพียงหรือไม่ มีจุดหมายเพื่อพิจารณาว่าจะใช้ทรัพยากรอย่างไรจึงจะบรรลุจุดประสงค์ได้ (ธำรง บัวศรี, 2542, หน้า 340) เป็นการประเมินเกี่ยวกับตัวแปรต่างๆ ที่นำไปใช้ในการดำเนินงาน เพื่อให้บรรลุจุดประสงค์ที่ต้องการ (ศักดิ์ศรี ปาณะกุล, 2543, หน้า 139) เป็นการประเมินเพื่อให้ได้ข้อมูลมาช่วยในการตัดสินใจว่าจะใช้ทรัพยากรต่างๆ ที่มีอยู่ให้บรรลุผลตามจุดประสงค์ของหลักสูตรได้อย่างไร (สุนีย์ ภูพันธ์ุ, 2546, หน้า 268) จากการศึกษาผลงานวิจัยที่ผ่านมา พบว่า มีผู้ที่นำรูปแบบการประเมินแบบชิป (CIPP Model) มาประยุกต์ใช้ในการประเมินด้านปัจจัยเบื้องต้น ดังนี้ ปฏิพัฒน์ แก้วมูล (2546,บทคัดย่อ) ทำการศึกษาเกี่ยวกับการประเมินหลักสูตรประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง (ปวส) พุทธศักราช 2540 สาขาวิชาช่างยนต์ในสถาบันศึกษาสังกัดกรมอาชีวศึกษา เขตการศึกษา 10 ผลการศึกษาพบว่า อาจารย์มีความพร้อม นักศึกษามีความพร้อม สิ่งอำนวยความสะดวกในการจัดการเรียนการสอนเหมาะสม เนาวลักษณ์ กลิ่นหอม (2547,บทคัดย่อ) ทำการศึกษาเกี่ยวกับการประเมินหลักสูตรวิทยาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาโภชนศาสตร์ศึกษา มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ผลการวิจัยพบว่า คุณลักษณะของอาจารย์ คุณลักษณะของผู้เรียนมีความเหมาะสม งบประมาณ อาคารสถานที่ อุปกรณ์และสื่อการเรียนการสอนมีความเพียงพอ มีข้อเสนอแนะว่า ควรจัดให้มีอุปกรณ์และสื่อการเรียนการสอนที่ทันสมัย และควรจัดหาห้องทำงานให้นักศึกษาเพิ่มขึ้น นรรรัตน์ จันทร์ภิบาล (2547, บทคัดย่อ) ทำการศึกษาเกี่ยวกับการประเมินหลักสูตรวิชาชีพพระยะสัน สาขาวิชาคอมพิวเตอร์ วิทยาลัยสารพัดช่าง ผลจากการศึกษาพบว่า คุณลักษณะของอาจารย์ คุณลักษณะของผู้เรียน สถานที่และสื่อการเรียนการสอนมีความเหมาะสม แต่ควรปรับปรุงเรื่องงบประมาณโดยจัดสรรงบประมาณสำหรับการพัฒนาสถานศึกษาและพัฒนาบุคลากรให้เพิ่มมากขึ้น ควรจัดซื้อสื่อการเรียนการสอนที่มีความทันสมัยให้มากขึ้นและเพียงพอต่อความต้องการ ควรจัดหาเอกสารเพื่อการค้นคว้าให้มากขึ้น สภาพห้องเรียนควรปรับปรุงระบบการติดตั้งอุปกรณ์ ควรขยายพื้นที่ในการปฏิบัติงานและเพิ่มจำนวนห้องเรียนให้มากขึ้น ไพโรจน์ จิวสิทธิประไพ (2549,บทคัดย่อ)

ทำการศึกษาเกี่ยวกับการประเมินหลักสูตรวิชาชีพพระยะสัน พุทธศักราช 2540 ประเภทวิชาช่างอุตสาหกรรม สาขาช่างยนต์ วิชาช่างซ่อมเครื่องยนต์แก๊สโซลีน150 ชั่วโมง : ศึกษาเฉพาะกรณีวิทยาลัยการอาชีพหันคา ผลจากการศึกษาพบว่า คุณลักษณะของอาจารย์ คุณลักษณะของผู้เรียน สถานที่และสื่อการเรียนการสอนมีความเหมาะสม มีข้อเสนอแนะว่า ควรปรับปรุงเครื่องยนต์แก๊สโซลีน ที่มีอยู่ให้ใช้งานได้และควรมีสื่อการเรียนการสอนที่ใหม่และทันสมัย

อารีรัตน์ สังข์มงคล (2550,บทคัดย่อ) ทำการศึกษาเกี่ยวกับการประเมินหลักสูตรระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง พุทธศักราช 2546 สาขาวิชาเลขานุการ ผลการศึกษาพบว่า สื่อการเรียนการสอน สถานที่ และวัสดุหลักสูตรมีความเหมาะสมอยู่ในระดับมาก เอื้อศุภศรี แก้วเจียรนัย (2550,บทคัดย่อ) ทำการศึกษาเกี่ยวกับการประเมินหลักสูตรวิทยาศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาเทคโนโลยีปิโตรเคมี (หลักสูตรนานาชาติ) สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าเจ้าคุณทหารลาดกระบัง ผลการศึกษาพบว่า สื่อการเรียนการสอน วัสดุอุปกรณ์และอาคารสถานที่มีความเหมาะสมในระดับมาก ชญาอนุตม์ ศิริอินทร์ (2551,บทคัดย่อ) ทำการศึกษาเกี่ยวกับการประเมินหลักสูตรศิลปศาสตร มหาบัณฑิต สาขาจิตวิทยาอุตสาหกรรมและองค์การ คณะศิลปศาสตร์ประยุกต์ ผลการศึกษาพบว่า อาจารย์ผู้สอนมีประสบการณ์ สื่อการเรียนการสอน และสถานที่เรียนมีความเหมาะสมในระดับมาก ฤทธิรงค์ โชติวงษ์ (2552,บทคัดย่อ) ทำการศึกษาเกี่ยวกับการประเมินหลักสูตรกลุ่มสาระการเรียนรู้การงานอาชีพและเทคโนโลยีช่วงชั้นที่ 2 ของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาศุพรรณบุรี เขต 3 ผลการศึกษาพบว่า คุณลักษณะของครู คุณลักษณะของผู้เรียน สื่อการเรียนการสอน สถานที่เรียนและงบประมาณมีความเหมาะสม

จากที่กล่าวมา สรุปได้ว่า การประเมินปัจจัยเบื้องต้นของหลักสูตรทั้งด้านทฤษฎีและผลงานวิจัยที่ผ่านมามีพบว่าเป็นประเมินเกี่ยวกับตัวแปรต่างๆที่ใช้ในการดำเนินงาน หรือทรัพยากรที่เกี่ยวข้องกับการใช้หลักสูตร ที่จะเป็นตัวกำหนดวิธีการที่จะนำไปใช้ปฏิบัติ เพื่อให้บรรลุจุดประสงค์ที่ต้องการ สามารถนำมาใช้ในการประเมิน คือ

1. ครูผู้สอน
2. ผู้เรียน
3. สื่อการเรียน
4. สถานที่เรียน
5. งบประมาณ

ดังนั้นการประเมินหลักสูตรครั้งนี้ ผู้วิจัยจึงเลือกประเด็นสำคัญของบริบทนำมาใช้ในการประเมิน คือ

1. ครูผู้สอน ในการวิจัยครั้งนี้ต้องประเมินคุณลักษณะของครูเพื่อที่ประเมินความรู้ความสามารถ พฤติกรรมและความพร้อมในการเตรียมการสอน วิธีการสอน การใช้สื่อในการเรียนการสอนที่ก่อให้เกิดการเรียนรู้

2. ผู้เรียน ในการวิจัยครั้งนี้ต้องประเมินคุณลักษณะของผู้เรียน เพื่อประเมินความรู้ความสามารถ พฤติกรรมและความพร้อมในการเรียนรู้
3. สื่อการเรียนการสอน ประเมินอุปกรณ์ ครุภัณฑ์ วัสดุ ตำราเอกสารและหนังสือประกอบการเรียนการสอน ที่ใช้ในการเรียนการสอนทั้งภาคทฤษฎีและภาคปฏิบัติ
4. สถานที่เรียนเป็นการประเมินในสถานที่ที่ใช้ในการจัดการเรียนการสอนการฝึกปฏิบัติงาน ฝึกทักษะหรืออำนวยความสะดวก ได้แก่ อาคารเรียน ห้องเรียน ห้องสมุด ห้องปฏิบัติการ
5. งบประมาณ เพื่อประเมินเงินที่ได้กำหนดไว้เป็นค่าใช้จ่ายในการดำเนินงานของการจัดการศึกษาตามหลักสูตรประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง สาขาวิชาช่างยนต์ พุทธศักราช 2548 ศูนย์สุพรรณบุรี

3. การประเมินกระบวนการ (process evaluation)

การประเมินกระบวนการ คือ การดำเนินการไปตามจุดมุ่งหมายของหลักสูตรเริ่มตั้งแต่ก่อนดำเนินการและระหว่างดำเนินการหลักสูตร (อัฉรา หัสบำเรอ, 2538, หน้า 27) เป็นขั้นตอนการปฏิบัติงานและการบริหารการจัดการเรียนการสอน การส่งเสริมการใช้หลักสูตร และการบริหารหลักสูตร (นวรรตน์ สุขสม, 2540, หน้า 35) เป็นการประเมินกระบวนการดำเนินงาน จุดมุ่งหมายเพื่อระบุหรือทำนายจุดอ่อนในการออกแบบเชิงกระบวนการและบันทึกปฏิบัติจัดหาสารสนเทศ เพื่อการตัดสินใจเกี่ยวกับกระบวนการและกิจกรรมต่าง ๆ ที่ได้ดำเนินการ (สมหวัง พิธิยานุวัฒน์, 2541, หน้า 171) การประเมินในขั้นปฏิบัติงานโดยนำหลักสูตรที่จัดทำขึ้นในสภาพที่เป็นจริง จุดมุ่งหมายเพื่อส่งข้อมูลป้อนกลับมาให้ผู้ปฏิบัติ (ช่างบัวศรี, 2542, หน้า 340) เป็นการประเมินเรื่องราวหรือกิจกรรมต่างๆในขั้นการปฏิบัติงาน จุดมุ่งหมายเพื่อให้ได้ข้อมูลสะท้อนกลับให้ผู้ปฏิบัติงาน (ศักดิ์ศรี ปาณะกุล, 2543, หน้า 139) เป็นการประเมินการดำเนินงานตามจุดมุ่งหมายเพื่อหาและทำนายข้อบกพร่องของการดำเนินงาน ตามขั้นตอนที่วางไว้ เพื่อรวบรวมข้อมูลสารสนเทศ ไว้สำหรับผู้ตัดสินใจในการวางแผน เพื่อเป็นแนวทางการระดมการปฏิบัติงานต่างๆที่เกิดขึ้น (สำราญ มีแจ้ง, 2544, หน้า 134) เป็นการประเมินที่มีจุดหมายเพื่อสืบค้นจุดอ่อนของรูปแบบการดำเนินงานตามที่คาดหวัง เพื่อนำไปใช้เป็นข้อมูลประกอบการตัดสินใจในการเลือกวิธีการต่อไป (สุนีย์ ภูพันธ์ุ, 2546, หน้า 268) จากการศึกษาผลงานวิจัยที่ผ่านมา พบว่ามีผู้ที่นำรูปแบบการประเมินแบบซีพี (CIPP Model) มาประยุกต์ใช้ในการประเมินด้านกระบวนการดังนี้ ปฏิวัฒน์ แก้วมูล (2546, บทคัดย่อ) ทำการศึกษาเกี่ยวกับการประเมินหลักสูตรประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง (ปวส) พุทธศักราช 2540 สาขาวิชาช่างยนต์ในสถาบันศึกษา สังกัดกรมอาชีวศึกษา เขตการศึกษา 10 ผลการศึกษาพบว่า การจัดการเรียนและการสอน การวัดผลและประเมินผลการเรียน การบริหารหลักสูตรมีความเหมาะสม แนวลักษณะ กลิ่นหอม (2547, บทคัดย่อ) ทำการศึกษาเกี่ยวกับการประเมินหลักสูตรวิทยาศาสตร์มหาบัณฑิต สาขาวิชาโภชนศาสตร์

ศึกษา มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ผลการวิจัยพบว่า การบริหารและการจัดการหลักสูตรมีความเหมาะสม การจัดกิจกรรมการเรียนการสอนและกิจกรรมส่งเสริมการเรียนการสอนมีความเหมาะสม การวัดและการประเมินผลมีความเหมาะสม นรารัตน์ จันทร์ภิบาล (2547, บทความย่อ) ทำการศึกษาเกี่ยวกับการประเมินหลักสูตรวิชาชีพพระยะสัน สาขาวิชาคอมพิวเตอร์ วิทยาลัยสารพัดช่าง ผลจากการศึกษาพบว่า การบริหารหลักสูตร การจัดการเรียนการสอน การวัดและประเมินผลมีความเหมาะสม แต่ควรปรับปรุงเรื่องการพัฒนาอาจารย์ให้มีความรู้เกี่ยวกับการนิเทศการเรียนการสอน สนับสนุนให้อาจารย์ได้รับการอบรมความรู้ด้านเทคโนโลยีสมัยใหม่และให้ชุมชนมีส่วนร่วมวางแผนในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนให้สอดคล้องตามความต้องการของท้องถิ่น ไพโรจน์ จิวลธิธิประไพ (2549, บทความย่อ) ทำการศึกษาเกี่ยวกับการประเมินหลักสูตรวิชาชีพพระยะสัน พุทธศักราช 2540 ประเภทวิชาช่างอุตสาหกรรม สาขาช่างยนต์ วิชาช่างซ่อมเครื่องยนต์แก๊สโซลีน150 ชั่วโมง : ศึกษาเฉพาะกรณีวิทยาลัยการอาชีพหันคา ผลจากการศึกษาพบว่า การบริหารหลักสูตร การจัดการเรียนการสอน การวัดและประเมินผลมีความเหมาะสม มีข้อเสนอแนะว่า ควรเพิ่มชั่วโมงปฏิบัติให้มากและควรสอนเทคนิคการแก้ปัญหาเฉพาะหน้า อาริรัตน์ สังข์มงคล (2550, บทความย่อ) ทำการศึกษาเกี่ยวกับการประเมินหลักสูตรระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง พุทธศักราช 2546 สาขาวิชาเลขานุการ ผลจากการศึกษาพบว่า การจัดการเรียนการสอน การวัดและประเมินผลและการบริหารหลักสูตรมีความเหมาะสมอยู่ในระดับมาก เอื้อศุภศรี แก้วเจียรนัย (2550, บทความย่อ) ทำการศึกษาเกี่ยวกับการประเมินหลักสูตรวิทยาศาสตร์บัณฑิต สาขาวิชาเทคโนโลยีปิโตรเคมี (หลักสูตรนานาชาติ) สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าเจ้าคุณทหารลาดกระบัง ผลการศึกษาพบว่า กระบวนการเรียนการสอนของนักศึกษา การวัดและการประเมินผล มีความเหมาะสมปานกลาง ส่วนการบริหารหลักสูตรมีความเหมาะสมอยู่ในระดับมาก ชญานุดม ศิริอินทร์ (2551, บทความย่อ) ทำการศึกษาเกี่ยวกับการประเมินหลักสูตรศิลปศาสตร มหาบัณฑิต สาขาจิตวิทยาอุตสาหกรรมและองค์กร คณะศิลปศาสตร์ประยุกต์ ผลการศึกษาพบว่า การจัดการเรียนการสอน การวัดและประเมินผลและการบริหารหลักสูตรมีความเหมาะสมในระดับมาก ฤทธิรงค์ โชติวงษ์ (2552, บทความย่อ) ทำการศึกษาเกี่ยวกับการประเมินหลักสูตรกลุ่มสาระการเรียนรู้การทำงานอาชีพและเทคโนโลยีช่วงชั้นที่ 2 ของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาสุพรรณบุรี เขต 3 ผลการศึกษาพบว่า การจัดการเรียนการสอน การวัดและประเมินผลและการบริหารหลักสูตรมีความเหมาะสม

จากที่กล่าวมา สรุปได้ว่า การประเมินกระบวนการของหลักสูตรทั้งด้านทฤษฎีและผลงานวิจัยที่ผ่านมา พบว่าเป็นการประเมินกิจกรรมต่างๆในชั้นการปฏิบัติงาน เพื่อให้ได้ข้อมูลสะท้อนกลับแก่ผู้ปฏิบัติงาน สามารถนำมาใช้ในการประเมิน คือ

1. การจัดการเรียนการสอน
2. การบริหารหลักสูตร

3. การวัดและประเมินผล

ดังนั้น การประเมินหลักสูตรครั้งนี้ ผู้วิจัยจึงเลือกประเด็นสำคัญของบริบทนำมาใช้ในการประเมินคือ

1. การจัดการเรียนการสอน คือ การประเมินแบบแผนวิธีการจัดความรู้ ทักษะและประสบการณ์ให้แก่ผู้เรียน เพื่อให้เป็นไปตามจุดประสงค์ของหลักสูตร

2. การบริหารหลักสูตร คือ เป็นการประเมินการดำเนินงานในการจัดการศึกษาให้สอดคล้องกับหลักสูตร ได้แก่ การจัดครูเข้าสอนตามหลักสูตร การบริหารวัสดุหลักสูตร การจัดสิ่งอำนวยความสะดวกต่างๆ แก่ผู้ใช้หลักสูตร

3. การวัดและประเมินผล คือ ประเมินกระบวนการทดสอบ ความสามารถ ความรู้ของผู้เรียนด้วยเครื่องมือต่างๆ เพื่อพิจารณาดัดสินคุณค่าอย่างมีกฎเกณฑ์และนำผลที่ได้มาปรับปรุงการเรียนการสอน

4. การประเมินผลผลิต (output evaluation)

การประเมินผลผลิต คือ ผลผลิตที่ได้มาจากหลักสูตร ที่ตรงกับเจตนารมณ์และเป้าหมายของหลักสูตร หรือเป็นไปตามความคาดหวัง และความต้องการของสังคม ที่เกี่ยวข้องกับ การดำเนินงานของหลักสูตร(นวรรณ์ สุขสม,2540, หน้า 36) ผลสัมฤทธิ์ของหลักสูตร ซึ่งจะ เป็นข้อสนเทศในการตัดสินใจเกี่ยวกับหลักสูตรว่าควรดำเนินการต่อไป ล้มเลิกหรือปรับปรุงแก้ไขให้มีความเชื่อมโยงเข้ากับกิจกรรมของหลักสูตร ในส่วนอื่นๆ(นิเทศสุขกิจ ทัพชัย,2541, หน้า 19) เป็นการประเมินโดยมีจุดมุ่งหมาย เพื่อโยงสัมพันธ์สารสนเทศเชิงผลลัพธ์กับสารสนเทศเกี่ยวกับจุดประสงค์ บริบท บัณฑิตเบื้องต้นและกระบวนการต่างๆ (สมหวัง พิธิยานุวัฒน์,2541, หน้า 171) การประเมินผลในขั้นทบทวนจุดมุ่งหมายเพื่อตรวจสอบผลที่ได้รับว่าเป็นไปตามจุดประสงค์หรือไม่ (চারং บัวศรี, 2542, หน้า 341) เป็นการประเมินผลลัพธ์ที่เกิดขึ้นจากการปฏิบัติและผลกระทบที่เกิดจากการปฏิบัติตามหลักสูตร(ศักดิ์ศรี ปาณะกุล ,2543, หน้า 140) การประเมินโดยมีจุดมุ่งหมายเพื่อตรวจสอบว่าผลที่เกิดขึ้นเป็นไปตามสิ่งที่คาดหวังเอาไว้มากน้อยเพียงใด (สุนีย์ ภูพันธ์ุ, 2545, หน้า 269) จากการศึกษาผลงานวิจัยที่ผ่านมามีพบว่า มีผู้ที่นำรูปแบบการประเมินแบบชิป (CIPP Modle) มาประยุกต์ใช้ในการประเมินด้านผลผลิตดังนี้ ปฏิวัฒน์ แก้วมูล (2546,บทคัดย่อ) ทำการศึกษาเกี่ยวกับการประเมินหลักสูตรประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง (ปวส) พุทธศักราช 2540 สาขาวิชาช่างยนต์ในสถานศึกษา สังกัดกรมอาชีวศึกษา เขตการศึกษา 10 ผลการศึกษาพบว่า คุณลักษณะของผู้สำเร็จ การศึกษา ด้านความรู้ความสามารถในการปฏิบัติงาน มีความเหมาะสม เนาวลักษณ์ กลิ่นหอม (2547,บทคัดย่อ) ทำการศึกษาเกี่ยวกับการประเมินหลักสูตรวิทยาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาโภชนศาสตร์ศึกษา มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ผลการวิจัยพบว่า คุณลักษณะของมหาบัณฑิตเป็นไปตามจุดมุ่งหมายของหลักสูตร คุณภาพในการปฏิบัติงานอยู่ในระดับมาก นรารัตน์ จันทร์ภิบาล (2547, บทคัดย่อ) ทำการศึกษาเกี่ยวกับการประเมินหลักสูตรวิชาชีพ

ระยะสั้น สาขาวิชาคอมพิวเตอร์ วิทยาลัยสารพัดช่าง ผลจากการศึกษาพบว่า คุณลักษณะของผู้สำเร็จการศึกษามีความรู้ความสามารถในการปฏิบัติงานเหมาะสม แต่ควรปรับปรุงเรื่องการสอนให้นักศึกษามีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์งานด้วยตนเอง ส่งเสริมให้นักศึกษาค้นคว้าความรู้เพิ่มเติมให้มากขึ้นและปฏิบัติตนให้ตรงต่อเวลา ไพโรจน์ จิวสิทธิ์ประไพ (2549,บทคัดย่อ) ทำการศึกษาเกี่ยวกับการประเมินหลักสูตรวิชาชีพระยะสั้น พุทธศักราช 2540 ประเภทวิชาช่างอุตสาหกรรม สาขาช่างยนต์ วิชาช่างซ่อมเครื่องยนต์แก๊สโซลีน150 ชั่วโมง : ศึกษาเฉพาะกรณีวิทยาลัยการอาชีพหันคา ผลจากการศึกษาพบว่า คุณลักษณะของผู้สำเร็จการศึกษามีความรู้ความสามารถในการปฏิบัติงานเหมาะสม มีข้อเสนอแนะว่า ควรมีการนิเทศการสอนให้มากกว่านี้ เพื่อให้นักศึกษาที่สำเร็จการศึกษาจะได้มีคุณภาพและควรประชาสัมพันธ์ให้สถานประกอบการยอมรับในวุฒิบัตรของผู้สำเร็จการศึกษา อาริรัตน์ สังข์มิ่งกล (2550,บทคัดย่อ) ทำการศึกษาเกี่ยวกับการประเมินหลักสูตรระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง พุทธศักราช 2546 สาขาวิชาเลขานุการ ผลการศึกษาพบว่า ประสิทธิภาพของผู้สำเร็จการศึกษา คุณลักษณะของผู้สำเร็จการศึกษา มีความเหมาะสมระดับมาก เอื้อศุภศรี แก้วเจียรนัย (2550,บทคัดย่อ) ทำการศึกษาเกี่ยวกับการประเมินหลักสูตรวิทยาศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาเทคโนโลยีปิโตรเคมี (หลักสูตรนานาชาติ) สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าเจ้าคุณทหารลาดกระบัง ผลการศึกษาพบว่า ความพึงพอใจของหลักสูตร ประสิทธิภาพและคุณลักษณะของผู้สำเร็จการศึกษามีความเหมาะสมอยู่ในระดับมาก ชญานุดม ติริอินทร์(2551,บทคัดย่อ) ทำการศึกษาเกี่ยวกับการประเมินหลักสูตรศิลปศาสตร มหาบัณฑิต สาขาจิตวิทยาอุตสาหกรรมและองค์กร คณะศิลปศาสตรประยุกต์ ผลการศึกษาพบว่า ผู้บังคับบัญชาของผู้สำเร็จการศึกษามีความพึงพอใจต่อผู้สำเร็จการศึกษาในระดับมาก ฤทธิรงค์ โชติวงษ์(2552,บทคัดย่อ) ทำการศึกษาเกี่ยวกับการประเมินหลักสูตรกลุ่มสาระการเรียนรู้การงานอาชีพและเทคโนโลยีช่วงชั้นที่ 2 ของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาสุพรรณบุรี เขต 3 ผลการศึกษาพบว่า ประสิทธิภาพของผู้สำเร็จการศึกษามีคุณลักษณะของผู้สำเร็จการศึกษามีความเหมาะสม

จากที่กล่าวมาแล้ว สรุปได้ว่า การประเมินผลผลิตของหลักสูตรทั้งด้านทฤษฎีและผลงานวิจัยที่ผ่านมา พบว่า เป็นการประเมินผลลัพธ์และผลกระทบที่เกิดขึ้นจากการปฏิบัติตามหลักสูตร สามารถนำไปใช้ในการประเมินผล คือ

1. คุณลักษณะของผู้สำเร็จการศึกษา
2. ความรู้ความสามารถของผู้สำเร็จการศึกษา
3. ประสิทธิภาพของผู้สำเร็จการศึกษา
4. คุณภาพของผู้สำเร็จการศึกษา

ดังนั้น การประเมินหลักสูตรครั้งนี้ ผู้วิจัยจึงเลือกประเด็นของบริบทนำมาใช้ในการประเมิน คือ

1. คุณลักษณะของผู้สำเร็จการศึกษาด้านทั่วไป ในที่นี้ หมายถึง ลักษณะประจำตัวของผู้สำเร็จการศึกษาที่พึงมีเมื่อสำเร็จการศึกษาหลักสูตรประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง สาขาช่างยนต์ พุทธศักราช 2548 ได้แก่ การมีความรู้ดี มีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ในด้านวิชาชีพ มีมนุษยสัมพันธ์ที่ดี มีคุณธรรมจริยธรรม

2. คุณลักษณะของผู้สำเร็จการศึกษาด้านวิชาชีพ ในที่นี้ หมายถึง ความรู้พื้นฐาน ความรู้ความสามารถในอาชีพ ความรู้ความสามารถด้านทักษะปฏิบัติงาน

3. คุณลักษณะของผู้สำเร็จการศึกษาด้านนิสัย ในที่นี้ หมายถึง ความตรงต่อเวลา ความขยันอดทนในการทำงาน ความซื่อสัตย์สุจริตและการมีเจตคติที่ดีต่อวิชาชีพ

หลักสูตรประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง สาขาวิชาช่างยนต์ ปรัชญา

มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคล เป็นผู้นำการจัดการศึกษาวิชาชีพเพื่อพัฒนาคุณภาพกำลังคนสู่มาตรฐานสากล บนพื้นฐานวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี นำความรู้เพื่อเพิ่มขีดความสามารถการแข่งขันสู่การพัฒนาเศรษฐกิจและคุณภาพชีวิตที่ดีของสังคม

วัตถุประสงค์ของหลักสูตร

เพื่อให้ผู้สำเร็จการศึกษามีความรู้ ความสามารถ

1. ปฏิบัติงานเชิงวิชาการด้านช่างยนต์และงานด้านเครื่องจักรกล ดำเนินงานเกี่ยวกับการวางแผน การงานซ่อมบำรุงรักษา ติดตั้ง การตรวจสอบคุณภาพของงาน การให้คำแนะนำตลอดจนการรวบรวมข้อมูลข่าวสาร การวิเคราะห์และการประเมินผลงาน

2. ปฏิบัติงานในด้านหน้าที่ของผู้ช่วยวิศวกรเครื่องกล ช่างเทคนิค วิศวกรรมเฉพาะสาขา ผู้ประกอบการ หัวหน้าช่างควบคุมการทำงานของเครื่องจักร เครื่องกล งานด้านอุตสาหกรรม เครื่องต้นกำลัง เครื่องทำความเย็น เครื่องปรับอากาศ และระบบต่าง ๆ ของยานยนต์

3. ฝึกอบรมให้มีความคิดริเริ่ม รู้จักค้นคว้าปรับปรุงตนเองให้มีความเจริญก้าวหน้า อยู่เสมอ รู้จักแก้ปัญหาด้านหลักการและเหตุผล ปฏิบัติงานอย่างมีคุณภาพโดยยึดหลักวิชาการที่มีการเตรียมการวางแผนไว้อย่างรัดกุมและรอบคอบ เพื่อให้เกิดผลสัมฤทธิ์ตามที่วางไว้อย่างสมบูรณ์ มุ่งเน้นถึงความประหยัดรวดเร็ว

4. ปลูกฝังด้านคุณธรรม มีเจตคติและกิจนิสัย ซื่อสัตย์สุจริต อดทน ขยันหมั่นเพียร ตรงต่อเวลา สำนึกในจรรยาบรรณอาชีพของตนเสมอ รับผิดชอบต่อหน้าที่ ต่อสังคมส่วนรวม ตลอดจนประเทศชาติ

มาตรฐานวิชาชีพ

1. สื่อสารทางเทคนิคในงานอาชีพ
2. จัดการระบบฐานข้อมูลในงานอาชีพ
3. การแก้ปัญหาโดยใช้คณิตศาสตร์ วิทยาศาสตร์ เทคโนโลยี
4. จัดการควบคุมและพัฒนาคุณภาพงาน
5. แสดงบุคลิกภาพและคุณลักษณะของช่างเทคนิค
6. ทดสอบการทำงานของเครื่องยนต์
7. ทดสอบคุณสมบัติของน้ำมันเชื้อเพลิง วัสดุหล่อลื่นและของไหล
8. ทดสอบความแข็งแรงของวัสดุ
9. ทดสอบการทำงานของระบบนิวเมติกส์และไฮดรอลิกส์
10. บริการเครื่องยนต์แก๊สโซลีนและดีเซล
11. บริการระบบส่งกำลังและระบบเครื่องล่างรถยนต์
12. บริการระบบไฟฟ้าและสิ่งอำนวยความสะดวก
13. บริการระบบฉีดเชื้อเพลิงแก๊สโซลีน
14. บริการระบบฉีดเชื้อเพลิงดีเซล
15. บริการระบบปรับอากาศ
16. บริการเกียร์อัตโนมัติ

โครงสร้างหลักสูตรประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง สาขาวิชาช่างยนต์ พุทธศักราช 2548

จำนวนหน่วยกิตรวมตลอดหลักสูตร

ไม่น้อยกว่า 86 หน่วยกิต

โครงสร้างหลักสูตร

1. หมวดวิชาศึกษาทั่วไป	26	หน่วยกิต
1.1 กลุ่มวิชาสังคมศาสตร์	3	หน่วยกิต
1.2 กลุ่มวิชามนุษยศาสตร์	3	หน่วยกิต
1.3 กลุ่มวิชาภาษาไทย	3	หน่วยกิต
1.4 กลุ่มวิชาภาษาอังกฤษ	6	หน่วยกิต
1.5 กลุ่มวิชาวิทยาศาสตร์ กับคณิตศาสตร์	9	หน่วยกิต
1.6 กลุ่มวิชาพลศึกษาหรือนันทนาการหรือกิจกรรม	2	หน่วยกิต
2. หมวดวิชาเฉพาะ	59	หน่วยกิต
2.1 กลุ่มวิชาชีพพื้นฐานทางวิศวกรรม	9	หน่วยกิต
2.2 กลุ่มวิชาชีพบังคับทางวิศวกรรม	35	หน่วยกิต
2.3 กลุ่มวิชาชีพเลือกทางวิศวกรรม	15	หน่วยกิต

3. หมวดวิชาเลือกเสรี	6 หน่วยกิต
4. หมวดวิชาชีพปรับพื้นฐาน	15 หน่วยกิต
1. หมวดวิชาศึกษาทั่วไป 26 หน่วยกิต ประกอบด้วย	
1.1 กลุ่มวิชาสังคมศาสตร์ 3 หน่วยกิต ให้เลือกศึกษาจากวิชาต่อไปนี้	
691-11-01 มนุษย์กับสังคม Man and Society	3(3-0-6)
691-11-03 มนุษยสัมพันธ์ Human Relation	3(3-0-6)
691-13-06 สังคมกับเศรษฐกิจ Society and Economics	3(3-0-6)
1.2 กลุ่มวิชามนุษยศาสตร์ 3 หน่วยกิต ให้เลือกศึกษาจากวิชาต่อไปนี้	
692-11-01 สารสนเทศเพื่อการศึกษาค้นคว้า Information for Education	3(3-0-6)
692-12-02 จิตวิทยาในชีวิตประจำวัน Psychology in Everyday Life	3(3-0-6)
692-12-04 เทคนิคการพัฒนาบุคลิกภาพ Personality Development Techniques	3(3-0-6)
1.3 กลุ่มวิชาภาษา 9 หน่วยกิต ให้ศึกษาจากวิชาต่อไปนี้	
693-11-01 ภาษาไทยเพื่อการสื่อสาร Thai for Communication	3(3-0-6)
693-12-01 ภาษาอังกฤษในชีวิตประจำวัน English for Everyday Use	3(3-0-6)
693-12-02 ภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสาร English for Communication	3(3-0-6)
1.4 กลุ่มวิชาวิทยาศาสตร์กับคณิตศาสตร์ 7 หน่วยกิต	
วิชาบังคับ 3 หน่วยกิต ให้ศึกษาจากรายวิชาต่อไปนี้	
491-11-02 คณิตศาสตร์ขั้นต้น Basic Mathematics	3(3-0-6)
วิชาเลือกอีก 4 หน่วยกิต ให้ศึกษาจากรายวิชาต่อไปนี้	
492-11-02 เคมีขั้นต้น Basic Chemistry	3(3-0-6)
492-11-03 ปฏิบัติการเคมีขั้นต้น Basic Chemistry Laboratory	3(3-0-6)

497-11-02	ฟิสิกส์ขั้นต้น Basic Physics	3(3-0-6)
497-11-03	ปฏิบัติการฟิสิกส์ขั้นต้น Basic Physics Laboratory	3(3-0-6)
1.5 กลุ่มวิชาพลศึกษาหรือนันทนาการหรือกิจกรรม 2 หน่วยกิต		
496-11-01	พลศึกษา Physical Education	1(0-2-1)
496-12-01	นันทนาการ Recreation	1(0-2-1)
496-13-02	สวัสดิศึกษา Safety Education	1(0-2-1)
2. หมวดวิชาเฉพาะ 59 หน่วยกิต		
2.1 กลุ่มวิชาชีพพื้นฐานทางวิศวกรรม 9 หน่วยกิต		
190-12-01	การบริหารงานเพื่อการเพิ่มผลผลิต Management for Productivity	3(3-0-6)
194-11-01	กลศาสตร์วิศวกรรม Engineering Mechanics	3(3-0-6)
491-12-03	แคลคูลัสและการประยุกต์ Calculus for Application	3(3-0-6)
2.2 กลุ่มวิชาชีพบังคับทางวิศวกรรม 35 หน่วยกิต		
190-12-02	ฝึกงานอุตสาหกรรม Industrial Training	3(0-40-0)
194-22-01	เทอร์โมไดนามิกส์ Thermodynamics	3(3-0-6)
194-12-02	งานเครื่องยนต์แก๊สโซลีน Gasoline Engine Work	3(1-6-4)
194-22-03	งานเครื่องยนต์ดีเซล Diesel Engine Work	3(1-6-4)
194-12-04	งานไฟฟ้าและอิเล็กทรอนิกส์ยานยนต์ Electrical and Electronics in Vehicle Work	3(1-6-4)
194-12-05	งานเครื่องล่างและส่งกำลัง Chassis and Transmission Work	3(1-6-4)

194-22-06	งานระบบควบคุมเครื่องยนต์อิเล็กทรอนิกส์ 3(1-6-4) Electronics Control System in Engine Work	
194-22-07	งานทดสอบปั๊มและหัวฉีดเชื้อเพลิงดีเซล 3(1-6-4) Diesel Fuel Pump and Injector Testing Work	
194-22-08	งานอุปกรณ์เชื้อเพลิงก๊าซรถยนต์ 3(1-6-4) Gas Fuel Equipment in Motor Vehicle Work	
194-12-09	งานทำความเย็นและปรับอากาศ 3(1-6-4) Refrigeration and Air Conditioning Work	
194-22-10	งานทดลองเครื่องกล 2(0-4-2) Mechanical Laboratory	
198-11-01	เขียนแบบวิศวกรรม 3(2-3-5) Engineering Drawing	
2.3 กลุ่มวิชาชีพเลือกทางวิศวกรรม 15 หน่วยกิต		
190-11-01	ระบบคอมพิวเตอร์ 3(1-4-4) Computer System	
190-23-01	โครงการ 3(1-6-4) Project	
193-23-06	วิศวกรรมไฟฟ้าเบื้องต้น 3(3-0-3) Basic of Electrical Engineering	
194-13-01	เชื้อเพลิงและวัสดุหล่อลื่น 3(3-0-6) Fuel and Lubrication	
194-13-02	เทคโนโลยีการบำรุงรักษา 3(3-0-6) Maintenance Technology	
194-23-03	เกียร์อัตโนมัติ 3(2-3-5) Automatic Transmissions	
194-13-04	กลศาสตร์ของแข็ง 3(3-0-6) Mechanics of Solid	
194-13-05	กลศาสตร์ของไหล 3(3-0-6) Fluid Mechanics	
194-23-06	เครื่องยนต์สันดาปภายใน 3(3-0-6) Internal Combustion Engine	
194-23-07	วิศวกรรมยานยนต์ 3(3-0-6) Automotive Engineering	

194-23-08	เทคโนโลยีไอน้ำ Steam Technology	(3-0-6)
194-13-09	การทำความเย็นและปรับอากาศ Refrigeration and Air Conditioning	3(3-0-6)
194-23-10	ไฮดรอลิกส์และนิวแมติกส์ Hydraulics and Pneumatics	3(2-3-5)
194-23-11	วิศวกรรมโรงงานผลิตกำลัง Power Plant Engineering	3(3-0-6)
194-13-12	วัสดุวิศวกรรม Engineering Materials	3(3-0-6)
194-23-13	เทคโนโลยีสีและตัวถังรถยนต์ Auto Body And Painting Technology	3(1-6-4)

3. หมวดวิชาเลือกเสรี 6 หน่วยกิต

ให้เลือกเรียนรายวิชาที่เปิดสอนในหลักสูตรระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง มหาวิทยาลัยฯ หรือ วิทยาเขต โดยไม่ซ้ำกับรายวิชาที่เรียนมาแล้ว และต้องไม่เป็นรายวิชาที่กำหนดให้เรียนโดยไม่นับหน่วย

4. หมวดวิชาชีพปรับพื้นฐาน จำนวน 12 หน่วยกิต จากวิชาต่อไปนี้

190-14-01	ฝึกฝีมือเบื้องต้น Practice in the Basic Skills	2(0-6-2)
190-14-02	วัสดุช่าง Technical Materials	2(2-0-4)
194-14-01	งานเครื่องยนต์พื้นฐาน Basic Engine Work	3(1-6-4)
194-14-02	งานไฟฟ้ายานยนต์พื้นฐาน Basic Electrics In Vehicle Work	3(1-6-4)
198-14-01	เขียนแบบเทคนิค Technical Drawing	2(1-3-3)

งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

1. งานวิจัยในประเทศ

อำภา กุลธรรมโยธิน (2544,บทคัดย่อ) ทำการศึกษาเกี่ยวกับการประเมินหลักสูตรวิชาชีพพระยะสัน พุทธศักราช 2540 ประเภทวิชาพาณิชยกรรม สาขาคอมพิวเตอร์ สังกัดกรมอาชีวศึกษา โดยใช้รูปแบบการประเมินแบบซิป (CIPP Model) โดยมีกลุ่มตัวอย่างประกอบด้วย อาจารย์ผู้สอน จำนวน 32 คน กลุ่มนักศึกษา จำนวน 507 คน ผู้สำเร็จการศึกษา

จำนวน 390 คน และผู้บังคับบัญชาของผู้สำเร็จการศึกษา จำนวน 186 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยเป็นแบบสอบถามที่ครอบคลุมเกี่ยวกับ บริบท ปัจจัยนำเข้า กระบวนการและผลผลิต วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้สถิติร้อยละ (percentage) ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (standard deviation) ผลการวิจัยสรุปได้ดังนี้

ด้านบริบท อาจารย์ผู้สอน นักศึกษาและผู้สำเร็จการศึกษา มีความคิดเห็นสอดคล้องกันว่า ความมุ่งหมายของหลักสูตร โครงสร้างและเนื้อหาของหลักสูตรมีความเหมาะสม และมีความต้องการให้มีการปรับปรุงหลักสูตรให้ทันสมัยและมีการเพิ่มเนื้อหาวิชาเพิ่มขึ้นด้วย

ด้านปัจจัยเบื้องต้น อาจารย์ผู้สอน นักศึกษาและผู้สำเร็จการศึกษา มีความคิดเห็นสอดคล้องกันว่า ความถนัดและความพร้อมของผู้สอน ผู้เรียน สื่อการเรียนการสอน วัสดุหลักสูตร สถานที่เรียนและงบประมาณมีความเหมาะสม แต่ยังคงต้องการให้เพิ่มครุภัณฑ์และจำนวนสถานที่เรียนให้เพียงพอกับจำนวนผู้เรียน

ด้านกระบวนการ อาจารย์ผู้สอน นักศึกษาและผู้สำเร็จการศึกษา มีความคิดเห็นสอดคล้องกันว่า การจัดการเรียนการสอน การวัดและประเมินผล มีความเหมาะสม แต่นักศึกษาเห็นว่าควรเปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้มีโอกาสซักถามข้อสงสัยและผู้สอนสอนเร็วเกินไปและไม่ควรใช้อารมณ์

ด้านผลผลิต อาจารย์ผู้สอน นักศึกษา ผู้สำเร็จการศึกษาและผู้บังคับบัญชาของผู้สำเร็จการศึกษา มีความคิดเห็นสอดคล้องกันว่า ประสิทธิภาพและคุณลักษณะของผู้สำเร็จการศึกษา ด้านความรู้ ความสามารถในการปฏิบัติงานมีความเหมาะสม

ยวลักษณะ สังกัด (2545, บทคัดย่อ) ทำการศึกษาเกี่ยวกับการประเมินหลักสูตรประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง สาขาวิชาคอมพิวเตอร์ วิทยาลัยชุมชนในวิทยาลัยพลศึกษา เพื่อประเมินหลักสูตรและประมวลความคิดเห็นเกี่ยวกับข้อเสนอแนะในการแก้ไขปรับปรุง หลักสูตรประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง สาขาวิชาคอมพิวเตอร์ วิทยาลัยชุมชนในวิทยาลัยพลศึกษา โดยการใช้รูปแบบการประเมินแบบชิป (CIPP Model) ประเมินหลักสูตร 4 ด้าน คือ บริบท ปัจจัยนำเข้า กระบวนการ ผลผลิต กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย ประกอบด้วย ผู้ช่วยผู้อำนวยการฝ่ายวิชาการ จำนวน 4 คน หัวหน้าสาขาวิชาคอมพิวเตอร์ จำนวน 3 คน อาจารย์ จำนวน 53 คน นักศึกษา จำนวน 270 คน ผู้สำเร็จการศึกษา จำนวน 63 คน ผู้บังคับบัญชาและอาจารย์ของผู้สำเร็จการศึกษาต่อ จำนวน 23 คน รวม 416 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ แบบสอบถาม วิเคราะห์เนื้อหาโดยค่าร้อยละ (%) ค่าเฉลี่ย (\bar{X}) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D) และการวิเคราะห์เนื้อหา (content analysis) ผลการวิจัยพบว่า หลักสูตรประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง สาขาวิชาคอมพิวเตอร์ วิทยาลัยชุมชนในวิทยาลัยพลศึกษา โดยรวมมีความเหมาะสมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า ด้านบริบท ด้านกระบวนการและด้านผลผลิต มี

ความเหมาะสมอยู่ในระดับมาก ส่วนด้านปัจจัยนำเข้ามีความเหมาะสมอยู่ในระดับปานกลาง ดังนี้

ด้านบริบท พบว่า นโยบายและแผน จุดมุ่งหมายของหลักสูตร จุดประสงค์ รายวิชาและเนื้อหาวิชา มีความเหมาะสมอยู่ในระดับมาก โครงสร้างหลักสูตรมีความเหมาะสม

ด้านปัจจัยนำเข้า พบว่า บุคลากรมีความเหมาะสมอยู่ในระดับมาก สื่อการเรียน การสอน ตำราและอาคารสถานที่ มีความเหมาะสมอยู่ในระดับปานกลาง

ด้านกระบวนการ พบว่า การจัดการเรียนการสอน การวัดและประเมินผลกิจกรรม เสริมหลักสูตร มีความเหมาะสมอยู่ในระดับมาก

ด้านผลผลิต พบว่า ความรู้ ความสามารถในการปฏิบัติงานและการศึกษา ประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานและการศึกษาบุคลิกภาพของผู้สำเร็จการศึกษาและผู้สำเร็จ การศึกษาที่ศึกษาต่อมีความเหมาะสมอยู่ในระดับมาก

นพวรรณ อารยกุล (2549,บทคัดย่อ) ทำการศึกษาเกี่ยวกับการประเมินหลักสูตร ประกาศนียบัตรวิชาชีพ(ปวช.) สาขาพณิชยการ พุทธศักราช 2545 (ปรับปรุงพุทธศักราช 2546) โรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาศุพรรณบุรี เขต 3 โดยใช้รูปแบบการ ประเมินแบบชิป (CIPP Model) ประชากรและกลุ่มตัวอย่างประกอบด้วย ผู้อำนวยการ จำนวน 2 คน รองผู้อำนวยการฝ่ายวิชาการ จำนวน 2 คน ครูผู้สอน จำนวน 16 คน กลุ่มตัวอย่าง ได้จากการสุ่มตัวอย่างอย่างง่าย (simple random sampling) คือ นักศึกษา จำนวน 118 คน และ ผู้สำเร็จการศึกษา จำนวน 140 คน รวมทั้งสิ้น 278 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ แบบ สัมภาษณ์และแบบสอบถาม วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้ค่าร้อยละ (%) ค่าเฉลี่ย (\bar{X}) ค่าส่วนเบี่ยงเบน มาตรฐาน (S.D) และการวิเคราะห์เนื้อหา (content analysis) การวิจัยสรุปได้ดังนี้

ด้านบริบท ผู้อำนวยการและรองผู้อำนวยการฝ่ายวิชาการ มีความคิดเห็น ว่า จุดประสงค์ของหลักสูตร โครงสร้างของหลักสูตรและเนื้อหาวิชา มีความเหมาะสม ครูผู้สอน นักศึกษาและผู้สำเร็จการศึกษา มีความคิดเห็น ว่าสอดคล้องกันมีความเหมาะสมอยู่ในระดับมาก

ด้านปัจจัยเบื้องต้น ผู้อำนวยการและรองผู้อำนวยการฝ่ายวิชาการ มีความคิดเห็น ว่า ลักษณะของครู คุณลักษณะของผู้เรียน สื่อการเรียนการสอน สถานที่เรียนมีความเหมาะสม ส่วนงบประมาณมีความคิดเห็น ว่าไม่เหมาะสม แต่ครูผู้สอนมีความคิดเห็น ว่า งบประมาณมีความเหมาะสมอยู่ในระดับมาก ครูผู้สอน นักศึกษาและผู้สำเร็จการศึกษา มีความคิดเห็น ว่า คุณลักษณะของครูผู้สอน คุณลักษณะของผู้เรียน สื่อการเรียนการสอน สถานที่เรียนมีความ เหมาะสมอยู่ในระดับมาก

ด้านกระบวนการ ผู้อำนวยการและรองผู้อำนวยการฝ่ายวิชาการ มีความคิดเห็น ว่า การจัดการเรียนการสอน การวัดและประเมินผลและการบริหารหลักสูตรมีความเหมาะสม มี ความคิดเห็น ว่า การบริหารหลักสูตรมีความเหมาะสมอยู่ในระดับมาก ครูผู้สอน นักศึกษาและ

ผู้สำเร็จการศึกษา มีความคิดเห็นว่าการจัดการเรียนการสอน การวัดและประเมินผลมีความเหมาะสมอยู่ในระดับมาก

ด้านผลผลิต ผู้อำนวยการและรองผู้อำนวยการฝ่ายวิชาการ มีความคิดเห็นว่ามี ความเหมาะสม ครูผู้สอน นักศึกษาและผู้สำเร็จการศึกษา มีความคิดเห็นว่ามี ความเหมาะสมอยู่ใน ระดับมาก

ไพโรจน์ จิวสทธิประไพ (2549,บทคัดย่อ) ทำการศึกษาเกี่ยวกับการประเมิน หลักสูตรวิชาชีพระยะสั้น พุทธศักราช 2540 ประเภทวิชาช่างอุตสาหกรรม สาขาช่างยนต์ วิชา ช่างซ่อมเครื่องยนต์แก๊สโซลีน 150 ชั่วโมง : ศึกษาเฉพาะกรณีวิทยาลัยการอาชีพหันคา โดยใช้ รูปแบบการประเมินแบบซิป (CIPP Model) การวิจัยครั้งนี้ศึกษาประชากรของวิทยาลัยการ อาชีพหันคาทั้งหมด คือ ผู้บริหาร จำนวน 5 คน อาจารย์ผู้สอน จำนวน 5 คน นักศึกษา จำนวน 20 คน ผู้สำเร็จการศึกษา จำนวน 20 คน และผู้ทรงคุณวุฒิด้านเครื่องยนต์ จำนวน 10 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ แบบสัมภาษณ์และแบบสอบถาม วิเคราะห์ข้อมูลโดยการใช้ ค่าความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย (μ) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (σ) และวิเคราะห์เนื้อหา (content analysis) ผลการวิจัยสรุปได้ดังนี้

ด้านบริบท ผู้อำนวยการ และผู้ช่วยผู้อำนวยการ และผู้ทรงคุณวุฒิทางด้าน เครื่องยนต์ มีความคิดว่า มีความเหมาะสม ส่วนอาจารย์ผู้สอน นักศึกษาและผู้สำเร็จการศึกษา มีความคิดเห็นว่ามี ความเหมาะสมอยู่ในระดับมาก และมีข้อเสนอแนะว่าควรมีการสำรวจความ สนใจของผู้เรียนก่อนเปิดสอนและควรมีหลักสูตรที่หลากหลาย

ด้านปัจจัยเบื้องต้น ผู้อำนวยการ และผู้ช่วยผู้อำนวยการ และผู้ทรงคุณวุฒิทางด้าน เครื่องยนต์ มีความคิดว่า คุณลักษณะของอาจารย์ ความพร้อมของอาจารย์ คุณลักษณะของ ผู้เรียนสถานที่เรียนและสื่อการเรียนการสอนมีความเหมาะสม ส่วนงบประมาณผู้อำนวยการ และผู้ช่วยผู้อำนวยการ มีความคิดว่าไม่เหมาะสม อาจารย์ผู้สอน นักศึกษาและผู้สำเร็จการศึกษา มีความคิดเห็นว่ามี ความเหมาะสมในระดับมาก และมีข้อเสนอแนะว่าควรปรับปรุงเครื่องยนต์ แก๊สโซลีนที่มีให้ใช้งานได้และควรมีสื่อการเรียนการสอนที่ใหม่และทันสมัย

ด้านกระบวนการ ผู้อำนวยการ และผู้ช่วยผู้อำนวยการ และผู้ทรงคุณวุฒิทางด้าน เครื่องยนต์ มีความคิดว่า มีความเหมาะสม ส่วนอาจารย์ผู้สอน นักศึกษาและผู้สำเร็จการศึกษา มีความคิดเห็นว่ามี ความเหมาะสมอยู่ในระดับมาก มีข้อเสนอแนะว่า ควรเพิ่มชั่วโมงปฏิบัติให้ มากและควรสอนเทคนิคการแก้ปัญหาเฉพาะหน้า

ด้านผลผลิต ผู้อำนวยการ และผู้ช่วยผู้อำนวยการ และผู้ทรงคุณวุฒิทางด้าน เครื่องยนต์ มีความคิดว่า มีความเหมาะสม ส่วนอาจารย์ผู้สอน นักศึกษาและผู้สำเร็จการศึกษา มีความคิดเห็นว่ามี ความเหมาะสมอยู่ในระดับมาก มีข้อเสนอแนะ ควรมีการนิเทศการสอนให้ มากกว่านี้ เพื่อนักศึกษาที่สำเร็จการศึกษามีคุณภาพและควรประชาสัมพันธ์ให้สถาน ประกอบการยอมรับใบวุฒิบัตร

จงฤดี ไสยสัตย์ (2550,บทคัดย่อ) ทำการศึกษาเกี่ยวกับการประเมินหลักสูตรสถานศึกษาของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาหนองบัวลำภู เขต 2 โดยใช้รูปแบบการประเมินแบบชิป (CIPP Model) ในการวิจัยครั้งนี้ศึกษาประชากรของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาหนองบัวลำภู 2 กลุ่มตัวอย่างในการวิจัยในครั้งนี้ได้แก่ ผู้บริหารโรงเรียน จำนวน 114 คน ครูผู้สอนจำนวน 263 คน กรรมการสถานศึกษา จำนวน 342 คน นักเรียน จำนวน 263 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้เป็นแบบสอบถาม วิเคราะห์ ข้อมูลโดยใช้โปรแกรม SPSS of Window คำนวณหาค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานและเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนโดยใช้ค่าสถิติทดสอบ (t - test) ผลการวิจัยสรุปได้ดังนี้

ด้านบริบท ผู้บริหารโรงเรียน ครูผู้สอนและกรรมการสถานศึกษา มีความคิดเห็นโดยภาพรวมมีความเหมาะสมอยู่ในระดับมาก

ด้านปัจจัยเบื้องต้น ผู้บริหารโรงเรียน ครูผู้สอนและกรรมการสถานศึกษา มีความคิดเห็นโดยภาพรวมมีการดำเนินการในระดับมาก

ด้านกระบวนการ ผู้บริหารโรงเรียน ครูผู้สอนและกรรมการสถานศึกษา มีความคิดเห็นโดยภาพรวมมีการดำเนินการในระดับมาก

ด้านผลผลิต นักเรียนมีความพึงพอใจคุณลักษณะอันพึงประสงค์ที่สถานศึกษา กำหนดอยู่ในระดับมาก

ผลการเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนชั้นประถมศึกษาชั้นปีที่ 1,4 มัธยมศึกษา 1,4 กับเกณฑ์มาตรฐานของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาหนองบัวลำภูเขต 2 กำหนดกลุ่มสำหรับการเรียนรู้ จำนวน 4 กลุ่มสาระการเรียนรู้ โดยกลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทยและกลุ่มการเรียนรู้คณิตศาสตร์สูงกว่าเกณฑ์มาตรฐานของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ส่วนกลุ่มสาระการเรียนรู้วิทยาศาสตร์และกลุ่มการเรียนรู้ภาษาต่างประเทศต่ำกว่าเกณฑ์มาตรฐานของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.5

สมการ นามมะลา (2551,บทคัดย่อ) ทำการศึกษาเกี่ยวกับการประเมินหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2544 ช่วงชั้นที่ 4 ในโรงเรียนมัธยมศึกษานำร่องและโรงเรียนเครือข่าย สังกัดพื้นที่ที่ศึกษาจังหวัดสกลนคร โดยใช้รูปแบบชิ(CIPP Model) ซึ่งประกอบด้วย ด้านบริบท ด้านปัจจัย ด้านกระบวนการ ด้านผลผลิต กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยในครั้งนี้เป็นโรงเรียนมัธยมศึกษานำร่องและเครือข่ายที่เปิดสอนในระดับช่วงชั้นที่ 4 สังกัดเขตพื้นที่การศึกษาจังหวัดสกลนคร จำนวน 10 โรงเรียน จำนวน 704 คน ประกอบด้วยกลุ่มผู้บริหาร จำนวน 100 คน ครูผู้สอนที่เป็นที่ปรึกษาประจำชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6/1 จำนวน 10 คน นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6/1 จำนวน 297 คน ผู้ปกครองนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6/1 จำนวน 297 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยเป็นแบบสอบถามที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นเป็นแบบสอบถามชนิดตรวจสอบรายการและมาตราส่วนประมาณค่า สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

ใช้ค่าร้อยละ (percentage) ค่าเฉลี่ยเลขคณิต (arithmetic mean) ค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐาน (standard deviation) โดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูป

ผลการวิจัยสรุปได้ว่า การประเมินหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2544 ช่วงชั้นที่ 4 ในโรงเรียนมัธยมศึกษาในาร่องและเครือข่ายที่เปิดสอนในระดับช่วงชั้นที่ 4 สังกัดเขตพื้นที่การศึกษา จังหวัดสกลนคร ด้านบริบท ด้านปัจจัย ด้านกระบวนการ โดยภาพรวมมีความเหมาะสมต่อการนำไปใช้อยู่ในระดับมาก และด้านผลผลิตของหลักสูตรคือด้านคุณลักษณะของนักเรียนโดยภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด

ฤทธิรงค์ โชติวงษ์ (2552, บทคัดย่อ) ทำการศึกษาเกี่ยวกับการประเมินหลักสูตรกลุ่มสาระการเรียนรู้การงานอาชีพและเทคโนโลยีช่วงชั้นที่ 2 ของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาสุพรรณบุรี เขต 3 โดยใช้รูปแบบซีพี (CIPP Model) กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยกลุ่มที่ 1 ประกอบด้วย ผู้อำนวยการสถานศึกษา จำนวน 10 คน คณะกรรมการสถานศึกษา จำนวน 10 คน ครูผู้สอน จำนวน 10 คน กลุ่มที่ 2 คือ นักเรียน จำนวน 120 คน และผู้ปกครองนักเรียน จำนวน 120 คน รวมทั้งสิ้น 240 คน กลุ่มที่ 3 คือ ผู้สำเร็จการศึกษา จำนวน 50 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ แบบสัมภาษณ์และแบบสอบถาม วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานและการวิเคราะห์เนื้อหา ผลการวิจัยสรุปได้ว่า

ด้านบริบท ผู้อำนวยการสถานศึกษา ครูผู้สอนคณะกรรมการสถานศึกษา นักเรียนและผู้ปกครองมีความคิดเห็นสอดคล้องกันว่าจุดประสงค์ของหลักสูตร โครงสร้างของหลักสูตร และเนื้อหาวิชา มีความเหมาะสม ผู้สำเร็จการศึกษามีความคิดเห็นกันว่ามีเหมาะสมอยู่ในระดับมาก

ด้านปัจจัยเบื้องต้น ผู้อำนวยการสถานศึกษา ครูผู้สอนคณะกรรมการสถานศึกษา นักเรียนและผู้ปกครองมีความคิดเห็นสอดคล้องกันว่าลักษณะของครู ลักษณะของผู้เรียน สื่อการเรียนการสอน สถานที่เรียนมีความเหมาะสม ส่วนงบประมาณมีความคิดเห็นว่ามีเหมาะสมอยู่ในระดับมาก ผู้สำเร็จการศึกษามีความคิดเห็นว่าคุณลักษณะของครู คุณลักษณะของผู้เรียน สื่อการเรียนการสอน สถานที่เรียนมีความเหมาะสมอยู่ในระดับมาก

ด้านกระบวนการ ผู้อำนวยการสถานศึกษา ครูผู้สอนคณะกรรมการสถานศึกษา นักเรียนและผู้ปกครองมีความคิดเห็นสอดคล้องกันว่าการจัดการเรียนการสอน การวัดและประเมินผล และการบริหารหลักสูตรมีความเหมาะสม การบริหารหลักสูตรมีความเหมาะสมอยู่ในระดับมาก ผู้สำเร็จการศึกษามีความคิดเห็นว่าการจัดการเรียนการสอน การวัดและการประเมินผลมีความเหมาะสมอยู่ในระดับมาก

ด้านผลผลิต ผู้อำนวยการสถานศึกษา ครูผู้สอนคณะกรรมการสถานศึกษา นักเรียนและผู้ปกครองมีความคิดเห็นสอดคล้องกันว่ามีเหมาะสม ผู้สำเร็จการศึกษามีความคิดเห็นว่ามีความเหมาะสมอยู่ในระดับมาก

2. งานวิจัยต่างประเทศ

แฮสกิน (Haskin, 1998, p. 0188 – A) ประเมินหลักสูตรเตรียมพยาบาลฝึกหัดปี 1990 ของมหาวิทยาลัยรอสเตอร์ โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อเปรียบเทียบความคิดเห็นของผู้สำเร็จการศึกษา ผู้สอน และนายจ้างที่มีต่อหลักสูตรเตรียมพยาบาลฝึกหัด ปี 1990 โดยใช้แบบสอบถามในการเก็บรวบรวมข้อมูล ผลการวิจัยสรุปได้ ความคิดเห็นของผู้สำเร็จการศึกษา ผู้สอน และนายจ้างที่มีผลต่อหลักสูตรเตรียมพยาบาลฝึกหัดเห็นว่าหลักสูตรการศึกษา สำหรับพยาบาลฝึกหัดนั้นสั้นเกินไปควรเพิ่มเติมเนื้อหาความรู้ให้มากขึ้น เพื่อประโยชน์ในอนาคตของผู้สำเร็จการศึกษาที่จะได้รับการจ้างงานต่อไป

ไทเลอร์ (Taylor, 1963, p. 3803 – A) ทำการวิจัยเรื่องการประเมินหลักสูตรปริญญาโททางการศึกษา ในวิทยาลัยภาคตะวันออกเฉียงเหนือของรัฐโอกลาโฮมา โดยสัมภาษณ์ผู้สำเร็จการศึกษา 125 คน ครูในโรงเรียนที่สำเร็จการศึกษาสอนอยู่ จำนวน 75 คน ผลการวิจัยสรุปว่า ความรู้ทางวิชาชีพเฉพาะควรมีเนื้อหารายวิชาต่างๆเพิ่มขึ้น ส่วนในวิชา การศึกษาควรปรับปรุงบางส่วน เพื่อนำไปใช้ในสถานการณ์จริงควรมีโอกาสเลือกรายวิชาตาม ความสนใจของผู้เรียน

เพง (Peng, 1996, abstract) ได้วิจัยถึง การออกแบบและการประเมินผล การฝึกอบรมภายในของครูมัธยมศึกษา ทางด้านเทคโนโลยีอิเล็กทรอนิกส์ในไต้หวัน ผลการวิจัยพบว่า ในไต้หวันช่างเทคนิคยนต์ส่วนใหญ่ได้รับการฝึกอบรมในระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย ครูผู้สอนได้รับการฝึกอบรมทางด้านวิศวกรรมยนต์ ส่วนใหญ่ไม่มีความรู้ทางด้าน อิเล็กทรอนิกส์โดยเฉพาะคอมพิวเตอร์ปัญหาอันเนื่องมาจากการขาดการฝึกอบรม รวมทั้ง ความรู้ทางด้านอิเล็กทรอนิกส์ของครูมัธยมศึกษาตอนปลายนั้น กระทรวงศึกษาและกรมสามัญ ศึกษาต่างก็ทราบดีจึงได้พยายามจัดการฝึกอบรมภายในแก่ครูมัธยมศึกษาทั่วประเทศได้ทวน รูปแบบการฝึกอบรมภายในอีกรูปแบบของ Stufflebeam หรือ CIPP Model โดยในหลักสูตร ฝึกอบรมภายในแก่ครูนั้นเน้นเนื้อหา 4 ด้าน คือ บริบท ปัจจัยเบื้องต้น กระบวนการและผลผลิต ในการประเมินบริบทนั้น เน้นความเปลี่ยนแปลงเทคโนโลยีของยন্ত্রกรรมพื้นฐานความรู้ของครู รวมทั้งพื้นฐานความรู้ด้านยন্ত্রกรรมและที่ค้องศึกษาอบรมปัจจัยป้อนเน้นกระบวนการพัฒนา หลักสูตร ส่วนกระบวนการเน้นรูปแบบการสอนที่มีประสิทธิภาพที่สุดและผลผลิตเน้นการ ทดสอบประสิทธิภาพของหลักสูตรการฝึกอบรมทั้งหมด

เฮียช (Hsieh, 1999, pp. 1023 – A) ได้ทำการวิจัยเรื่อง การประเมิน ประสิทธิภาพของหลักสูตรเทคโนโลยีการประกันและการธนาคารของวิทยาลัยในไต้หวัน วัตถุประสงค์ของการประเมิน เพื่อประเมินหลักสูตรในด้านการสอน ด้านการสนับสนุนหลักสูตร ด้านวัสดุหลักสูตร ด้านผลสัมฤทธิ์ของผู้เรียนและการปฏิบัติงาน กรอบแนวคิดของการวิจัยใช้ แบบประเมินของ CIPP Model ใช้แบบสอบถามในการเก็บรวบรวมข้อมูล ผลการวิจัยสรุปได้ ดังนี้ 1) ผู้เรียนไม่พึงพอใจที่หลักสูตรขาดความยืดหยุ่นและไม่ตรงตามความต้องการของผู้เรียน

2) นายจ้างพึงพอใจกับเนื้อหาความรู้ที่เตรียมให้กับผู้เรียนและการปฏิบัติงานของผู้สำเร็จการศึกษา 3) เนื้อหาหลักสูตรได้เตรียมความพร้อมให้แก่ผู้เรียนในการเข้าสู่วงการธุรกิจในอนาคตและสนองต่อสังคมที่ใช้เทคโนโลยีขั้นสูง

ลีแอง (Liang, 2001) ได้ประเมินผลโปรแกรมการใช้ภาษาอังกฤษเป็นภาษาที่ 2 (ESL) ของหลักสูตรนานาชาติระดับบัณฑิตศึกษาในมหาวิทยาลัยของรัฐเพื่อประเมินการรับรู้ความพึงพอใจและผลกระทบของโปรแกรม เก็บข้อมูลกับนักศึกษา 1,436 คน ในระหว่างฤดูฝนปี 1998 และในฤดูไม้ผลิปี 2000 ข้อมูลส่งกลับมาร้อยละ 68 และเก็บข้อมูลโดยการสัมภาษณ์ระดับลึกกับนักเรียน 5 คน สัมภาษณ์ประธานโปรแกรมและผู้สอน วิเคราะห์เอกสารและสังเกตกระบวนการสรรหาและแต่งตั้ง การประชุมคณะและสังเกตชั้นเรียน ผลการวิจัยพบว่าโปรแกรม ESL มีการประชุมพบปะกันอย่างเป็นทางการเกี่ยวกับความต้องการของนักเรียนในการปรับปรุงภาษาอังกฤษโดยการทดสอบและการกำหนดให้เข้าชั้นเรียน ซึ่งการจัดการเรียนการสอนแบบผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง นอกจากนี้ข้อค้นพบยังชี้ว่า กลุ่มตัวอย่างมีการเรียนภาษาอังกฤษมากกว่า 10 ปี แต่ยังไม่มั่นใจในทักษะยังไม่พอใจการฝึกฝนภาษาอังกฤษที่ได้รับในประเทศของตัวเองและคาดหวังว่าโปรแกรม ESL จะช่วยปรับปรุงทักษะภาษาอังกฤษที่ได้รับในประเทศตนเองและคาดหวังว่าโปรแกรม ESL จะช่วยปรับปรุงทักษะภาษาอังกฤษให้ตนเองดียิ่งขึ้น โดยเฉพาะการพูดและการเขียนผลงานทางวิชาการให้เชื่อมโยงกับการเรียนการสอนและความพอใจของนักศึกษา การสอนโดยเน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลางมีผลกระทบในทางบวกและในทางตรงกันข้าม มีความไม่พอใจในบทบาทของโปรแกรม ไม่พอใจการทดสอบเพื่อจัดสรรตำแหน่ง ไม่พอใจนักศึกษาบางส่วนที่ต้องการเรียนหลักสูตร ESL โดยไม่ได้มีความต้องการจริงๆ หรือไม่แสวงหาติดตามความก้าวหน้าทางวิชาการมีแรงจูงใจและความพึงพอใจต่ำ รวมทั้งความได้ผลของโปรแกรมอยู่ในระดับต่ำ

บอชเชอร์ (Botzer, 2003) ได้ทำการวิจัยเรื่อง การประเมินหลักสูตรการป้องกันความรุนแรงขั้นที่ 2 สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 การป้องกันความรุนแรงเป็นความเกี่ยวข้องที่สำคัญยิ่งในระบบโรงเรียนทั่วประเทศและยังมิงงานวิจัยในการป้องกันความรุนแรงแบบนี้มีน้อยมาก โปรแกรมนี้ออกแบบโดยผู้เชี่ยวชาญและได้มีการตรวจสอบความถูกต้องว่ามีประสิทธิภาพแล้ว ข้อมูลที่เก็บคือความมีวินัย การอยู่ร่วมกัน โดยทำการสอบก่อนและทดสอบหลัง ด้วยเครื่องมือวัดความรู้สึกด้านอารมณ์ ร่วมกันแบบรายงานพฤติกรรมความขัดแย้งและความเหลวไหลของนักเรียน นำผลมาวัดไปประเมินโดยโปรแกรมดังกล่าว กลุ่มทดลองจำนวน 118 คน และกลุ่มควบคุม จำนวน 71 คน รวมทั้งหมด 189 คน ผลพบว่า โปรแกรมที่ใช้มีความสมบูรณ์ด้านระบบ คำศัพท์ การป้องกันความรุนแรง ผลวัดความรู้สึกด้านอารมณ์ สอบก่อนได้ 11.89 คะแนน และสอบหลังได้ 18.65 คะแนน และนำข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับการมีวินัยที่ผ่านมากสามปีและผลการรายงานพฤติกรรมของนักเรียนมาเปรียบเทียบ พฤติกรรมของนักเรียนเปลี่ยน

อย่างไรมีนัยสำคัญ จึงต้องมีการปรับปรุงเพิ่มสิ่งที่เกี่ยวข้องสำหรับสูตรการป้องกันความรุนแรงต่อไป

เพนเทอ (Painter, 2004) ได้ทำการประเมินความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับมหาวิทยาลัยโดยมีวัตถุประสงค์ของการศึกษาเพื่อศึกษาความสัมพันธ์ของผู้มีส่วนร่วมในช่วง 5 ปีแรกของโรงเรียนว่ามีคุณภาพดีหรือไม่ การเก็บรวบรวมข้อมูลใช้วิธีการสัมภาษณ์ผู้นำของผู้มีส่วนร่วม การสนทนากลุ่มของตัวแทนผู้มีส่วนร่วมได้เสียและการบันทึกโปรแกรม โดยการวิเคราะห์ประเด็นที่น่าสนใจ 2 รูปแบบ แบบหนึ่งคือรูปแบบ CIPP Model ซึ่งประเมิน 5 ประเด็น คือ 1) ความสัมพันธ์ที่ก่อเสริมการปฏิบัติ 2) ความสัมพันธ์และความผูกพัน 3) การติดต่อสื่อสาร 4) ประโยชน์ที่เด็กในโรงเรียนได้รับ 5) แหล่งเงินทุน การศึกษาครั้งนี้พบว่า การสื่อสารและแหล่งเงินทุนไม่เป็นอุปสรรคต่อความสัมพันธ์ของผู้มีส่วนได้ส่วนเสียและไม่ได้เป็นอุปสรรคต่อประโยชน์ที่เด็กได้รับ ผู้มีส่วนได้ส่วนเสียเชื่อว่าคุณภาพของความสัมพันธ์ที่ดีและประโยชน์ที่เด็กได้รับเกี่ยวข้องกับการปฏิบัติที่มีประสิทธิภาพ ดังนั้นหากมีการปฏิบัติที่ดีย่อมส่งผลให้โปรแกรมออกมาดี

จากการศึกษารายงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการประเมินหลักสูตร สรุปได้ว่า หลักสูตรเป็นเครื่องมือที่ถ่ายทอด เจตนารมณ์ หรือเป้าประสงค์ของชาติสู่การปฏิบัติที่ทำให้การจัดการศึกษามีประสิทธิภาพและประสิทธิผลตามเป้าหมายที่กำหนด การศึกษาเรื่องหลักสูตรและการเรียนการสอนทำให้การจัดการศึกษาดำเนินไปด้วยดี ทั้งผู้เรียนและยังช่วยให้อาจารย์ผู้สอนมีทิศทางในการจัดประสบการณ์ให้ผู้เรียน ได้มีความรู้ ทักษะ ความประพฤติกและมีเจตคติที่ดีต่อการเรียน ซึ่งลักษณะของหลักสูตรที่ดีจะต้องสอดคล้องกับสภาพความเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจ สังคม และความก้าวหน้าของเทคโนโลยีที่ทันสมัย สามารถเสริมสร้างให้ผู้เรียนมีพัฒนาทั้งทางร่างกาย สติปัญญา การประเมินหลักสูตรเป็นวิธีการหนึ่งที่จะหาคุณค่าของหลักสูตร โดยพิจารณาหลักสูตรที่จัดขึ้นสามารถสนองตามวัตถุประสงค์ที่หลักสูตรกำหนดขึ้น จากการศึกษาจะเห็นได้ว่างานวิจัยนิยมใช้รูปแบบการประเมินแบบชิป (CIPP Model) เพราะเป็นการประเมินหลักสูตรทั้งระบบ เนื่องจากการประเมินหลักสูตรทำให้ทราบถึงลักษณะข้อดีและข้อบกพร่องของหลักสูตรและช่วยในการตัดสินใจว่าจะดำเนินการหลักสูตรต่อไปหรือเลิกดำเนินการหลักสูตร ผลที่ได้จากการประเมินหลักสูตรสามารถนำไปเป็นแนวทางปรับปรุงและพัฒนาหลักสูตรให้มีประสิทธิภาพมากขึ้น ซึ่งผลการประเมินจะเป็นประโยชน์สำหรับผู้บริหารและผู้ที่เกี่ยวข้องกับการจัดทำหลักสูตรและเพื่อรองรับการประกันคุณภาพการศึกษา ดังนั้นการวิจัยในครั้งนี้เลือกใช้รูปแบบการประเมินแบบชิป (CIPP Model) ที่ครอบคลุมองค์ประกอบทั้ง 4 ด้าน คือ

1. ด้านบริบท (context evaluation) หมายถึง การประเมินสภาพแวดล้อม ลักษณะทั่วไปของหลักสูตร ความต้องการให้เกิดการเปลี่ยนแปลงสิ่งที่เป็นพื้นฐานของหลักสูตรเพื่อนำไปสู่การกำหนดหลักการและเหตุผลในการนำมากำหนดจุดประสงค์ของหลักสูตร ในการวิจัย

ครั้งนี้ประเมินเกี่ยวกับ จุดประสงค์ของหลักสูตร โครงสร้างของหลักสูตรและเนื้อหาวิชาของหลักสูตร

2. ด้านปัจจัยเบื้องต้น (input evaluation) หมายถึง ประเมินเกี่ยวกับตัวแปรต่างๆ ที่ใช้ในการดำเนินงาน หรือ ทรัพยากรที่เกี่ยวข้องกับการใช้หลักสูตร ที่จะเป็นตัวกำหนดวิธีการที่จะนำไปใช้ปฏิบัติ เพื่อให้บรรลุจุดประสงค์ที่ต้องการ ในการวิจัยในครั้งนี้ประเมินเกี่ยวกับ คุณลักษณะของครู คุณลักษณะของผู้เรียน สื่อการเรียนการสอน สถานที่เรียนและงบประมาณ

3. ด้านกระบวนการ (process evaluation) หมายถึง การประเมินกิจกรรมต่างๆในขั้นการปฏิบัติงาน เพื่อให้ได้ข้อมูลสะท้อนกลับแก่ผู้ปฏิบัติงาน ในการวิจัยในครั้งนี้ประเมินเกี่ยวกับ การจัดการเรียนการสอน การวัดและการประเมินผล และบริหารหลักสูตร

4. ด้านผลผลิต (output evaluation) หมายถึง การประเมินผลลัพธ์และผลกระทบที่จะเกิดจากการปฏิบัติตามหลักสูตร ในการวิจัยในครั้งนี้ ประเมินเกี่ยวกับ คุณลักษณะของผู้สำเร็จการศึกษา ลักษณะด้านทั่วไป ได้แก่ มีความรู้ที่ถูกต้องและทักษะในการทำงาน มีความรับผิดชอบในงานที่ได้รับมอบหมาย มีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ ด้านลักษณะวิชาชีพ ได้แก่ มีความรู้ความสามารถในด้านวิชาชีพ มีความสามารถประยุกต์ใช้เทคนิคในการปฏิบัติงานวิชาชีพ ได้หลายรูปแบบ ด้านลักษณะนิสัย ได้แก่ ตรงต่อเวลา ขยันในการทำงาน อดทนต่ออุปสรรคต่างๆในการทำงาน เป็นต้น